

BERSO BERRIAK

1

Bertzor berriak jartzera nua
gusto duenac aditu
geure buruac agertu gabe
esiñ gesakes gelditu
seren dauskagus geure artian
makiñachubat meritu
serengeraden cuadrilla aundiya
lastimas guerra guchitu
nola gueraden diverñiduak
askok esagutzen gaitu.

2

Selan mendian alkarregana
batutzen diyan ardiyac
eta gugera saspi lagunchu
alkar estima garriyak
esagaturik daukagus ondo
Bilboko taberneriak
eta sarritan bisitazia
aguintzendigu leguiak
lastimas degu falta chikibat
esgueradela ordiyac.

3

Gausabat degu jarritakua
lenengo artikuluan
alkarregana batun gaberik
iñora esiñ giñeikes juan
erromeri danak ikusi biar
nais udan da nais neguan
erretiro charra jakinda dago
diru guchi boltzilluan
baña kantua esda faltako
geu sartzen geran lekuan.

4

Orainche dira iya bi urte
Ochandiora juanikan
geure erriya bisitatzer
gein anguak isanikan
diru gustiak kendu siskuten
merienda bat eguiñikan
bost duro ta erdi pagatu biar
makallau zar bat janikan
eskerrak Bilbon estaguala
olango tabernarikan.

5

Makallaua jan bangenduanbe
san ondo pagatutzeko
guero bertzuak jarriguendusan
gustiak ordaindutzeko
señek erosi esan faltauta
geu posik geuben saltzeko
tabernariari bialdu eutzagusan
biyotza alegratzeko
lelengo leidu siscala eta
makallua erretzeko.

6

Saspirok guera erdi soruak
danok oraindik soltero
eta gañera eskondutzerik
batek es degu espero
sarri dakigu geuk erabiltzen
ankak otz buruak bero
kalabasa ederra artutzen bere
erimiak gera entero
bigili asko es da faltako
geugas eskondu eskero.

7

Gustiok gera ofeciokuak
arotzak eta argiñak
ideltzeruak ere bagera
gustiok buru ariñak
tabernetara juaten saliak
jeniuak ere berdiñak
ikusirikan daukagus ondo
inguruetako eskiñak
sarri juaten espagerade
eragiten digu esiñak.

8

Sapatuetako erretirua
goiseko ordubiyetan
domekakua dirurik bada
igual iru terdiyetan
diruak utzi tabernan eta
eskuak boltzilluetan
serenuari aserre eguiñagas
kalerik kale kantetan
otz andirikan esda isaten
geure tripa basterretan.

9

Gabon jayetan echera juanda
lenda bisiko berbia
ama etortzen saisku atera
emenda nere semia
Bilbo aldetik irabasiyac
pasadan urte betian
onek dirua ekarrikodau
badaukat esperantzia
esdesu euqui esnerro charra
nere amacho maitia.

10

Amari atzera contestau biyar
badaukat asko penarik
Bilbo aldetik aspaldi ontan
es dago irabasirik
patronak daudes karuak eta
erdiyetan lan gaberik
trena pagauta echat sobratu
chakur chikibat besterik
obesenduan eiñ espasendu
nere moduko semerik.

11

Taberneriak ser suertia
geu onera etortzia
geu oñakuak isatiakin
esda gustien kaltia
saspi taberna aberastu dira
juandaneko sei urtian
dirua dago ayen urrian
geure gandik apartian
aita San Pedrok sartu
gaisala seruetako atian.

12

Geure buruak agertutzeko
aporpos gerade asi
sergaitik degun geure artian
onako asko ikusi
Vizkay daukagu diretoria
Pachi Bertoldo nagosi
gabon jayetarako dirua
naigenduke irabasi
chakar andian amabi bertzo
gusto duenak erosi.

BERSO BERRIAK

Handwritten note:
Lentakun gurea de aferru
Lentakun gurea de aferru
Lentakun gurea de aferru

9
Gabeon jayetan ehenen juaia
lenda biako berria
ama etorzen salsu azer
emenda nere senna
Bilbo aldetik irabazte
pasadan urte betian
onk diru ekanitokoa
badakel espetuniaz
eadean elqui esko ehar
nere amacho inatiz.

10
Matala jayetan ehenen juaia
lenda biako berria
ama etorzen salsu azer
emenda nere senna
Bilbo aldetik irabazte
pasadan urte betian
onk diru ekanitokoa
badakel espetuniaz
eadean elqui esko ehar
nere amacho inatiz.

11
Bertxo bertxo jayetan ehenen juaia
lenda biako berria
ama etorzen salsu azer
emenda nere senna
Bilbo aldetik irabazte
pasadan urte betian
onk diru ekanitokoa
badakel espetuniaz
eadean elqui esko ehar
nere amacho inatiz.

12
Amarri nixera ehenen juaia
lenda biako berria
ama etorzen salsu azer
emenda nere senna
Bilbo aldetik irabazte
pasadan urte betian
onk diru ekanitokoa
badakel espetuniaz
eadean elqui esko ehar
nere amacho inatiz.

13
Bertxo bertxo jayetan ehenen juaia
lenda biako berria
ama etorzen salsu azer
emenda nere senna
Bilbo aldetik irabazte
pasadan urte betian
onk diru ekanitokoa
badakel espetuniaz
eadean elqui esko ehar
nere amacho inatiz.

14
Zelan mendian ehenen juaia
lenda biako berria
ama etorzen salsu azer
emenda nere senna
Bilbo aldetik irabazte
pasadan urte betian
onk diru ekanitokoa
badakel espetuniaz
eadean elqui esko ehar
nere amacho inatiz.

15
Tabernerak ehenen juaia
lenda biako berria
ama etorzen salsu azer
emenda nere senna
Bilbo aldetik irabazte
pasadan urte betian
onk diru ekanitokoa
badakel espetuniaz
eadean elqui esko ehar
nere amacho inatiz.

16
Gustak ehenen juaia
lenda biako berria
ama etorzen salsu azer
emenda nere senna
Bilbo aldetik irabazte
pasadan urte betian
onk diru ekanitokoa
badakel espetuniaz
eadean elqui esko ehar
nere amacho inatiz.

17
Gustak ehenen juaia
lenda biako berria
ama etorzen salsu azer
emenda nere senna
Bilbo aldetik irabazte
pasadan urte betian
onk diru ekanitokoa
badakel espetuniaz
eadean elqui esko ehar
nere amacho inatiz.

18
Gente burak ehenen juaia
lenda biako berria
ama etorzen salsu azer
emenda nere senna
Bilbo aldetik irabazte
pasadan urte betian
onk diru ekanitokoa
badakel espetuniaz
eadean elqui esko ehar
nere amacho inatiz.

19
Bapatelako ehenen juaia
lenda biako berria
ama etorzen salsu azer
emenda nere senna
Bilbo aldetik irabazte
pasadan urte betian
onk diru ekanitokoa
badakel espetuniaz
eadean elqui esko ehar
nere amacho inatiz.

20
Gustak ehenen juaia
lenda biako berria
ama etorzen salsu azer
emenda nere senna
Bilbo aldetik irabazte
pasadan urte betian
onk diru ekanitokoa
badakel espetuniaz
eadean elqui esko ehar
nere amacho inatiz.

BERTZO BERRIAK

UNAS CANCIONES NUEVAS

1

Unas canciones nuevas
nai nuques cantatu
con la esposa mía
ser saidan pasatu,
con cortejo nuevo
neri escopatu
aquella habrá creído
estala pecatu.

2

Que yo dije por ella
hospitel batian
que no me visitaras
sendatu artian,
que ya tenía otro
biyen bitartean
me dicen que anda ella
montaña partian.

3

Ama Elgoibar tarra
ella de Orozco
neri escopatu dit
con otro morroscu,
saspi urte pasauda
que yo la conozco
por donde anda ella
nic estaquit asco.

4

Dejando a su hija
Desamparaturic
con el pasiego ha ido
plagiad arturic,
hay que mula tan falsa
eduquinuan nic
en las tres provincias
echoc alacoric,

5

Teníamos una hija
nor ote du aita
como si fuera mía
nic isan det maita,
en muniqueta, señores
lenbisico bentan
como marido y mujer
egon siran bertan.

6

Bonifacio de Gómez
janda edan netan
le vino su esposa
demporajonetan,
como era muy anciana
novia gastia
le calentó su mujer
lepoco partia.

7

Los dos dicen que beben
goiseti gaubera
tres azumbres de vino
eranda oguera,
sin dormir, en ayunas,
ascosas obeda
la mujer que yo tenía
bisida onetan.

8

La mujer vendería
guisonaren pracac
sin que el marido sepa
andriaren tranpac,
la mujer bebedora
estac emendatsen
tiene todos los vicioo
dauscatanac saltzen.

9

Con una cestillita
besoan arturic
paro imitar en casa
erdi soraturic,
que solo andaba fuera
burutic faltauric
pero aquella no tiene
buruco faltarie.

10

Y los mozos de Vizcaya
eta probencia
antes casar pensar
ser dan bustarria,
si buscais como ella
seuen escongueya
para vosotros será
despachu garbia.

11

Yo como era culpante
beste asco ibilita
tu infeliz marido
aforratu saita,
vive Jesus andria
Juana eta Joaquín
naicua esan disue
naibadesu jaquin.

12

Por andar en la Plaza
eder galantac
muchas tienen, señores,
onetaco falta,
una jarra bonita
musturra ausita chispa
con un poco media
albora jausita.

ILL NAY ETA ECIÑ ILL

Milla ta zortzireun
zortzigarren urtean
apirillaco illaren
ogueigarrenean
berso bi paratzeco
beta deanean;
aleguiña eguingodet
gaurco egunean,
señale da nere ustez
oraingo leguean.

Biotza daucat triste
alegratu ezin det
motivoa cer deran
deklaratu nai det;
cautibaturic nauca
dama polit batec
ni atormentatzen nau
crueldade onec
berac ez du culparic
esango det cefec.

Iru urte dirade
padecitzen derala
eta ez da oguei egun
deklaratu naizela;
eranzun ziran bada
bear zan bezela,
nerea izango zala
nai banuen ala,
eguiaz esan ziran
maite ninduela.

Lenago joaten nitzan
eche orretara,
nere beguiac zutzaz
consolatutzero;

ehecoac ez zequiten
begui oben sarrera
bacarrie nere jornada
zala zu icustera,
¡ay, Jesus! etorri da
guztiac galtzera.

Gurasoac nai ez arren
gu bioc nai badegu,
pena orren infernua
logratuco degu,
aimbeste gau tristetan
naiz ni desbelatu,
unio dichoso au
dutelaco galdu
alperrie zure aitac
ezetz esango du.

Amoriyo zer dan
jaquin nai duena,
emen paraco diot
pintura bat ona;
lenago joco dute
ceru goyae lurra,
eta erorico da
norteco izarra,
itzalico dan bañan
daucadan su garra.

Ill nai eta eciñ ill
agonía tristea,
zu cerala motivo
urriqui zaitea;
baña ¿nola izango da
zuc culpa izatean?
fiña izan cerade
munduco leguean.

fortuna gabe jayo
ciñan mirabea.

Encargatzen zaitut
ni iltzen naizeneco,
nere biotz gaisoa
erregistratzeco;
or dira arquituco
zure zortzi letracho,
orduan cera fiñaz
desengañatuco
ez dirazu gueyago
falsoa dcituco.

Nere entierroa
bear dezu etorri,
enterratu ta guero
luto beltzez jantzi;
publicatu calean
mundo guciari,
alargundu zerala
esan lagunari
asco nai zeniola
difuntuchuari.

Encargatzen zaitut
ill da guero ere;
arren leyaltadea
bear dirazu gorde;
egon albazintezque
dibertitu gabe
ez beguira guizonari
urrutira ere.
¡Adios nere maitea
ondo bizi zaite.

BERSO BERRIAC

Fray Valentín de Berrio-Ochoa, Elorrio-co seme Martiriaren

ERRELIQUIAI JARRIAC

1

Oguei bat berso gura nituque
Albanezque atera,
Martiri bati sabaltze arren
Zor zayon fama ederra;
Bere ezurrac dituztelaco
Aurten ecarri onera,
Guertaquizun au cantatutzeco
Asten naiz escribitzera.

2

Baguilla deitzen zayon illaren
Seigarreneco goizean,
Barcelonan zan poza ugari
Bederatzia aldean;
Fray Valentinen erreliquiac
Vapore eder batean,
Eracarriac, artu cituen
Jaun Artiñanoc mendean.

3

Iru Diputau ciran emendie
Joan errecibitzera,
Elorrioco Cura Parroco
Ta Alcate Jauna gañera;
Barcelonatic asco emen zan
Portaleraño atera,
Autoridade guztietatic
Ongui etorri eitera.

4

Coche eder baten caja jarriric
Caleetatic aurrera,
Pampa aundian jarraitu zuten
Joarte Catedralera;
Balcoyetara bazan gendea
Beguiratzeco atera,
Lore ederrac, coroi galantac,
Botatzearen gañera.

5

Berreun millatic igaro ciran
Irteneac icuste arren,
Cer ejemploa Barcelonarrac
Duten orretan ematen;
Parroqui danac ecin obeto
Ortara dute laguntzen,
Congregacio guzti guztia
Alcarren leyan onratzen.

6

Bigaramona zazpigarrena
Eldu zan baguillarena,
Etzan gendea logure orduan
Beste egunetan becela;
Autoridade danac baturic
Dijoaz eramatera,
Estaciara erreliquiac
Ecarritzeco onera.

7

Jaun Artiñanoc ccaja entregatu
Cien, Diputadu Jaunai,
Ta Elorrioco Cura ta Alcate
Euraquin joandacoai;
Ieuscarri zan entregu ori

Emanaz esquerrac danai,
Botiaz vivac Fray Valentini
Barcelona ta Vizcayai.

8

Arratzaldeco ordu biterdi.
Errelojuac jotian,
Vitoriaco estaciara
Jo zuten bigaramonian;
Estuadiante abadegayac
Profesoreen atzian,
Catedralco comisioaz
Presente ciran aurqui an.

9

Arratzaldeco seirac aldean
Autoridade guztia,
Musica joaz daramazquite
Ezur benegarriac;
Catedralera ordena aundian
Galanqui ceuden echia,
Cristau on dala dauca ezagun
Vitoriaco uria.

10

Beste egunean ciran amarrac
Naiz ciran andie atera,
Lagundurican portaleraño
Despedida ematera;
Ta allegatzen Vizcái partean
Ochandioren urrera,
Ango gendea procecioaz
Atera sayon bidera.

11

Durangon berdin eguin cioten
Errecimentua ari,
Coroia bazan caja gañean
Ipiñetzeco ugari;
Apaindutzeco Elorrioco
Semea izan zanari,
Vizcaltarretan onragarrien
Nere ustean danari.

12

Bost eta erdiac ingurua zan
Elorriora elduric,
Bederatzi milla anima bazan
Ara orduco baturic;
Gobernadore ta Obispo Jaun
Ere an ciran joanic,
Arcu ederrac baita balcoyac
Colgadurakin jantziric.

13

Urrengo egun iruretan zan
Elorrioco gloria,
Ango eliza bete eguiten zan
Izanagatic andia;
Sermolariric onenac zuten
Euqui anche itzaldia,
Alabatzeco Elorrioco
Valentin izar arguia.

14

Anche jayo zan ceillaren
Amalaucogunean,

Milla zortzireun oqueita zazpi
Garren izan zan urtean;
Juan Isidroren ta Monicaren
Semea ordu onean,
Noren ezurrac gordeco diran
Elizan bere-errian.

15

Amaica urte baño lenago
Arturic ceucan asmua,
Dominicoen conventu baten
Jantzitzeco abitu;
Fede gabeac convertitzeac
Poztutzen cion gogua
Azqueneraco cumplitu zuen
Beraren pensamentua.

16

Milla zortzireun ta berroqueita
Amaica garren urtean
Ordenatu zan Logroñoñ bada
Abadetzaco clasean;
Oguei eta lau urte bacarrie
Oraindic cituenean,
Peste bi urte an pasa zuen
Anima ascoren onean.

17

Guero joan zan religioso
Ocañaco conventua,
Bocacioa zergatic zeucan
Jazteco abitu ura;
Dominico ta misionero
Zuelaco izan gura,
Nundic espero zuen ondoen
Elduco zala cerura.

18

Manilaraco andican guero
Eguin zuten destinatu,
Tanquineraco licencia an
Azquenez zuen escatu;
Ara juanic cristandadea
Zabaltzen oi zan ayatu,
Ta Obispozat dembora asco
Baño len zuten nombratu.

19

Persecucio asco igaro
Zuen iru bat urtean,
Baña ala ere animac zaitzen
Beti ciardun lanean;
Azqueneraco eriotzea
Irabaciric lurean,
Martirioaz bicitza eman
Zuen Jesusen leguean.

20

Jesucristoren joh apostolu!
Valentin Berrio-Ochoa,
Norc leitequean zuc bezelaco
Ilte zorionecoa;
Zure anima zalaco santu
Garbia eta justua,
coroi ta palmas apaindurican
Dezu ceruan tronua.

VERSO BERRIAC.

1

Ume zoragarri bat
Tolosan dan vici,
cer ventajac dituan
nai det adieraci:
ederragoric ez det
secu an icusi,
verso politac orrec
bai dilu mereci.

2

Euscal erricoa da
orrelaco dama,
eman nai diotela
politaren f m:
eciñ azturic beti
au da nere lana,
ay nere viotzeco
maitecho Juana.

3

Gorputza du zucena
liraña ta alta,
nere ustean orrec
ez du ecer falta:
nayago nuque bagueunde
bioc ezcondu ta,
cergatican nagoen
oso gustaluta,

4

Arpeguia fiña eta
beguia arguia,
ori icusirican
nere alegria:
guztiz ere dalaco
engaña garria,
nere pena guztien
consolagarria.

5

Calean pasatzen du
polita pausoa,
mundura jayo ciñan
nere gustocoa:
esaten arizat
gure Jaungoicoa,
nun billatuco detan
zu becelacoa.

6

Amorio aundia
dizutala artzen,
emen naucazu maitea
zuregan pensatzen:
falsiaric ez dizut,
beñere pensatzen,
Jaungoicoa ari zaigu
cerutic laguntzen.

7

Itzac emanda gaude
ay vioc alcarri,
oraindño iñorchoc
ez digu igarri:
publicatua nago
ay zure amari,
orain salatutzea
dirala conveni.

8

Aingueruan ichura
ematen dizut nic,
ezcontzeco gazteac
gaude gu oraindic:
gendeac gaizqui esan arren
ez dit ajolaric,
emen naucazu beguira
pozez zoraturic.

9

Gracia aundia dezu
maitia jantzian,
polita gañera
nere iritzian:
Jaunac eguiña zaude
beraren gracion,
parerican ez dezu
provinci guztian.

10

Orra amar verso
nere alegrian.
Tolosan asco daude
gure invidian:
publicatu det ustez
lenguaje garbian,
cantatzeco nai duanac
euscal-errian.

Pueden imprimirse.—Tolosa 14 de Agosto de 1866.—Benito Gorostegui.

Tolosan: Modesto, Dionisio eta José Gorosabalen moldizteguian.

BERSO BERRIAC

Abiyatu naiz asunto bati
berso berriyak jartzeco
arro dabilzan buru ariñak
errespetuan sartzeko
neskacha batek esan ziraden
nola zeguan saltzeko
bastante bero prestatu nintzan
berau andretzat artzeko
beste gauzikan ez nuben biar
nere burua galtzeko.

Neskacha ori nongo tarradan
publikatzeko izenez
libertaderik ez omen dago
orain esaten dutenez
ezta bereala aspertzekua
nobiyo edo guizonez
guchinez oguei mudatu ditu
ni akordatzen naizenez
pobriak gusto charra deguta
aberatzikan izan ez.

Azpaldi shamar galdetu ziran
ia nobiyic banuben
ezcondutzeko pensamenturik
beñere izan alnuben
urare faltan zeguala ta
komprometitu nai nuben
izketan ondo ikasiya da
poliki artu ninduben
biyotza faltso zebilkilarik
mingañez maite guinduben.

Erantzun niyon lan ortarako
oraindik nago gaztia
gure artian guerta liteke
endredo edo nastia
etzait gustatzen eldu baña len
frutac probatzen astia
alde batera obeko degu
orlako gausak ustia
akaso fraile ni joango naiz ta
billatu zazu bestia.

Ia benetan ari alnintzan
galdetu ziran beala,
sinistu nazu biyotzetikan
asko sentitzen deala
nik aditzen det zintzua eta
mutill prestua zeala
mundu guziyak badaqui berriz
ondo kompontzen gueala
gogo charretik agundu niyon
bastante pena nuala.

Chit mudakorrak dirade zembait
gaurko eguneko personak
endemaz ere ori bezela
beu kesketan daudenak
arrotu gaitu orretarako
iderik gabe gendeak
naiz guero berak escogida eman
agundu arte itz onak
etzaki asko zer eguingo dun
au artzen duben guizonak.

Languillia naiz kontutakua
gaizkirik eguin gabia
beste tacharik etzait arkitzen
diru guchiren jabia
nezcacha orrek badizu berriz
oso jeniyo grabia
mutill gaztiak engañatzeko
ain dauka mingain trebia
au artzen dunak zer suertia
usten dubenak obia.

Diru askorik eztuelarik
tontorra goyan jartzendu
kuidado guero lujua oyec
oraindik ez atzendu
zerbait ondocho senti dubena
aguro engañatzen du
lengo kukuak oker jo diyo
orire berak esan du
obe zenduque kaballero bat
alkantzatuko bazendu.

Lengo Paskua bigarrenian
goratzen altzera dama
merienda artu aitzeki eta
nola joan zihan ni gana
mutill gaztiak engañatzeko
zer desiua zeukana
egun arretan zure kontura
naiko jana ta erana
itz batetikan bestera azer
askar mudatzen zerana.

Pena aundirik ezdigu eman
neskacha orren ustiak
sujetatuta bizi biegu
endemas ere gaztiak
familirako kaltia dakar
lujo aundiyan astiak
bajuban ere asko darama
mantendu eta jastiak
ezkondu beste gauzikan orrek
eztu pentsatzen tristiak.

Dudarik ezta neskacha orrek
ondocho irabasten du
nundikan edo nola eztakit
lujo aundiya jastendu
tamaña orretan ezin liteke
languillerikan mantendu
monja joateko asmuu ezta
albaliteke ezkondu
orain soldadu dabillenen bat
adiskidia omendu.

Ezta erraza esagututzen
dama orren burusbidia,
guezurrik eznaiz esaten ari
artu zazute fedia
len languilliak guinun nobiyo
orain militadia
kantineretzan asteko numbait
izan biardu idia
soldadu zarren sosak arentzat
deskuidatutzen badia.

Nerekin itzak pasa baña len
hasuben beste majua
engañatuta iduki suben
urare guizarajua
nik jolasian ematen diyot
mutill on baten tajua
beste tacharik apenas duben
interesetan bajua
sayatu faltan aberats gabe
apenas dagon gajua.

Amar urteko asi omen zan
mutill gaztiak miatzen
izketan badu zerbaiten planta
ez naiz batere fiyutzen
ori orlako ollanda zanik
nik ez nuen esperatzen
mundu onetan asko bezela
grina gaistuak tiratzen
yayo shamarra dala diyote
chiki erdiyak jiratzen.

Zerbait disputa izanda guero
ninduten entera asi
au artu banu istillu charra
biar nubela ikusi
nere echian etzaitz guztatzen
emakumia nagusi
ondo merezi zenuelako
zaitut eskarmenta asi
orra amabost berso berriyak
nai badituzu ikasi.

VERSO BERRIAC.

ASIYO ONBATEN ALABANTSAN.

1
Cantatu nai det orain
asiyo eder bat
emen pasatudana
gu danaren vistan,
Jaquin nai badezute
otedan eguiya,
erocenei galdetu,
besterican ezda.

2
Emengo demboralac,
emengo itzasoac,
borrasca deseguiña
eta aise fuerteac,
mundu gustiya seucan
icaraturican,
aprill onen amalau
garren egunean.

3
Iru barcu agueri
siran emen Conchan,
bi siran espanolac,
bestia inglesá,
Mary Larson san au ta,
bestia *Eulalia*,
irugarrena esana,
berris *Carmencita*.

4
Goiseco saspíyetan,
goleta inglesá,
amarrac faltatu ta
juantsan ondarrera;
Tripulasiyoco bi
guison itosirán
beste iru berris larri
ibillitusirán.

5
Carabinero emengo
onciyan següen bat
guisarajua itozan
Bere eguin bearrean.
Gende gustiyan bistan
anchen milla pusca
ordu erdi en batian
eguiñsan onciya.

6
Corbeta *Eulalia* co
tripulaciya
Carmencitara pasa
san ura icusitá,
sergatican seguru
contatsen ezan an,
eta ondarrera juango
otesan bildur zan.

(1) *José* eta *Juan José*.

(2) *Quechemarin Industrialecua*, Devacua.

(3) *San Luis Gonzagacua*, Zumayatarra.

(4) *José María* ta *Pedro Cayetano*.

Donostiyan Aprillaren amazaspigarren egunean, milla ta zortzireun irurogueta amalauco urtean.
(*Es propiedad*.)

7
Icusisan demboras
oyen arrazoya,
eta orri meriyo
diyote bisiya,
bara ordubateraco,
asisan ontziya
faltatubaz amarrac
juaten ondarrera.

8
Mundu gustiya segon
Carmencitai beirá,
nois eramangosuben
urare ondarrera,
¡Auzendec, au pena,!
¡au zendec negarra!
oguein ebat mariñel
itoco otedirá!

9
Ordubat pasatsensan,
guero beste ordubat,
gueruaco ta guero
charrago itsaua,
mundu gustiya següen,
penas beterican;
peligruan guisonac
ala icusita!

10
Noisbat ere cayian,
seyetacuartan,
amabi guison prestu,
danac Devacuac,
artzendute treñera,
beren contucua
eta eteratsera
preparatzendira.

11
Artusuten treñera,
ayec ROMANITA
eta bere patroya,
PEDRO COROSTOLA,
arrequin bederatsi
bere mariñelac,
beste bostbat gañera
agregatu siran.

12
SANTIAGO COROSTOLA,
LORENZO LECUONA,
JOSÉ MARÍA EGUÍA,
ta TOMÁS GALDONA,
ANGEL EMAZABEL,
ALBERTO OZA, eta
ISAAC BERASATEGUI
ta bi ESNAOLAC. (1)

13
FRANCISCO ANDONEGUI
Capitan prestuba, (2)
ta SALVADOR EGUÍA
onen mariñelá;
EUSTAQUIO IBARGUREN
aure capitana, (3)
eta EGAÑA anayac, (4)
abec Zumaytarrac.

14
Amabostac treñeran
presto sartsendirá,
eta agudo cayetic
eterastzendirá,
Mundu gustiya ayegui,
zegüen beguirá,
ta guchi ero gueyago
danoc bildur ziran.

15
Bañan ayec agudo,
mariñel prestubac,
nais itsasua egon
charrá ta aisetuba,
agudo CARMENCITÁN
plantatu baiciran,
peligrucac, valiente,
desafiyatubaz

16
Ordulaurden bat baño
lenago cayian,
oguei guison salvatu
ta plantatusiran,
Donostiaco erriyan
Orlaco asiyua,
Inore astuco ezdu
Urtè batsubetan.

17
Bien, mutillac, valiente,
Orla portatubaz
Beti isan goseraste
Consideratubac,
Et inore premiyorik
Naiz suberi ezman,
Orrengatic, mutillac,
Ez ajolic izan.

18
Premiyorik onena
da concienciya
beti contentu da, ondo
eguiten dubena;
Ta nere partetican
zuben alabantzan
orra suben isenac
moldezco letretan.

21 50
10 14
27 32 15 7
150 32 34

19.25
7.30
26.55 — Carl
23.12 — Calam
32.40 —
82.07

1.40

1.25

Salvamento de un naufragio en un bote por
unos pescadores de Delz.

Bertzo Berriyak Antonio Barcaizteguik

Bere Andre Gay-Ari Jarriak

1

Geuden milla ta bederatzi eun
amargarrengo urtian
tratamentu bat asi genduen
or Usurbilko partian
kale zarreko ermitatikan
ez da oso apartian
neskacha bati itz eguiñ niyon
baña neretzat kaltian.

2

Jose Antonio Barkaiztegui det
nik daukadan graziya
Zubietarra esiñ ukatu
bertan jayo ta asiya
kale zarreko neskacha orrekiñ
niztan tratatzen asiya
ez da posible esplikatzia
meresi duen gustiya.

3

Agostubaren amarzazpiyan
zortzi ta erdiyak aldian
neskacha ori topo eguin det
Donostiyako kalia
iya nerekin conforme segon
asi nasayon galdian
bayetz ta bayetz eransun ziran
izketa eder batian.

4

Itzak elkarri orla emanda
andikan illa betera
esan dit biyak pasiatzera
biar genduke atera
suen echera juan nay nuke
urruti samar ote da
erantzun niyen aldian dago
laister irichiko gera.

5

Alza-ko Berran bizi gera gu
ez oso eskas ta urri
iru akuri Guarda-Platatik
Aitak situen ekarri
illda larrua kendu siyoten
Amak casuelan jarri
merendatuas kontu politak
esan genizkan elzarri.

6

Merendatuta au esan siran
hay Antonio neria neria
geren zallari segitutzeko
libre daukagu biria
biyotz oneco emakumia
nola dan Ama guria
nay degunian esposatzeko
emandu libertadia.

7

Merenda ori egin genduen
elkartasun ederrian
errespetoko itzak esanas
guraso zarren aurrian
sentimentubak deklaratzeko
ez gaunden gaita charrian
echera sintzo lagundu niyon
gero illunabarrian.

8

Iñoiz visitak eguiten nizkan
gustisko borondatian
persona fiñak fityatzen gera
ambat geretzat kaltian
neskacha orrek zerbitutzen du
juandeneko bi urtian
Donostiya-ko Juzgado ondoko
estatu eder batian.

9

Donostiyara juntatu guiñan
bere aizparen echera
len aguidua nola bay zegon
Amari itza kentzera
esandit nere alabarekin
esposatutzen basera
mundu onetan eun ederrik
pasako desu zartzera.

10

Egun ori da visita eguin
gendiyona Santa Cruz-i
Altzan gustiya erresatuas
ez guenden arras uzt
zer desigotan etorri siran
orduau nuen ikasi
Amak eta aispak gure echia
biar zutela ikusi.

11

Esan bezela pentzatu degu
Lezo aldera juatia
elisan pozik sartu guiñaden
zabalik segon atia
Santa Cruz-eri eskatu diska
osasuna ta pakia
fiñ sebillela uste nuen da
gustiya trampres betia.

12

Gure echera etorri eta
beidaka seraden asi
zelay okullo zerri ta beyak
denak situsten ikusi
zezen tokiya non eguiñ ere
dama orrek zuen beresi
guk ez genduen despresiyua an
suregandikan merezi.

13

Ama Virginea egun batian
mesetara guasela
izketa ori berritu degu
lenago iñoiz bezela
beira jarri sat au esan siran
mudatu gabe asala
gure Amak diyo esposatzeko
gaztieguiya naizela.

14

Despachu ori artuta laister
atzo batek esan ziran
zuk biar dezun aingeru-ori
dabill aldrebes antzian
itzak ederrak ditu mingaños
kariño fiña atzian
disgustoren bat emango disu
zartzen badesu echian.

15

Motivo gabe ez naiz asiya
dama orrentzat kantari
mundu gustiyak autan artuta
beguira gure plantari
ezkentzen dala ibilliya da
auso denetan kontari
kuidado ez dan avisatua
Amerikako Aitari.

16

Mundu ontara jayo guiñaden
gausa asko ikusteko
maestra ederra billatu saitut
eskola erakusteko
ogei urteko neskacha batek
orla basterrak nazteko
uste deanes obia saude
artzeko baño usteko.

IPARRAGUIRREREN CANTAC

NERE AMAC BALEQUI

1
Cibilaes esan naute
Biciro egoqui
Tolosan biar dala
Gauz au erabaqui
Guiltza pian sartu naute
Poliqui Poliqui
Negar eguingo luque
Nere amac balaqui.

2
Jesus tribunalian
Sutenian sartu
Etziyon Pilatosec
Culparic billatu
Neri ere arquite
Es dirade barcatu
Cergatic ez dituzte
Escubac garbitu.

3
Carcelatic atera ta
Fiscal echera
Abisatu ciraten
Juateco beriala
Es etortzeco gueyago
Provinci onetara
Orduan artu nuan
Santander aldera.

ADIYO ENZKAL-ERRIARI

1
Gaste gastetatican
Erritic campora
Estranjeri aldean
Pasa det dempora
Eguia alde guztietan
Toqui onac badiera
Baña biotzac dio
Zuaz euskal-errira.

2
Lur maite emen utzea
Da negargarria
Emen guelditzen dira
Ama eta Erria
Ures noa ucustea
Bai mundu berria
Oranche bai nazela
Erruqui garria.

3
Agur nere biotzeco
Amacho maitea
Laster etorrigo naiz
Consola zaitea
Jaungoicuac badu nai
Ni urez juatea
Ama certaraco da
Negar eguitea.

NERE MAITIARENTZAT

1
Ume eder bat icusi nuben
Donostiaco calean
Itzerdicho bat ari esan gabe
Nola pazatu parean:
Gorputza zuan liraña eta
Oñac cebilzan airean
Politagoriz ez det icusi
Nere beguian aurrean.

2
Aingueru zuri pare gabea
Eueskal-errico alaba,
Usteric gabe zu gana beti
Nere biotzac narama:
Icusi nayan beti ornabill
Nere maitea jau lana!
Zoraturican emen naucazu
Bi pentzatzen zugana.

3
Gala gaztec galdetzen dute
Aingueru ori nun dago
Nere maitea nola ditzen dan
Ez du inortzoc jaquingo:
Ez besac ere esluque naico
Confianza orretan nago
Amorio nun biotz oberic
Euskal-errian ezdago.

ALEGRIKO TRAPERARI

1
Egunez trapu biltzen
Gabea dantzan lertzen
Beti umore onean
Ibiltzen guera
Eta goisean goiz
kalera irten da
Lo gosoan daudenac
Esnatutzeco.

2
Atera, atera
Trapure saltzera
Nic erosten det
Modu onetan
Ardit albarca
Cuarto alpargata
Ta burni zarra
Champonian.

3
Nesca batec bestiari esanten; emacumechuac jicusi alden caboa? Ez caboric eta es sargentoric ere gente clase orrequin tratatzen degula pentzatzen alden, nesca, ja jay, conversación y todo lo que se quiere zipiri zaparra zer nai baño gente clase orrequin tratatu guchi, goacen berriez nesca trapuac biltzera.

Guernikako - Arbola

1

Guernikako arbola
Da bedecatuba
Euzkaldunen artean
Guztiz maitatuba.
Eman ta zabaltzazu
Munduban frutuba
Adoratzen zaitugu
Arbola santuba.

2

Milla urte inguru da
Esaten dutela
Jaunac jarrizudela
Guernican arbola
Zaude bada zutican
Orain da denpora
Eroritzen bacera
Arras galdu guera.

3

Etzera erorico
Arbola maitea
Baldin portatzen bada
Bizcaico juntia:
Lauroc artuco degu
Zurequin partia
Paquian bizi dedin
Euskaldun gendia.

4

Betico bici dedin
Jaunari escatzeco
Jarri gaitecen danoc
Laster belauico:
Eta biotzetican,
Escatu esquero
Arbola bicico da
Orain eta guero.

5

Arbola botatzia
Dutela pentzatu
Euzkal erri guztiyan
Denac badaquigu:
Ea bada gendia
Denbora orain degu,
Erori gabetanie
Iruqui biagu.

6

Beti egongo cera
Uda berriua
Lore aiñciñetaco
Mancha gabecoa:
Erruqui zaitez bada
Biotz gurecoa
Denbora galde gabe
Emanic frutuba.

7

Arbola erantzun du
Contus bicitzeco
Eta biotzetican
Jaunari escatzeco
Guerrarie nai ez degu
Paquea betico,
Gure legue zucenac
Eman maitatzeco.

8

Erregutu diogun
Jaungoico Jaunari
Paquea emoteco
Orain eta beti:
Bay eta indarra ere
Cedorren lurrari
Eta bendeciyoa
Euzkal-erriari.

9

Orain cantadizagun
Laubat bertzo berri
Gure probinciaren
Arabantza garri
Alabac esaten du
Su garrec beteric
Nere biotzecua
Eutzico diat nic.

10

Guipuzcoa urrena
Arras sentituric
Asi da deadarrez
Ama Guernicari:
Erori etzeitzen
Arrimatu neri
Zure sendogarriya
Eman naucazu ni.

11

Ostroa berdia ta
Zañac ere fresco
Nere seme maiteac
Ez naiz erorico:
Beartzen banaiz ere
Egon beti pronto
Nigandic etzayac
Itzurera zoco.

12

Guztiz maitagarria
Eta oestarguiña,
Beguiratu gaitzatzu
Ceruco erreguiña:
Guerrarie gabetanie
Bici albaguiña
Oraindaño izan degu
Guretzaco diña.

Arduaren Hazañac

1		6		11		16	
Oguei berso berriac orra Tolosatic illia urdinduta fabrica zarretic inprentan ere ongui moldez paraturik mozcorracguelditzeco escarmentaturic.		Peleatzera nator ardoa zurequin cembat fuerza dituzun bearnuque jaquin betor matzaren casta bere adarraiquin ez naiz icaratuco aren indarraiquin.		Guizona etzintzaitez paquian oyer eguna arguitzian componduco guera chapela prenda utzita etorri alcera creditu ederrembat badegu zartera.		Alaco familiyan bada sopra neque neregandican beinza urruti nainuque Burdeos gucaya ere bere baluque iru urte baño len tragatucoluque.	
2		7		12		17	
Arduaren bentafac noa esatera milagro aundiagoric munduan oteda asi baño lenago iñor edatera cembat conbenizayon contubac atera.		Ardoac esatendu beguirauc tontoa ez badec ateratzen obequi contua laster jarrico zaiu mingaña tontua burua marcaturic oso zoratuta.		Arduac etzuela cenion indarrie chapela betegaitic ez eguin negarrie ez det icusi nai nie orrela senarrie ezdu buru galdubac chapela bearrie.		Edari gustozcoa matzaren zumua orrec enredatzen du galanqui mundua guchi izana dute batzubec damua naiz eguin dezatela non nai alderua.	
3		8		13		18	
Ezta Filosoforic ez Teologoric arduari neurriya artuco dionic guizon aundiyan ere icusi ditut nie beren mozcorra ezin disimulaturic.		Arduac ematendu berac aditzera asqui edandezute zuazte echera certara etorricera guri aguintzera orandican nerequin nagusi etzera.		Esaten dizu bada beti alferrican ezaitela gustatzen guizon mozcorrican beti chapelic gabe zu tabernatican ondatuco cenduque Leon-go fabrica.		Andria ecin alcha senarra ari da parrez itotzen dago gendia beguira alchatu doloretza berriz erori da ciquintzeco belnurrac loyaren erdira.	
4		9		14		19	
Guizonac galdetzentu ¿Non da ardo ona? arduac erantzuteñdu emen nago jauna zu naizinduzquet artu nerequin laguna beldurgabe pasatzeco gaba ta eguna.		Guizonac obeluque ez jayo munduara arduac galdutzecoz bere ezagura nois nai amilduta erreca edo ura igual sartuco da sucaldeco sura.		Alaco guizon charra mozcortzen denian lengo pensamentuba ditu mingañian ez perdonaric eguin gaurco egunian ardua gueldi dedin creditu onian		Oriyec icusita moscortzen denari pocic emango nioque frasco bat edari esnais icaratuco esatiaz ori seculacoz arequin escarmentac baleri.	
5		10		15		20	
Preso para ninduten cupela batinan gueroztic emen nago sei illabetian nie lagunduco zaitut amoriyo on batian beguira i an eztayen zuretzat caltian.		Batian arrastaca bercian erori nola bait echera da guizon eder ori guero maldiciyoca andre gasoari chapela quendutzeco tabernariari.		Asqui da icustia andreat ordiya edango eta nayago beti egarriya nombait legorra dago aren eztarriya ori da bizio bat eche galgarriya.		Au da errematia gure arduarena ya nor asico dan mozcortzen aurrera bicio gucietan ori da charrena mandamentu guciac galdutzen dituena.	

ERROSARIYOA.

Errezatzen astean

Errosariyoa,

Penik badet, nigandik

Igesi dijoa;

Ta biyotzetik gora

Datorkit malkoa,

Maitetasunak bigun

An sortutakoa,

Maitetasuna bera

Dan beziñ gozoa.

—

¡O malko bedekatu,

Malko pozgarriya!

¡Zurekin agurtzen det

Birjiña Mariya!

¡Non lurrean arkitu

Itz bat añ garbiya,

Agurtzeko mintsuen

Ama chit eztiya,

Bigunetasuna badu

Izate gustiyo?

—

Beti ¡Agur Mariya!

Asten naizenean,

Malkoa sentitzen det

Nere biyotzean.

Ala Errosariyo

Dena bukatzean,

Koroi bat malkoz egin

Det ¡an! barrenean,

Ipintzeko Amari

Umilki oñean.

KARMELO ECHEGARAY--KOAK

Ijito gazte bi

Ez dakit nondik sortu

ziran Hernanira,

asto bat saldu nairik

lenguban ferira;

ijitocho gazte bi

plazaren erdira,

tratuko lanketontan

ergelak ezdira.

—

Asto erdi ichuba

argala gogotik,

ta zarraren poriyoz

gaur ez dauka ortzik;

osta, osta ibiltzen

dezuna bai zutik,

au zuten ijitubak

bada saldu narik.

—

Astubari begira

bat jarri zanian,

ferira etorriya

erosi naiyan;

eta gaztia altzan

esan ziyonian,

ara eranzubera

bere ondorian.

—

Ijito biyetatik

bat ala diyo,

ishildu zanerako

¡bañan añ seriyo!

abua zabaldurik

begira besaiyo,

etzayo eraindikan

ortzarikan jayo.

—

Zutik azi berriya

gazteta umilla,

toki onian sortu

da astuben billa;

plaz ontan egon arren

sal gai bada milla,

etzuben topatuko

au beziñ sotilla.

—

Au dala ori dala

gure gizon orri,

astuba artu arte

etziyoten utzi;

ezdatik benbat diru

esateko garbi,

zizon orduban eman

an ijituba arri.

—

Bañan, ijito biyak

zauden tokitikan,

laister joan ziraden bai

danak utzirikan:

topatzen ote zuten.

beste astorikan,

diruz jabetzi arren

non bait saldurikan.

—

Jendiak egiñ zuben

plazan naiko farra,

esanaz ezdiyote

sartu ziri charra;

chit ikusgarriya zan

¡ó! baserritarra

ezik echeraturik

bere asto zarra.

—

Cayetano S. IRURE.

OKENDO.

Gizon aundi au il zala otsa
 abo guzitan baitabil,
 ainueste giza-alditan kontu
 bera besterik ez dabil;
 baña zergatik ordean ori
 ala ez izan ta dabil,
 Donostiako Antonio: ik
 ezpaldin bada inoiz il?

Aundi chikiyak denak demboraz
 gordetzen dira lurpean,
 zeñen azkenak gelaizen diran
 anchen betiko lo bean;
 bañan aundi yak lenaz izanak
 alcharik losak aidean,
 berriro dira ikusten zutik
 zuten gañean.

Okendok ala alcharik bera
 estalkaitako jarriya,
 azpiyan artu nai du lenago
 gañean zeukan arriya;
 eta onetaz on-iritzirik
 lur maite jaiot-erriya,
 argitan bizi dedin billatu
 dio jarleku berriya.

Bada anziñan ustez il zana
 oraindik nola dan bizi,
 seaskatikan jaiki dediyen
 laguntzen obe da asi;
 luzaro lotan egondu dana
 esna bear da ikusi,
 oroigarri (1) bat egiñ ta anchen
 ez du emango itsusi.

Onetatikan ikusiko du
 bere echea erendiyan,
 nola itsaso Ozeanoa
 zabaltzan chit aundiyan;
 eta guk ber ikus dezagun
 aurrera onraz erriyan,
 apaindurikan parako degu
 jardinehoaren erdiyan.

Torre polit bat alchako zaito
 esan dan leku onean
 bere izena leku ko letraz
 izkribaturik onean:
 eta bronzerko janzi eder bat
 daukala berak soñean,
 Okendo zutik ikusiko da
 torrechoaren gañean.

RAMON ARTOLA,

Gaspar, Melchor ta Baltasar

Gure Jesús maitia
 Belenen jayorik,
 iru errege zaitzka
 joan Oroyantetik;
 intzentzu, urre, mirra,
 berekin arturik,
 gurta gur (1) dezaten bai
 belaunikaturik.

Arzai ta erregiak
 Jesús maitiari,
 Belenen ari zaitzka
 chit pozaz kantari
 danrk bere aurrian
 begira berari,
 zeruba ta lurraren
 jabe dezunari.

Belengo atletan
 chori kantariyak,
 ishildu gabe ari
 dira gaur guztiyak;
 eta aingeruchubak
 zerutik jachiyak,
 onduban an dankaizki
 aur jayo berriyak:

Guke kanta dezagun
 biyatzen erditik,
 Jesús aurcho maitiaz
 emen oroiturik;
 danoren jabe egiñ
 dala ezauturik,
 esanaz; Berak zaitu
 gaitzala zerutik!

Cayetano S. IGURE.

ERLIKIDUN ASTOA

Asto bat zamatua
Guztiz erlikiaz
Zijoan inon ezin
Kabiz fantasiaz,
Zergatik zutenean
Jendeak ikusten
Belauniko ziraden
Bereala jartzen
Eta bide zitzaion
Buru artan jarri
Eguiten ziotela
Belauniko ari;
Argatikan zeraman
Guztiz goratua
Eta aizez betea
Gaissoak burua
Onela ikusirik
Esan zion batek:
—¿Agur oiek iretzat
Dirala uste dek?
¿Ez dek besterik falta
Baizikan astoa
Adoratzea ala
Nola Jaungoikoa!
Makurtu ezak ire
Aizezko burua
Ez dituk agur oiek
Iretzat, kaikua!!!
¿Ez aldakik dijoala
Kucha bat gainean
Erlikiaz betea
Ire bizkarrean?
¿Zeinbat asto badira
Guizonen artean!
Arkitzen diranean
Enpleo batean,
Sinistatzen oi dute
Gure kortesiak
Dituztela gugandik
Aiek mereziak
Eta guero galtzean
Beren enpleoak
Gelditzen oi dirade
Zen bezin astoak ..

Kurriaga

KOPLA ZAHARRAK

Aitak eman zerautan, zerurat joantean,
Enetzat mahastia hartzeko lanean;

Artha nezala
Harek bezela,
Haintzur eta jorra;

Laguntzat hor nuela... sotoko oporra.

Etehe ttipi churi bat badut mahastian,
Sagar, udare, piko, mertchiken artian:

Etx'aitzinean
Loren erdian,
Baratze alhorra;

Dutchiuaaren pean... sotoko oporra.

Mahastian choriek goiz dute kantatzen
Orduan bozkarioz lanari naiz lotzen.

Gero zait hasten
Bihotza hozten,
Agortzen zintzurra.

Laster dut eskuratzen... sotoko oporra.

Ez dut hiritar gisan gosari ttipia,
Bichkotchatto, batekin edari bichia:

Nik dut egia
Achal gorria,
Bai gasna gogorra,

Eta arno churitik... sotoko oporra.

Igandetan debotki meza dut entzuten.
Gero lagun onekin plazetan jostatzen

Han dut aditzen
Nitaz erraiten:
Zer mutil gotorra!

Ez ahal dik hastio... sotoko oporra.

Gorputza baitut sano, arpegia gorri.
Hortako dute nitaz zerbeit erran nahi.

Bainan ez naiz ni.
Nehoz ibili
Oraino moxkorra,

Izanagatik maite... sotoko oporra.

Badut molisa luze bat urhez hampatua;
Halere ezkontzeko lotsaz gelditua:

Beldur baininzen
Gerta zadien
Andrea mokorra

Eta hauts ostikoka... sotoko oporra.

Ene gazte lagunak, ezkondu direnak,
Haurrez betheak dire orai gehienak.

Balute ere
Bertze hainbertze,
Ez naiz jeloskorra.

Haur hainiz bezen on dut... sotoko oporra.

Herriko zahar batzuk, sotorat etorritz,
Han idukitzen naute lehertua irriz;

Konkorrak kanta,
Maingusk dantzaz,
Oihuka elkorra.

Biba zaharrak eta... sotoko oporra!

Burlaka hasten baita artzaina menditik
Zaharrek ihardesten mahasti gainetik:

To, edantzak hik
Chirripakotik,
Gibel alde zgora;

Guk husteko artean... sotoko oporra.

Opor hori ez baitzen andrentzat egina
Hekier dut eskaintzen gatekutto sana

Hastio naute
Erraiten dute:
Donado zingorra,

Chehaturen ahal zaik... sotoko oporra!

Kopla hauk egitean iphar gochoa zen
Sotoan ari nintzen arnoen aldatzen.

Donado hemen
Zoin ongi naizen,
Zoin ongi naizen,
Egin dut aithorra;

Tente chutik aldean... sotoko oporra.

Siempre de la "Kua" en 20 de Mayo 1918

Inchauspeco Dendaria

La Couturière d'Inchauspe

(Chanson Souletine)

Mundu hountan phena gaberie,
Izateco lanjerric ez tut nic.
Maitatu dut ukhenen eztudana,
Harc beitaraut bihotzian phena.

-- Maitatu duzia ukhenen eztuzuna,
Harec diauzia bihotzian phena ;
Maita zazu ukhen dezakezuna,
Eta kita ezin dukezuna.

Adios, ene maite poillita, adios,
Adios beraz orai seculacoz ;
Escontzaite plazer duzunareki,
Bainan beguira ene errecontruti !

-- Zer othe da zoure errecontria ?
Zer ahal da zoure eguin ahala ?
Bardin deus arribatzen bada nitaz,
Sujet berri bat izanen da zutaz. --

Inchauspeco alhaba dendaria
Goizian goiz josterai joailia,
Nigarretan pasatzen bidia
Aprendiza consolazalia.

-- Zu eta ni, biac guinaudenian
Acort guinen hitz batic barnian ;
Eta orai dembora joan denian,
Zu etzirade zoure erranian.

Sorhouetaco plazala jaikituric,
Guizon gazte galzerdi chouriric
So eguin dut, ezin ikkousiric,
Pierregni, zoure pareric.

Eguzkiyen bertuteak

Eguzkiyaren Urrezko printzaki
egun-sentiyan chit alai,
uda-berriyan poztutzen daki
nekazari ta gvre bai;
chori chikiyak kantari berri
jot jartzen dizkitzu non nai,
beren indarrak erakutziyaz
kalian dauden goiztarrai,
kabi la nian sayaturikan
Ondo zaiturik egunai.

Barats loretzu, milla landare
edertzen ditu danian,
nola sorota zelai ta baso
len zaudenak illunpian;
likort (1) gozoak banaturikan

(1) Arema).
eguzkiyaren indarrak,
arruat chit bide luzian,
dizdiz biziak perlaren gisa
intzak dauzka belarrian
orlako gauzak ikusten dira
eguzkiya jaikitian.

Alaitzen ditu mintsu dandenak
aiton, eta amon sharrak,
bai eta ere ikusten dira
asko arturikan aurak;
erren, elbarri, ichu, argiyak,
ergelak eta azkarak,
baserri, kale, bizi diranak
eche jabe ta maiztarak,
goizetik arrats gozatzen daki

Iguzkiya da Uda ta negu
danceren alagarriya,
daki poztutzen chiki ta aundi
ala berian eriya;
egun-sentitik arratsartian
aurpegi maitagarriya,
gauz biartzuba ezin geyago
iraun azteko biziya,
Jaunak zerutik bigaltzen duben
mundutarraren gloriya!

Gayetano S. ISURE.

Uda ta neguba

Udan chit alai ibiltzen gera
egunaz eta gabian,
berotik aize preshekuben billa
egon nairik itzalian;
erozen gisa jantziyak edo
zapi birekin soñian,
echian baiñan askoz obeto
nai degunian kalia.

Neguban barrizokuban zauden
zarpa zar danak jantzirik,
eta alare otzak kaz kaz kaz -
eche suluban sarturik:
elurta aize chingor larrizaz
ebi jarak bilduririk,
eguzkiyaren berotasuna
naita ezin topaturik.

Negu danian ezdezu inon
alaitasunik ikusten,
eta gaffera lurbiron (1) ontako
geyenak gera umiltzen;
biartsubake (2) chit biarrian
gaitubelako jot jartzen,
Jaungoiko onak daki bakarrik
zer dan neguban sufritzen!

Betor danenizat uda alayak
utzi neguba chokuban,
askoz obeto geradelako
beti biziko munduban;
toki tristiaak dituzulako
lerez beteko ordubak,
inegarabeste gauzarik ezda
orain artian neguban!

Gayetano S. ISURE.

(1) Mundo,
(2) Pobre.

Glaoui

Chansons Basques

Bi koblari Garaztarren phertsuac elgarri

Airia : *Agur adichkidia, Yinkuac egun hun*

1

Yinkuac oi egun hun, adichkide Yauna,
Nola phasatsen duzu gaua'ta eguna ?
Zurekin mintzatzeko ikhusiz fortuna,
Chorrochtu zerautazu mihiko eztena
Phertsuen pagatzeko zu zer lagun huna.

2

Gaua phasatzen dizit ahalaz ohian,
Eguna aldiz bethi penatuz lanian.
Aphur bat pausatzen niz igand'egunian,
Nihau zahartzen hasi, zu adin hunian,
Aise mintzo nintzan ni zure adinian.

3

Gauza bat egin eta ez bada zahartzen
Haren fama ez duzu ai urrun hedatzen.
Zonbaittori adinac zentzia emaiten
Bertze batzuri aldiz den guzia khentzen
Zahartziac ez dizi gauz hunic ekhartzen.

4

Gazte danic yin zauzu oi zure zentzia
Ezagutzen duzunaz zer den zahartzia.
Gauzac ikhusi eta gaizki khundatzia,
Hori da tiruaren makhur thiratzia
Ez dakizu ez zer den zaharren bizia.

5

Umorric izan gabe egin dizit irri
Zure ganic entzunic parabola hori.
Gauzen ikhusteko nic begiac tut argi
Zahartzen hasiz geroz oro dira nagi
Eskerrac bihurtz kitzu gazte denborari.

6

Ene arrazoinari irrin duzu aise
Ni ere egin gabe nihuntic ez nauke.
Penaz bizi zirade, nahiz ziren gazte
Andre baten hartzera fite presa zaite
Ni hura sahetsian kontentic nagoke.

7

Alegera zirade beraz bihotzian
Andria ezarriric hola sahetsian.
Etsaminac izkitzu menaian sartzian
Dretcho handiac tugu ukhanic sortzian
Khasu tronpatu gabe beien bihurtzian.

8

Gizonac behar dizi azkar berthutia
Izana gatic gazte ala zahartia.
Andria hartu gabe hola lotsatzia,
Nic ez nuke zu baithan barna sinhestia
Bertzetarie ukhana zor duzu uzlia.

9

Aditzia banizin zure erranetan
Konfidantzia baduzu zuc Heskualdunetan.
Mintzazale ederra behar orduetan,
Holakoac badira mendi onduetan
Bethi bizi zaite han ideia beretan.

10

Aditzia baduzu beraz enetako
Kapablia nizala mendi ondotako.
Hirietara ere bai atheratzeko
Ez niz ez anitz beldur bertzen zerbitzuko
Partida balin bada phertsuka artzeko.

11

Gauza oroc badute beren zedarria
Sobera ez sar araz Jauna urgulia
Baldin gertha ditake zu baino hobia
Uste ez den lekhian lo dago erbia
Haren irazartzera ez othoi abia.

12

Lehen ere erran dut nic aski garbiki
Aditzera yin ditene oi alegeraki
Hitz bat erranez geroz hari bethi segi
Heskualdunac barkhatu mintzo baniz gaizki
Bethi norbait baduzu guzien buruzagi.

13

Manech Cubiat eta Piarre Iribarne
Biac gerthatu gira Garaziko ume
Elgarri eman tugu zonbait phertsu chume
Zuretzat Behorléguy, Madalena ene
Kapable den gizona errepostuz erne.

Lili pollit bat badut nic aspali begistaturic

1

Suyet berri bat badugu phertsu berriac behartu,
Egin ahalaz oneski nahi tuenac aditu.
Bere burua nahiz goratu egin ahalac egin tu,
Bainan oraiko aldian etziakozu baliatu.

2

Urtharrilian ginduen misioneko denbora ;
Yendia gogotic heldu zen misionesten ondora.
Elsai gaichtuari phentsamendu yintziakotzu gogora,
Prediku alkhitic populuari mintzatu dela sobera.

3

Hanitz abilki yokatu zauku gure azeri zaharra ;
Kalomniaturic izaitekotan baginduen horren beharra.
Elgar iduriac gerthatu dira emaztia ala senharra,
Estimu tcharrian phasa behaute beren denbora undarra.

4

Yende batzuen etsaieria ez daitekezu konpreni,
Gaichtakeria nausitia dela iduritzen zeraut eni.
Egiaren ertia ezdeia bada egungo egunian konbeni,
Behar ederrez ibilia da yuanden egunian hor gaindi.

5

Afera hori etziakozu nahi bezala phasatu,
Buria goraric erten omen du ez diela horrec phusatu.
Harria thira eskia gorde nahi likezi trufatu,
Aspaldi handian beharra duzu herri huntaric kasatu.

6

Bere baitharic ideia gaichtua ez dizi falta sekulan ;
Gaichtakeria phensatzen bethi ari da karkulan.
Dazkigun guziac erteraz geroz bagindikezi gaurko lan,
Horra nolako gizona dugun gure herriko Zantzalan.

7

Bere buria nahi likezi nunbeitic ere edertu ;
Zanguaren pian nahi gintizin gutiz gehienac lehertu.
Malezia horri egia erraiteko beranchko gira ohartu,
Gure herriac hobe zikezin sekula ez balitz agertu.

8

Laudorioric ez da ageri egon den lekhuetic ;
Gamarte, Banca, Arnéguy ere hetaric.
Hango adichkidec ez dakote ez izkiribatzen letraric,
Zer gizona dugun Zantzalan ageri duzu hortaric.

9

Zantzalan horren maleziac ez dira gisa batera,
Besten gainera undarreko hau pollita dauku athera.
Tribunalian yustuki dute yuyatu gure afera,
Zantzalan handia begiac ilhunic itzulia da etchera.

10

Plazer baduzu beharko zautzu oraiko aldian miretsi,
Ziropa hori zukrerac gabe ez duzu aise iretsi.
Zuhurra dena yuan dadiela zure ganikan ihesi,
Zure gezurric ez dute nahi gehiago nehorc sinhetsi.

Glaumby

Poèmes

et

Chansons basques

1

Gizon zar frango bada bazter guzietan,
Bat aiphatzen dautzuet khantu herri hautan
Orok jakin dezagun eskual-herrietan.
Nork-gaituen jenatzen gure dretchoetan.

2

Esterencubyu dugu herri aiphatua,
Han khausitzen omen da jaun bat argitua,
Nahiz kazetetan den ongi hedatua,
Ez ahal da hortako urrikiz hartua.

3

Esterencubyn ere bertzetan bezala,
Ez du anhitz dembora misonia zutela,
Jendiak heldu ziren denak Elizala,
Horrek erran nahi du fedea dutela.

4

Hango jaun errientak duela fedia,
Aspaldi nuen izan herritik berria,
Egin omen lezake bide bat handia,
Ardura aditzeko jaun predikaria.

5

Bere lanak eginik artha handirekin,
Elizalat johantzen herriko jendekin,
Chede zarra zuela jaun horrek berekin,
Orai eman behar dut chehetasunekin.

6

Khausitzea nekez da hori-iduria,
Elizan omen zagon iduri ziria,
Hutsian hatzemanen jaun predikaria,
Uste zuen emenda bere ohoria.

7

Aita-Damienek du ongi predikatzen,
Maiz ikhusi dutela haladut aditzen,
Eskolen kontra bada borthizki mintzatzen,
Arrazoina duela nik ez dut dudatzen.

8

Ah ! probechurik gabe duenian cherkhatu,
Gezur batez bederen nahi zen jokhatu,
Eskolen kontra dela itsuski mintzatu,
Gobernamenduari fite du salhatu.

9

Tribunalerat zalhu izan da deithua,
Handik athera baita, oi ! ohoratua,
Biba Aita Damien errespetatua,
Bai eta ere denez ongi maithatua.

10

Juatzeko orena ethorri denean,
Mundu bat han omentzen ichiltasunean,
Hango alegrantzia jakin zutenean,
Jaun errienta zela saltsaren barnean.

11

Errient gorri hori bisaja pherderik,
Zalhuchko joan omentzen boneta harturik,
Bertze guziek gero hartaz trufaturik,
Kafeak hartu uzte untsa sukraturik.

12

Ez du anhitz dembora aditurik nago,
Herrian ez dutela nahi gehiago,
Joaiten ahal dela handik urrunago,
Ai ! holako konjita izanik balago.

13

Jaun errientarentzat lastima-garrida,
Gisa hortan herrian bizi behar bada
Izaiten badu seurik Pabetik trukada,
Oinak arin arina phartitzen ahalda,

14

Gezurra duzulakotz sobera maithatu,
Horra jaun errienta zer zautzun gerthatu,
Bertziez nahi zinen ederki jostatu,
Bainan sasian zira sekulakotz sarthu.

(IZENEDER).

FIN ETA FELIX

1

Martinek gocho-gochoa bere lagun Felitsi,
Bertzeren pilotetan sartzia dela itsusi,
Nahi balimbaduzu partida irabazi,
Hola ez duzu behar pilotik ebatsi.

2

Felitsek eman dio ederki arropostu,
Zaharrek behar direla bethi ohoratu,
Beren penetan ere bihotzez lagundu.
Horra zertako dudan pilota bat hartu.

3

Othoi zaude trankil zure pilotetan,
Partida gal ez dezagun gure maluretan,
Egin ahala eginen dut hiru-hogoi urthetan,
Nahiz kito gelditu arratsalde huntan.

4

Obedituko zaitut, ene chahar maitea,
Segur ez du balio lichkarren hartzea,
Partidaren egiteko hor dugu igandea,
Orduan aski dugu elgar aditzea.

5

Horiek oro hola lakhet zaut zurekin,
Zeren mintzatzen ziren errespeturekin,
Guk ikhasi duguna zure zaharrekin,
Haurrek eginen dute holako aitekin.

6

Ene chedea duzu haurren maitatzea,
Zeruko bidearen heier irakastea,
Igandeak begiratzuz gaizkitik urruntzea,
Horra nolakoa den ene sinhestea.

7

Sinheste ona duzu eta zuzenena,
Cherkatu behar dugu gure haurren ona,
Hori dugu lege bat Jainkoak emana,
Sekulan pilotariak kolpatu ez duena.

8

Pilotan hari zinen hogoita-bortz urthetan,
Orai ere azkarki adin handi hortan,
Zure parerik ez da zazpi herri hautan,
Ikhasien hari gira arratsalde huntan.

9

Gaztiek, guk bezala, beren ohoretan,
Egin behar lukete herri guzietan,
Bezperak khantaturik air-errepiketan
Pasa arratsaldea plek eta girletan.

10

Gisa hortan eginez ene arabera,
Khantatzen ahal dugu zahar hitz ederra :
« Herrialde guzietan toki onak badira,
« Bainan bihotzak dio zoaz Eskual-herrira. »

ELIÇABERRITAR BAT.

Bi laborariac eta hodeya

Manech eta Preyo bi laborari,
Udaco bero batez lanean ziren ari ;
Denbora baitzen emana idorteari,
Manech zen ohartu-mendi aldeari,
Zerua zela handizki goibeltzen hari.

MANEHEC

Behazac Preyo eta ikhusac egia,
Mendealetic yalgi den hodey beltz lodia,
Zorigaitz handiaren hor duc seinhalea,
Laster dikeiagu hementche harria.

PREYOC

Ez manech ez zauc egia gogoratu,
Idorteari akhaba laster ordu baitu,
Lurrac oraikotic behar dic gozatu
Euri on bat ziaque hodey hortan heldu.

MANEHEC

Bainan ikhusac bada haren hegia,
Gainez gorri eta zolaz beltzatia ;
Orruaz duc hasi ya ihurzuria,
Laster gutan duc zigor izigarria
Gure ensegua dic ezeztatuco
Uzta guziac diauzeuc lurpean sarthuco.
Lurra salbu deusic ezdiaucuc utzico.
— Gisaren arabera baita ethorrico,
Hutsic egin gabe helduden neguco,
Bizigailua ziaque orori faltaco,
Atsegabe guziac dituc guganaco,
Heriotzeac gitic undarrie yoco.
— Aberats ala probe sendo ala eri,
Mundu huntan jan gabe ezpaitake bizi,
Izanikan ere ahal duena abil.
Aurthen beharaco diagu oroc gosez hil.

PREYOC

Contsola hadi othoi ezen herioric,
Etziaukuc ethorrico crauntsi hortarie ;
Contrarat aldiz horrec behar gitic,
Oro aisean eman gure entsegutic.
— Euri on baten egiteco nola baitu gisa,
Gure alhor phentzeac yarrico tuc untsa,
Oraikoaz badukec doble hurran uzta,
Bihia egin ahala haziren baita ;
Sorhoa aldiz jinen duc phusa ahala,
Hazico diagu laurden bat gehiago kabala.
Gauza guziec hartuz beren abantaila,
Mahatsa larrituren duc nihoiz ez bezala ;
Ganer, sabai, sotoac betherikan hola,
Ikhusac Bettiri urrun dukegula.

MANEHEC

Zer asmua dukan gauzen ikhusteco,
Alta duc egia laster ikhusico ;
Hi ala ni garen kascoz abilago.

PREYOC

Ba ez nuc ez gero ni ere hain zozo.

MANEHEC

To harren deus ez diat erranen geihago,
Gauden begira norc duen phentsatuco.

PREYOC

Gehienic tronpatu batere ez nauc ni,
So egic artetic haize bortitz huni,
Baderamac hodeya gibela azkarki,
Ikhara hortarie apazea hadi.
Artzen ahal gaituc gustuan lanari.
Gure landec ezkiez harri ez euri.

Arnaud AINTCIBURU,
de St-Jean-le-Vieux.

Garizumako lehen igandearen Ebanjelioa

Izpirituak orduan morturat ereman zuen Jesus, amoreagatik jazar zitzaion debrua, — Eta berrogoi gau-egunez barur egonik gosetu zen. — Eta hurbildurik erian zion tentatzaileak : Baldin Jainkoaren Semea bazare, errazu ogi bilhaka ditezen harri horiek. — Jesusek ihardetsi zion : Izkribatua duk : Gizona ez da ogiz bakharrik bizi, bainan Jainkoaren ahotik ilkhi hitz guziez.

Debruak orduan hiri saindurat ereman zuen, eta temploko kaskorik gorenean ezarri. — Eta erran zion : Jainkoaren Semea balimbazare, aurrthik zaite hor behera. Izkribatua da ezen ; bere aingerueri zaintzerat eman zaitu, eskue-tan erabil zaitzaten, eta ez dezazun oinaz har-ririk jo.

Jesusek ihardetsi zion : Berdin izkribatua duk : Ez duzu Jainko Jauna thirabiretan ezar-riko.

Debruak berriz mendi gora-gora batetarat ereman zuen, eta erakutsi ziotzan lurreko er-resuma guziak eta hekien ospea. — Eta erran zion : Horiek oro emanen darozkitzut, baldin ahuspez uroririk adorutzen banazu.

Orduan erran zion Jesusek : Hoakit, Satan ; izkribatua duk ezen : Zure Jainko Jauna adora-tuko duzu eta hura bakharrik zerbitzatuko.

Debruak orduan utzi zuen, eta aingeruak hurbildu zitzaizkon berehala, eta zerbitzatzen zuten.

VARIÉTÉS.

VI. — ESKALDUNA MONTEBIDEN SOLDADU.

Berrotic ilkhi eta sasian sartzea
Behardela zait niri izan gurutzea ;
Bainan ungui tokitic yotzea tcharrerat,
Lucifer seguitzea dolhamen lecerat.

Eskalduna herrian guti da ikusten
Harmetaco bestetan loria ematen ;
Aitac cituelarie guerlari aipatu,
Soldaduco urtheac guci higuin ditu.

Galtza gorritz beztia, zortzi urthe handi
Luce dire harentzat nola mende erdi ;
Burua kasean eta gorputza luzaca,
Ezdezake nihondic bicia fereea.

Alfer-hotz egotea gazte egunetan
Ezda sarthuren aise haren gultuetan ;
Ezdezake endelga chizpa garbitzea.
Izan ditekeiela gaizon bicitzea.

Yaun bezala delaric franses soldadua,
Yan, beztia, eta ohez bethi dohatua,
Eskaldunac ez nahi harekin uztartu :
Haren itzalac berac guci higuin ditu.

Ezdu indarra eskas ez eta bihotza ;
Ezdaukat hazcarrago menditaco haitza ;
Napoleon handiac prezatu odola
Erran diteke gora baliosa dela.

Harispe marescala, Eskaldun lilia,
Hekien aitzindari guerlan ibilia,
Errazu hiriscutic nihor den itzuli
Europan harmatua denean ibili.

Zure odol suthara non nahi ichurritz,
Seguitua eskaldun maipolis gorritz,
Iracutsi diozu buru duseari
Ezdeila beiratzeco Eskal ihesari.

Napoleon lehena cenean suntsitu,
Eskaldunac cituen guerlac arbuiaitu ;
Ezdauka harma dela, baicic beiratzeco
Hercia, dutenean etsaie ukico.

Gueroztic ihesari ahalaz ematen,
Contrabanda luceki menditan eguiten,
Troparat ezgateco ematen ordaina
Erreccarat egorritz etchealde ona.

Bortcharat dohanean, legue seguitzeco,
Pare guti izaten gloria den suco,
Ikhasen ditu harmac denbora laburrez,
Bainan soldadu dela agueri beharrez.

Norc bada orai sinets nahico duela
Itsaso pasa eta han seguitu guerla ?
Bada hainitz ordutan harmac behar ditu,
Edo behar du lorra biribitic hustu.

Españolac non nahi ikusten campoa,
Hura du sinetsiren, eta ez ahoa
Ezbada hartzen harma aitzindari baten,
Bertzearentzat dela ohi du erraten.

Buenos-Ayresetan eta ingurutan
Husu guerlac ematen hamar urthe huntan ;
Ezdu naski oraino hanbat yabatzeric,
Aitzindaritan baita zarpa ariuscoric.

Odola eta sua denean inguru
Nola eman diteke bere lauei buru ?
Eguin badu deusere hango Eskaldunac
Haciren ditu ungui soldadu fricunac.

Gucien muthil behar, guciene meneco,
Guticia delaric nihor ez hiltzeco,
Etsaiac direnean ohointzarat heldu
Hirian den yendeac hormatu behar du.

Eskal herrian etzen ohoin capitainic,
Han languilec etzuten nihor buru minic ;
Irabazten dutena zaintzen dute lotan,
Ez dute gal beldurric etche idckitan.

Cer dire Montebiden soldadu direnac ?
Heriotze eguinec ihes gan direnac ;
Brigant guciac dire elkhar ganat bildu ;
Hetago sainduenac ohointza maite du.

Ezdute chizpa hartu baicic ebasteco,
Etsai guti denean hekin hondatzeco,
Ez dire aitzinenic hirriscu denean,
Bainan cer hegastinac lotzeco menean !

Unguiaz kanpo oro hekiekin onac,
Ez ditu icituren herio beltzenac,
Guehienec gorputzac lohiz zornatuac
Seguirazten berekin neska ustelduac.

Bizcar eta burutic zorri daritela,
Morgatu nahi diri Español bezala,
Citho handi agueri gaitza iphurditic,
Pedazu antaparan belhaunen burutic.

Zapatac bacituzten lehen egunetan,
Hec higatuz gueroztic, oinac ganzoletan ;
Paga segura dute etche arrobatuz :
Lehen eta azkenac oro dire hautuz !

Horra norekin diren yartzen eskaldunac
Tiroca urruntzeco higalzu direnac ;
Ez liteke lagun en ezbalitz izarpaitzen,
Bertzen obra, solasac ez balitu hartzen.

Ibiliren du harma, nekhea harturen,
Hirriscu gucietan bici yokaturen,
Aitzindariac ungui yaten dutenean,
Tripa cimur egonen ohoin ezdenean.

Lan guciac dehalde, bortchaz edo gustuz
Hola doha soldadu kanpoz obedituz ;
Zaurithua izan bada bere gorputzean,
Badu seguida onic duen gurutzean !

Ala zori gachtuan bildu baitu gaitza,
Ezdu ceren arhetan ezar esparantza :
Kolpatu gaizoa da uzten bazterrerat,
Hiltzen bada botatzen cenbeit putzutarat !

Irabaci onic du denean guelditu,
Bebo, zango, ichter bat zaiola picatu :
Ezda ospitaleric, ez eta barbaric
Sendatu behar orde hifaraztalaric !

Bertzetan soldaduec badute errenta
Nonbaiko guduetan aski zaurithu eta,
Han eske da higatzen Cesar kolpatua,
Eta yausten hobirat guti aipatua.

Gobernadoren gatic eguiten da guerla ;
Hekien bitoria populu odola.
Badu bai non ichuri hekin guicentzeco,
Berria heldu zaio bat galdu orduco.

Erresumaco zorrac heki pagatzea
Galdeguiten eder den eskaldun gaztea :
Egun beraz herrian, ez eman menturan
Hetarat hedaturic guerlaco denboran.

Guerlac edo cerbeitec anaia iresten,
Itsurat yoan gabe noiz bait atzar gaiten :
Partituen laurdenac ikusi artean
Othoizten egotea herrico aldean.

GURE IRAKURTZAILER

Kaseta moldatzean bi bertsu eskas eman ditugu, Mendi Hurbileen arapostuan ustegabez, horen gatik azken mementuan oharturik, aparte tiratu dugu bertze hosto batean arrapostu hori emana zaukuten bezala.

Mendi Hurbil-en aropostua

*Airea: Igandian Zamariz
izan niz ikustera eta konsolatzerat ama-
ren ichilik*

Egun komplitzen dut aspaldiko desira,
zombeit aldiz izanik eskual-herrira,
bertsulari bat nahiz bethi arrangura,
Montevideo-tik yin da, gure kasetara,
imprimerialat, haucheda plazera.

*
* *

Ene herritara Montevideo hirian,
itsas portu hegian yoanden aspaldian,
berrogoi urthe ditu ongi kondatzian,
orai izan behar da hirur garren lerruan,
belch guthi buruan, zaharren lerruan.

*
* *

Eskuara badaki, mihian ez mothelik,
izpiritua chorotch haste hastetik,
dotezat izan zuen amagnuak emanik,
arraza fin finenetik Bastida Saliesetik.
terreya onetik ageri bersutik,

*
* *

Ni ihiztaria chokoz choko ibilzen,
erbia alchatu dut, kuru bilan zen,
ohanzia nun zuen ahanzia nuen,
orai kurri tuko da hori dut desiratzen,
ene oin zaharrac saltroz pasaturen.

*
* *

Bi mendi bertsulari botza goratik ari.
hatsa labur tu eta aphaal ageri,
kasko gaina churitu urun ageri,
primadera berdea orai gure ihesi,
marka charra hori halere ez etsi.

*
* *

Adios herritara yohan niz alegera,
zuri arropostu eskual-kerrira,
Saint-Pierren gakuak banitu eskura
zurekin yoan nindake abian zerura
Credo kantatzera berritz yin mundura.

 MENDI HURBIL.

Oihu bat aditu da deia lazgarritan,
Eskalduna guelditu ernerie athetan.
Erraten duelarie : nor da hor, cer nahi ?
Holaco bacie hemen ez aditzen ohi.

Zakhurra ere ilkhi lo zagon tokitic ;
Ezin gueldiraz nihore sainga eguitetic ;
Altobiscar gucia harrabotsez bethe ;
Seguitzen Ibañetac luce duen arte.

Behin ihun iduri, harrocaz harroca
Ezker-eskuin punpatuz, erreketan yoca,
Harmada seinalatzen hurbil berhar dela :
Ez du lo atzemanen herrico guizona.

Eskaldunec menditic ihardetxi gora,
Tutu adirazteco hazcar du bulharra,
Chofroztuz halzairua oiluca da hasi :
Hoinbertze guizon nihore hemen ez ikusi.

Hara, hara, non diren, cer lantza sasia !
Erdi oro banderz nola estalia !
Harmetarie chimiztae yarian iduri :
Errac, haurra, cembat den, kontu lerroeri.

Bat, bia, hiru, lau, bortz, sei, zazpi, hameca,
Hamalau, hamazazpi, hoita bat, milaca ;
Bethi lerro seguitzen, ez ditezke conda ;
Cerulean izar baino guehiago bada !

Ilkhi campo, muthilac, beso boiec mira ;
Menditaco harrocaz errotic athera ;
Leher, leher buruac, ez utzi bihiric ;
Etzuten bertze galde hunat ethorriric.

Certaco nahi zuten herria nahasi ?
Hec baino lehen gare gu hemen ikhusi ;
Jaincoac mendi eman guretzat atheca,
Hekin artean nihor ez aguer lerroca.

Gain behera ordutic harri abiatzen ;
Guizonec ez balio, odola ichurtzen.
Cembat hezur lehertu ! Iholdez odola !
Tutua du Rolandoc zotzen berehala.

Eguiten du garrabots, emanez indarra ;
Mendiac gora, bainan gorago adarra ;
Harten orroa gaten joca harriz harri ;
Karlomani ematen urrunean berri.

Guerlan dire lagunac ! Erreguec erraten.
Ganelonec contrarat hari ihardesten :
Erreguez kampo batec, erran balu hori,
Beiraturen guciec nola guezuari.

Ondicozco Rolandoc orro berritz ere ;
Hats handiz bortcharekin agortzen dolore ;
Aho gucia odol, kampo buru fuinac,
Tutuaz adirazten bere bihotz minac.

Karlec oraino berritz aitzen lagunekin ;
Rolando dela dio behar etsaiekin.
Ganelonec erraten ; Condea bidetan
Morgac dabilca handiz nausi itchuretan.

Aitzinat yo zaldiac, ez da egoterie
Lur handia oraino urrun da gutarie.
Rolandori odola zurrutan dohaco
Buru arrailatutic agueri barneco.

Yotzen berritz adarra eta karlec aitzen :
Dakharken hats luceac ez guti icitzen,
Segurki, dio Nesmec, hasi da gudua ;
Dugun laster sokhorri guerlan den mundua.

Karlomanec tutua yarazten gora ;
Yauzten ere guibelat burdinaz bulharra ;
Harmac zorrotz eskutan, gañac argui guti ;
Un hainitz erreketan yausteco beheti.

Bi harmada burutan yotzen du tutuac ;
Karlomanen zaldiac zango unhatuac ;
Bere bizar zuria bulharrac behera,
Berranegui aguertu oren bat sobera.

Indar eta zaldirie balinbaduzue,
Ahalic lasterrena, ihes eguizue ;
Karle, eguic lasterca hire jakarekin ;
Yoca gorri etzohac plumaia beltzekin.

Harmadetaco lili, Rolando gaizoa,
Ikhusiren hara han gure besoz yoa ;
Hurbil hunat guciac ; yauts gaiten behiti,
Ihesi dohacinac ehortziac bethi.

Gueiago nihor ez, non lancen sasia ?
Non hambat coloreco banderen gaindia ?
Goibeldu dire harmac, non dute dirdira ?
Cembat diren oraino, eian conda, haurra.

Hogoi, hamabortz, hamar, bia, bat, batere ;
Bihibat ez agueri, bilhaturic ere.
Descansu etchetarac zohazte, nausiac ;
Chakhurrac etcholetan sarraraz guciac.

Zuen emazte onac, bere haur chumekin,
Besarca bozcarioz ikustearekin ;
Chuca zuen puñalac, ez ahantz tutua,
Eman buru azpian batean lothuac.

Arranoac menditic sarri aguerturen,
Cein lehen chucatzeco lehertu hezurren ;
Mende lucen ondoan hemen ezur zuri
Aguertuco metaca yende icigarri. »

Haindaren

BERTZO BERRIAK

Txartu Gaitzari

Bitzuko balitzates
Gure aita zarrak,
Atzera ilgo leukes
Negaraen indarrak;
Ikusirik aitzuta
Euren lege zarrak,
Ta crdaldun eguinda
Seme ta alabak.

Euskara euzkaldunak
Gaurko bizkaitarrak,
Espada erdaldunak
Ta onek be txarrak;
Betos lengo legiak
Anaya lastanak,
Postu daitezana orrek
Gure aita zarrak.

ALKARTASUNA

Euzkal erriko seme gustiok
Batu gaitesan bai danok,
Da batu eskero ekarko dogus
Gure antsiñako lege zarrak;
Erdaldun danak, kanpora emendik
Bakarrik euzkal sintzoak,
Euzkal-errian ondo bisteko
Es degu biar espaiarrik.

BETI MAITE

Beti maite, maite degu
Beti maite, maite degu,
Donostiarrak maite, degu zortzikoa
Donostiarrak maite
Maite bai degu zortzicoa:
Soñu beste lekuetan
Ez dan modukoa.

Kanta biotz poz-garri, Euzkal-erri-
(koa)

Kanta biotz poz-garri denporetakoa.

Politori, maite degu
Beti maite, maite degu
Donostiarrak maite degu.

Orren-gatikan beti, soñu politori
Done egitzen degu, mundu guziyari,
Biyotzian toki-bat meresi disegu
Biyotzian toki-bat meresi disegu.

Beti maite, maite degu
Beti maite, maite degu
Dcnastiarrak maite, degu zortzikoa.

Anayak gara

Orain betiko egin biar-degu
Pakia gure artian,
Anaiak bezela bizi gaitzan
Euzkaldun danak batian.

Ez degu biar karlistaritan
ta aín gutxi liberalik,
Euzkaldunak izau biar-degu
Euzkaldun onak bakarrik.

Ta geurr naitasun aundiyena
Gausa euxe bakar bakarrik
Jaungoikoa ta Lege Zarra.

Orra nun diran

Orra nun diran mendi maiteak
Orra nun diaan zelaiaik,
Baserri ederr suei suriak
iturri eta ibaiak;
Endaian nago choraturikan
Zabal zabalik begiza;
Gure alde baño lurr oberikan
Es da Europa gustian.

Agur Euzkal-erria

Agur nere biotzeko
Amatxu maitia
Laizter etorriko naiz
Konsola zaitean.

Jaungoikoak berak naidu
Ni ures juatia
Ama zertarako da
Negar egitea.

Gaste gastetan dikan
Erritik kanpora,
Estranjeri aldean
Pasadet denbora.

Egulalde guztietan
Toki onak badira
Bañan biotzak diotz
Zuaz Euzkal-errira.

Madalen Busturiko

Madalen Busturiko
Gaubian gaubin
Errondian dabilta
Zure portalian.

Ai Madalen Madalen
Ai Madalen,
Zure billa gabiltza
Orain baño len.

Asi goiko kaletik
Beko kaleraño,
Es dago edearagorik
Madalen su baño.

Ai Madalen Madalen
Ai Madalen,
Zure billa gabiltza
Oraín baño len.

Arbola bat

Arbola bat zan Euzkadi'n bere,
Neure anaya laztanak,
Zeñen azpian, pozez beterik
Egeten ziran asabak:
Kerispe zabal artan jarririk.
Eginda euren Batzarrak,
Bustarri baga, nasai ta libre,
Bizi ziran euzkotarrak.

Bere azpian umildu ziran
Errege Gaztelakoak.
Eta lekurik ez eben izan
Sekula barris moroak.
Atzera gura badogu izan
Libre len giñan lakoak,
Ichi daiguzan erdaldunentzat
Erdoldun diran kontuak.

Aztu daiguzan geurd artean
Izan diran aserreak,
Izan gaitzan anayak eta
Euzkaldun sintzo garbiak:
Betor guraso zarren fedea,
Betos asaben legeak,
Bere negarrak leortu daizau
Ni jayo nintzan Erriak.

Erromatarren Berso berriak

91

1

Ogei eta sei bat urtez
Jesus bañon lenagotic
etsai gogorrac etorri ziran
gure contra erromatic:
bildur aundiric ustez etzuten
bada izango gugatic
asmo gaistoac aldrebes irten
eguin aleguina gatic
euskaldunac garailariac
len, orain eta beti.

2

Antisteo eta Firneo
Marco Agriparequin
Otabiano buruzariya
ere an zuten bercquin:
iru tanderi etorri ziran
lau nagusicho oyequin
banidadea aren bandera
ongui zabalduarequin
modu onetan sartu ziraden
ausandi gogorarequin.

3

Lenengo lana atiac ichi
itsasoz eta legorrez
bañan etziran luzaro egon
arpegui eman bildurrez:
loa gabeen ariña eta
beguiac alert egunez
beriala ziran valientiac
aei galdetzen lagunez
aita aren seme irten ziraden
orain leitutzen degunez.

4

Goguan gorde litequeana
da seme orien esara
Erromatarac or datosquigu
peleatzera gugana:
aldan guciya biri dillatu
bear degu alcargana
bildurric gabe sartu aurrera
gogor etsayarengana
bentzu dezagun indarrarequin
onuntza aguertzen dana.

5

Uste etzutela samindu ziran
Erromatar oyen farrac
Gipuzcoaco mendi mutillac
ziradelaco ascarrac:
buru sariac ere etziran
orientzaco ain charrac
oñac ariñac, gorputz lirañac,
gogor berriz atzaparrac
aimbeste milla gende mendeac
gure probintzi bacarrac.

6

Asi arren etor berriac
Erromatarac gogorqui
bost urtean cembat pelea
galdu citutzen norc daqui:
alegiña eguin det baña
nic au ecin erabaqui
gnerra gura baciran ere
aspertu ziran ederqui
soldadu arro orgullosoac
jolastun egonac gatic.

7

Euscaldunaren agintariac
ori entzutearequin
erantzun ciyon conforme gera
gu zuben esanarequin:
irureun mutill escogitubac
emen dauzcat nic nerequin
azquen batalla nai badezute
onela eguin gurequin
buruz buruban etorri zaiteste
soldadu onarequin.

8

Bear becela cumplitu zuten
beren itz honorezcu
escogitua cegoan bada
batallaraco lecu:
Gipuzcoaren honra andiraco
celai bat Errecilcoa
maquiña embat Erromatarrec
biciya utzitecoa
egun beretic da erri ori
esan dan cenecoa.

9

Orau ta laurden iraun zuben
gauza guchi gora bera
eta batalla beti becela
mendi mutillen aldera:
Erromatarac iya guztiyac
erori ziran lurrera
Otabionoe icusirican
beren jendearen galera
cer gertatzen zan laister bialdu
zuan Erroma aldera.

10

Albisda ori juan da laister
an Erromaco errian
senadu donac erantzun zuan
gustiz colara aundian:
batalla irabaci dizute
chit errez beren erriyan
guc ori egingo degu
nai bada gueren lurrian
gizonez gizon euscaldun oyec
etorri nai dutenian.

11

Uste gabeco erantzuerac
arroquerizco orrequin
eusal mutillac berotu ciran
honra nai aundiarequin.
Oyartzunen cegoan eche bat
Lartaunen icenarequin
ango galai bat giyari berriz
eun mendi mutillequin
peleatzeco pozez juan ciran
bada danac elcarrequin.

12

Erromaco Tiberico
ibayaren erdian
celai eder bat anchen cegoan
gustiz lecu agirian:
esolecia ceucan agiña
gustiz arreta aundiyan
berreun gizon peleatzeco
ichitu arren erdiyan
iges lecuric inora ezta
etsaya berriz aldian.

13

Erromatican irten ziraden
batallaraco lurrera
Cantabriatarrac arrimatuaz
ibayaren bazterrera:
beren gabarra zulatu eta
bota zuten ondarrera
Erromatarac icusten zeuden
mendi mutillen sarrera
salto eta brinco igaro ziran
celaichoaren gañera.

14

Erromatarac albora ziran
etorri galdetutera
ya cer bidez botatzen zuten
onrzi ura ondarrera:
Cantabriarren burusariac
erantzun diye osterac
lenengo lana orain guacen
celayan peleatzera
eta ondoren zuben gabarran
an gera beste aldera.

15

Nai bait biarda bildu ciraden
peleara elcarrequin
bi aldetaco burusariac
eun bana guizonequin.
liser maquillac, orduco armac
puntin bayonetarequin
biotzac salto eguingo zuben
ayec icusiarequin
Erromatarac guelditu ciran
lenengo golpearequin.

16

Ogei ta bat gizon ziraden
illac Cantabriatarrari
larogei eta geyago berriz
oyec Erromatarrari:
Euscaldunac irabaciric
batalla sonatu ori
instante artan eldu zioten
etsayaren ontziari
cra betico herendu zuten
transtiberiaco lur ori.

17

Erromaco presidenteac
senaduco itzarequin
Euscaldunai au esan cien
franqueza gustiarequin:
alcadadian bici nai degu
orain aurrera zubequin
seme ordeco nai badezute
izan ill arte gurequin
egingo degu geren alabac
emazte emanarequin.

18

Euscaldun oyec animaturie
guciyac baten itzera
erantzueran esan ciyoten
jaun prestu orri osterac:
jarrico gera zuben alaba
onan senar izatera
paque gozuan gerta gaitezen
gu alcarrequin aurrera
anayetasun guciarequin
Erroman bicico gera.

92 BERSO BERRIAC. -- Confiantzaz eta diruaren gañian jarriac

1 Bertzuetan jokatze
deucagu amesa
bertzolari bic Derion
eguindu promesa
cunplitzen esta beti
isaten erresa
bada interesa
edo confiantza
sein obiagua dan
esplicatu besa.

2 Dirua da erregue
Mundu gusticoa
ala ichaso eta
liorrecoa
diruric estabena
beti de flacua
echura bacua
eta alacua
echian egoteco
guison guapua.

3 Confiantzaz munduan
beti da nagusi
oberic oraiñ arte
nic esdet icusi
diruarequin asco
es dira ondo bisi
sasiric an sasi
lapurren igasi
confiantzac deruari
beti irabasi.

4 Nayago det dirua
baletor nigana
alperrie suc eduqui
confiantza dana
gustiac datos posic
diru duna gana
auda nire plana
eta errefrana
mundu gustiac daqui
egua dana.

5 Campotic dabillenac
icusiten ditu
dirua euqui arren
campuan guelditu
confiantza dunari
barrura deitu
orise da contu
orra emen aditu
confiantza lacoric
esda aurquitu.

6 Urregorris beteric
badeucasu boltza
aurrera pasatzeco
etzare lotza
artu sintatic eta
eranguin otza
alper isen motza

eta falta ortza
diruac postutendu
nere biotza.

7 Biyoc artzean badogu
biaje lusia
dirua euqui arren
falta gausia
claru esango disut
nic ser dan causia
nic confiantzia
suc diru poltzia
dirua jan esin da
tripan gosia.

8 Diruric espadeuco
beti dago lotzas
gausa asco esin lei
estamaugo otzas
diru sorioneco
bigarren biotzas
interes en posas
firmau ascosas
asco contzolatzen da
diruen bosas.

9 Inoiz aurquitu nais ni
euqui arren dirua
billatu esinican
erretirua
confiantzaric esa
ausan motibua
eche catigua
contra partidua
bentanati campora
bota bieurua.

10 Allegatu esquero
gaubien atera
artu praticaranta
poltzia atera
an asico dirade
gustiac batera
juateco jatera
aurrera platera
jaten estabengan
bere caltera.

11 Nic isan banituan
ser baist pariente
aurrera juango nintzan
chit baliente
contra nitusan bertan
maquina bat gende
eciñ emon frente
danai derepente
aurrera sartu bague
eguinen tente.

12 Dirua da neronen
consolagarriya
ayec contzolatzen dit
nere beguiya

mundua pasatzeco
auda alegria
bada urregorria
espabe suria
arisen billa dabil
mundu gustia.

13 Diru asco badesu eta
confiantza guchi
barregarri biosu
bier edo etzi
ill bier dosu eta
es nai inore ichi
contzeju bat eutzi
naidot iracastzi
basterrera beguira
es guero asi

14 Nais bada basterrata
igual aurena
esin apartau leique
ill bier duena
nais dala enbria ta
lo mismo guisona
oquer nai susena
flaco nai guisena
erremedio bague
da gustiz oena.

15 Interes asco eta
juan bier trena
pobriac esteu euco
ainbeste pena
diruac beti dauco
atzeco estena
seme ta errana
ayec beti lena
berari ichiteco
echian daucana.

16 Zerorre asi eta
niria erremata
biyoc egun dogu emen
bertzuetan pata
diru ta confiantza
lelengo debata
au egua da eta
Bautista da bata
diru asco badeuco
esta eser falta.

17 Bautista eman diasu
errematia
estimatuco neuco
neuc ematia
biyoc contentu guera
adisquide maitia
bata les bestia
sarra ta gastia
confiantza dago
Juan Sastria.

BOST LLAGA SAGRADUEN VERSOAC

1

Bost llaga sagraduen
adoracioa
biotzetican bada
ser oracioa,
egunian bi aldis
ejercicioa
eguingo baldin balitz
au bai lecioa.

2

Jesus zure bost llagac
cer nola diraden
esaten asitzera
noa orain emen,
ceruco Aita lagun
eguidazu arren
zure bear naiz beti
ni orain eta len.

3

Ezquerreco oñian
daducazun llaga
Jesus biotzecua
lastimosua da,
gu ez galtziagatic
ori baldin bada
ibillera gaistuai
bear diet laga.

4

Escuoico oñian daucazu
bestia ori da iltze batez
oin biac jostia
ai au penagarrisco,
lastima tristia
orrembeste dolore
zuc padecitzea.

5

Ezkerreco escuan
daucazu erida
asco da icusteco
jartzia beguira,
manifesto dago ta
claro aguri da
gucis tormento portis
gogorrac ori da,

6

Escuico escuan
dezu laugarrena
ematen dizut cembait
oñace ta pena,
aiñ citala izanic
etzai charren tema
zu cera iru iltzes
jasi ciñustena.

7

Lantza bat sarturican
bular sagraduan
orra bostgarren llaga
zure costaduan,
curutze santu orretan
zauden estaduan
gure gatican jarri
nai izan zenduan.

8

Gure defensoria
cergaitic cera zu
padecitu cindusten
aimbeste tormentu,
bici gaitecen zugas
acordatuas gu
cuautze orretatic
zaizagun libratu.

9

Nere pecatua da
eraile portiza
zu pa ra zaituena
orrela josita,
tristeza onetan gu
emen icusita
eman cenduan Jesus
zuc ceure bicitza.

10

Zu ofeditzen beti
nere pentzamentuz
itzes obras deseos
oñaces ta escus,
nola bici nindeque
onela descantzus
anima loiturican
badaucat pecatuz

11

Ai ceñec leuquequien
anima garbia
ceruan icusteco
zure arpeguia,
oraiñ daño eguindet
cembait picardia
arren izazu nizas
misericordia.

12

Ceruco avisuac
ditugo mandatus
etzayac ventitzera
sayatzeco contus,
bete gaitzazu zure
bendicio santus
au guerta daquigula
viva amen Jesus.

BERSO BERRIAC

Amar mandamentu gañian jarriac

1
Cantatzera nijua
alegre gabe
ez baitut probechuric
tristaturic ere
ifñondic deuse ez ebatzi
guisonic ill gabe
sekulako tristura
neretako daude.

2
Orra berso berriac
nic paratu
amar mandamentubac
nola guardatu
Jainko bat bakarra
beardegu adoratu
lagun projimua
ondo estimatu.

3
Meza bat osua entzun
irugarrenian
obligatuac gaude
igande egunian
obra onac eguin
aldenian
gloriya gozateko
eternidadean.

4
Laugarren orretan
gure gurasuac
aleguña sokorritu
eztuten gaisuac
konsidera dezagun
oyen trabajuac
alare ezdirade
ondo pagatuac.

5
Bosgarren orretan
ifñor ez iltzia
zeñen gauza gogorra
den eriotzia
aski degu Jesus Jaunari
erreparatzia
guregatic artua dauka
Gurutzia.

6
Garbitasuna bearda
seigarren orretan
gogoz itzaz, obraz
eta jolas lizunetan
kontu aundiya bearda
mandamentu orretan
tentacio asko baita
mundua onetan.

7
Zazpigarren orretan
dausic ez ebatzi
bakoitza beriarekin pasa
bestenac utzi
diabruak laguntzendu
eguiteko gaïski
arrapatzeoo sariak
zabaldurik dauski.

8
Zortzigarren orretan
au eguin beardegu
falso testimonioric
ifñori ez jaso
juramentu falsoric
eguiten badezu
egunen batez kontu
eman bearko dezu.

9
Bederatzigarren orretan
ez dago besteric
ez desiatu ifñorchoren
senar emazteric
besten odolian
izan ez dezagun parterik
anima gasuak
izan ezdezan kalterik.

10
Jainkuak jarriyak
amar mandamentu
Ouc oyen guardatzia
eman bear kontu
oyetan zuzen dabillenac
ez beldurric artu
Birgiña Mariak
lagundukodu.

11
Amar mandamentu
ez baitugu guardatzen
Jesusec ezdigu
Ceruric aguintzen
gendia ondo
pekatura erorizen
fraile oyec aridire
gure konbertitzen.

12
Len dirade amaika
onekin dozena
apenas ekasi nuben
Jesusen izena
ay zori onekua
bera amaten duena
ark eramangodu
biaje zuzena.

13
Guitar zar zarbat det
nic nere laguna
onek ematen dit
gaurko fortuna
egun batian pobre
bestian jauna
kantatzen pasatzendet
beti nic eguna.

14
Naiz dela Italia
Franziya ta Esñiia
iruetan billatzen det
milla maliziya
korritzen badet ere
mundu guziya
maitako dut nik beti
Euskal Erriya.

15
Euskal Erriko
guizon eta andreak
probriaendako danak
limosnez betiak
karidadeak zabaltzenditu
Ceruco ateak
ala erakusten digu
Jesusen leguiak
aren dotrina ikasi
nere ume chikiak.

Marquesaren Alabaren Bertso Berriak

SEVERO MOTRICOARRAC JARRIAC

1
Ceruac eta lurrac
eguin cituana
memoriya arguitzen
atoz niregana
esperanza badaucat
cedorrec emana
cumplituco dedala
desio dedana

2
Amorioco penac
berso berriyetan
publika albanitza
euskal erriyetan;
enteratu naiz ongui
encargu oyetan
San José arratzaldeco
iru terdiyetan.

3
Marques baten alaba
interesatuba,
mairneruaquin
enamoratua;
descubritu gaebri
beren secretua,
amoriyua seuca
barrena sartua.

4
Egun zeñalia zan
goguan artzeco,
esan ciyola aren
echera joateco;
deseo dodan izt au
manifestatzeco
zurequin, Antanio,
nago izateco.

5
Cer esaten dirazu
Juanita itz ori,
tentatzen aicerala
trazac badiduri;
etzait zure graduric
tocatutzen neri
es burlaric eguin
marineruari.

6
Iduqui dezaquezu
ongui sinistua

aspaldian neguala
zutzas gustatua;
etzaitut nic utzico
desamparatua
ala eguiten dizut,
gaur juramentua.

7
Conformatu ciaden
alcarren artian
ezconduco zirala
urrengo urtian;
escolac icasteco
biyen bitartean
beraren erritican
gutziz apartian.

8
Alan disponituric
jarri cian biyac
cartac entenditzeco
alcarren berriac;
formalidadeaquin
jartzeco eguiyac
baña etziran lo egon
amaren beguiyac.

9
Alperric izango dira
asarre gurian,
ez naute mudatuco
ernidadian;
esposatu nai nuque
cariño onian,
Antonio Maria
etortzen danian.

10
Eciñ egon zan ama
itz ori sufritzen
bereala asi zan
cartac detenitzen;
itenciyo aundiagas
escontza galdutzen
Juanitac alacoric
etzuen peutzatzen.

11
Amaren maleciya
correora juan ta
Antonio ilzala
ezuen carta;

Juanitan tristura
maitia ilzania
engañatudu bestec
guesur bat esan ta.

12
Amac esaten dio
Juanita neria
galdu da diotenez
Antonio Maria;
nic billatuco dizut
beste batobia
mayorazgo interes
ascoren jabia.

13
Ama ez neri esan
orrelacoric
ez det nic bestegana
amoriyorican;
ecin alegre leique
nere barrenican
comeniencia ona
egonagatican;

14
Utzi alde batera
orrelaco lanac
ez ditut nic icusten
zu becela damac;
nai baditusu artu
honra eta famac
guiatuco zaituste
aitac eta amac.

15
Dembora cumplituric
galaya abiyan
cer pasatu otezan
ren memoriyan;
cartaric artu gabe
juan dan aspaldian
inocente sartu zan
jayo zan erriyan.

16
Au da lendabizico
esan zenduana
cerda musicarequiñ
honratzen dutena;
Marquesaren alaba
caliac barrenac

esposario zala
arc biar zuena.

17
Desmayaturic eguiñ
zuen ordutube
gero nobiya esque
itz bi eguin arte;
inguratu zitzayon
maquiñabat gente
bigarren orduraco
il da derrepente.

18
Gaba pasatu eta
urrenga goicean
entierua zuben
bigarren clasian;
marquesaren alaba
gucien atzian
zer pena izango zan
aren biotzian.

19
Penarequin lerturic
Antonio ill zan
acompañatu zuen
Juanitac eleizan;
maitasun baciyon
esan dedan guizan
guerostican etzuen
osasonic izan.

20
Errremedia baley
sentimentuori
bitarteco bat jarri
Jesus Maitari;
oraciyo egiñaz
Virgiña Amari
ceruan guerta dediñ
Antonio Mari.

21
Alcarren compaña
guc ere naidegu
Virgiña eguezu
Jaunari erregu;
Cristau guciyogatic
Baldiñ albacendu
Iturrinoc orrela
deseatutzen du

BERSO BERRIAC

96

Sempelarree jarriac

1

Comeni diran berso berriac
esplicatu albanitza,
aditutzia desio duen
ati eman diot itza,
Bailae eta soñu ederrac
engañaturi gabilitza,
animarentzat caltean dator
gure munduco bicitza.

2

Abenduaren iendabico
goizeco zazpiyetan zen,
templo santuban egonduba naiz
sermoi eder bat aditzen,
Jesusen llagac preciosoc
astera nua berritzen
Ceruco aita lagun zadazu
entendimentua arguitzen.

3

Pecatariac artu dezagun
doloria biotzian,
Jesusen zenbat sufritu zuan
gugatic eriotzean,
firme gabiltzan faltatu gabe
fedea santuco itzean,
guero anima izan ez dedin
infernuraco itzean.

4

Nere cristabac birian dator
azquen juicioco eguna,
jaquiña dago beguien bistan
icusi bear deguna,
Josefateco celaya santuan
tronpeta soñu illuna
galduac pena eramango du
justuarentzat fortuna.

5

Munduco gausen errematia
dacar azquen juicioac,
autz biurtu ta utzico ditu
errita poblacioac;
mendiace lertu alcarren contra
erreinu eta nacioac,
sententzi ori botaco digu
Jesusen bendicioac.

6

Ichasoa su eguzqui illun
illarguia odolocaiza,
lurrac icara eta gañera
errio danac agortu,
munduco gausac baliosoac
erre ta icatz biurtu,
pecatariac umil gaitecen
bada zerequin bildurtu.

7

Eriotzaren larritazuna
suspirioa barrundic
nai eztegula bertan ill bear
amparo gabe inondic;
Josefateco celay santura
juango guera emendi,
ez da Ceruan sartu Jesus
desamparatzen duanic.

8

Jesus Cerutic Josefaterra
aingueraquin batean,
pecatarien artzay umilla
badator oyen artean;
celay santura juango guera
bire guztiac betean,
gure orduco larritasuna
sentenciya eman artean.

9

Alcarren bistan emango digu
sentenciya bat zorrotza,
gure obrac an azaldu bear
gaistoarentzat zer lotza;
pecatariac alcha dezagun
Jesusengana biotzat,
consideratu gu gaitic nola
pasa suan eriotza.

10

Josefateco zelay santuan
asco degu icusico
Jesus nola dan sententia bat
guri ematen asico,
gaistuac denac infernuraco
onac ez du merecico,
justuarentzat Ceruan silla
eternidade jutzico.

11

Aita Santu ta erregue oyec
Obispo ta apaiz guztiac
pobre ta aberatz dianac berdin
maisur orren justiciac;
diruac ez du an balioco
ori gaude icasiac
ceñi berea emango dio
jaungoicoaren graciace.

12

Anima galdu batan tormentu
eta nai gabe aundia,
zer diran eciñ consideratu
guizonaren memoriyac;
eternidade guztico penac
ez ayen mende jarriac,
orra munduco gustoac eta
egun engañagarriac.

13

Gucioce guera peccatariace
deseos edo obretan,
tentacioace guretzat dira
ezta dudacic orretan;
gorputz argala erorten bada
bere biciyo charretan,
guero anima entregatzen du
etzayen atzaparretan.

14

Bi bire daude esquer ta escubi
comeni da icastia
aunqueran daude bata Cerura
infernura bestia;
gure anima Jaungoicoari
ainbesteraño costia,
ta zer pena artuco duen
Luciferentzat ustia.

14

Infernuan da calabozo bat
mortal icaragarria,
an sartzen danac icasico du
tormentu oyen berriya;
Lucifer dago erregue
espartarequin jarriya,
arren mendeen egon bearra
animac dauca larriya.

16

Ceruac dita amabi ate
ainguera banda guardian,
urrez murallac eguiñac eta
alhaja fiñac erdiyan;
gloriace daucan edertasuna
musicarequin alegrian,
ta gabiltzan fede garbian
an sartutzeco iltzean.

17

Aita Santua Erroman dago
icena Pio deritza,
aren contraco enemigoace
inguraturic gabilitza,
Jaungoicoaren birtutea da
beti errenditzen gaitza,
cristau fielace cumpli desagun
evangelioce itza.

18

Berso berrien errematian
zer datorquigan jaquiña,
orra nic esan nola bear dan
eguin justu esamiña;
premio ori alcanzatzera
empenatu aleguiña,
Zu bitarteco escatzen zaitut
Aingueruen Erreguiña.

Jesusen jayotzaco berso berriac

1

Oguei ta lau garrena
degu abenduan
alcantzatu desagun
ser deseo guenduan;
gabeco amabiac
joduten orduan
guret zal basallia
jayo da munduan.

5

Jaungoicoa gandican
degu milla grasi
guretzaco serua
naidu irabasi;
lenengo redimitu
guero nola bisi
berae eracutzi seco
guero nolo bisi.

9

Baita etorri dira
Iru errequeiee
jaquitia gaitican
Jesusen berriac;
Gaspar ta Melchor
ta Baltasar bestia
naidu tela diote
aurra icustia.

2

Ai ser consuelua
orain daduzcaun
Jaungoicoaren semia
etorrída lagun;
eracutzi digu
ser eguienbeigun
beraren alabantzac
cantatu desagun.

6

Espiritu Sanjuaren
obras sartu dana
trinidade santuco
bigarren persona;
amari galdugabe
donzella tasuna
jayo da Maria gatic
gure Jesus ona.

10

Aurra adoratzera
iru erregue emen
icusirie pobreza
arritu ciraden;
erregaluac ere
ecarri situsten
urria itzenzua
mirra irugarren.

4

Chit egun dichosua
degu egui berri
Jesus sergatic candan
gugana etorri;
gucioe beardegu
debosiuan jarri
graciae emateco
jayo dan aurróni.

7

Espiritu Santuac
berac du obratu
Mariaren entrañetan
semea formatu;
cristalian arguia
besela pasatu
eguinda guoro ere
doncella guelditu.

11

Carguan jarri dirade
Jose ta Maria
ampartzeco seme
estimagarria;
Espiritu Santuac
emanie arguia
oyen concepziyua
isanda garbia.

4

Belengo portalian
estalpe batian
jayo de Jesus humil
ganadu artian;
astua ta idia
dausca aldamenian
arnasas berotzeco
ostutzen danian.

8

Jesus estimatzia
isango da alcaso
mundutaren partetic
beardegu jaso;
Jose eman diote
amari esposo
biac eguin dirare
aurraren guraso.

12

Sorioniac Jesus
sujayo siñaden
bestela zeruetan
sartzes esguinaden;
gu zabatzeco guizon
eguin seda emen
gloria gosatzeco
alcarrequin. Amen.

Berso berriak lapur famatuarena

1

Orain kanta berri bat
nai nuke nik jarri,
munduko kriaturen
eskarmentagarri;
trantze estu onetan
gustis nago larri,
nere pasadisuak
esan gabe garbi.

2

I a nere kristauak
aditu kontuan,
nere deskalabrua
sela dan munduan;
amairu eriotza
urtebete barruan,
neskacha bat motibo
nola eguin ditudan.

3

Ogei ta bost urte
dauskat oraindik,
orain daño isan naiz
beti neskasari;
enginduen alperrik
gurasuak asi,
estiet askenian
eman pena guchi.

4

Ay au nere suerte
icaragarria,
jaunak bere eskutik
nenducan utzia;
neskacha bat motibo
isandan gustia,
amairu personari
kentzeko bisia.

5

Neri itzak eman da
bestiarekin eskondu,
orrehek ematendit
biotzian damu;
utza zan sikiera
motibua izan balu,
bera gatik biar degu
orain biok galdu.

6

Benganza orrekin
gau triste batian,
puñal eta trabuko
arturik aidian;
ondo loturik nenguan
etzaian katian,
derrepente sartu ninzan
beraren echian.

7

Afaltzen asiraden
zenar emastiak,
esconberriak eta
siraden gastiak;

etzioten ematen
penarik iltzia,
suerte onaren begira
seuden tristiak.

8

Bost puñalada lenengo
emanion berari,
es Jesus eta es amen
juan zan mundotik;
senar tristia seguan
andriari beguira,
baña esin kendu
senducan erida.

9

Berari tiranion
pechuaren erdira,
orra ser pasatusan
esandet egia;
senar eta emaste
sukaldian biak,
an gelditu siraden
derrepente illak.

10

Es izan bakidaren
sano eta finak,
orra ser suertia
gaiski dabillenak;
asiño au eguinda
irten nua echetik
justisia altoka
asinuan echetik.

11

Giratu ta tiratu
nik berris gogotik
lau guison tiro bates
an siran erori,
orra sei eriotza
gau batian egin,
animak nora ziran
nai nuke nik jakin.

12

Kristau aren biotza
icaragarria,
gisonari ematen
alako larria;
utzi sesala bertan
diru ta saldia,
egin nai espasuan
munduco aldia.

13

Saldiaren gañian
gizon armatua,
abiatsu nitzanian
lapur famatua;
atzetican banuan
nork arrapatua,
baña billatzen nuan
nun escutatua.

14

Partian an sebillen
gau ta egunian,
enemigua franco
banuan inguruan;
ya descansurican
ez nenducan iñon,
ala ere saspi soldadu
neronek il nitun.

15

Urte bete osuan
beti lapur egin
batzuetan caminos
bestietan mendiz;
ainbeste eriotza
gañera egin,
ezdakik ser gertatu
biardian nerekin.

16

Aitak bialdu siran
nere noticia,
sekiela besela
asuntu gusia;
erabakia zala
nere sententia,
arrapatu eskero
kentzeko bisia.

17

Aviso au artuta
urrengo egunian,
partirak arrapatu
ninduen mendian;
saldia il sidaten
ala biarrian,
zortzi soldaduk tira
siraten batian.

18

Bi balazo nituen
beso ta buruan,
odola bazijuan
iturri moduan;
ala era trabucua
disparatu nuan,
bi soldadu gañera
eritu nituan.

19

Lenengo neuri elduak
bi bacarrik siran,
baleroso isanarren
umildatu nitzan;
bagagiak artu ninduen
loturik saldian,
zortzi soldadu siran
nere guardian.

20

Motza asko nizala
egunen erdian,
juan biar izan nuan
gustien erdian;

allegatu nitzanian
neronen errira,
basan gendia franko
neroni begira.

21

I a nere orduko
lotza ta larria,
sergatik egin neban
asko pikardia;
bela sartu ninduen
capilla batian,
Santo Cristo bat para
ziraten aurrian.

22

Esamiña egiteko
nere apartian,
i a senbat oker neban
animen caltian;
pekaturiak Ama
Birgiña Maria,
Jaungoikuen aurrian
bitarteko aundia.

23

Jaungoikuen ofentzak
ditut gustis damu,
arren misericordia
nizas izan sasü;
Lucifer lagunakin
Ceruana asiya da,
pekatuagaitikan
dago infernuan.

24

Ni geyago eginda
bisi nais munduan,
es dakik neretzat ere
ser sentenci dagoan;
amaika ordu santuak
i a dira aurki,
il biardet eta gustis
nago larriya.

25

Contua emateko
gure Jesus onari,
adios mundutarrak
eta nere aita eta ama;
senidiakin batian
adiskide danak,
acabatzen dirade
nere munduko lanak.

26

Arren laguna deidala
gure Jesus onak,
ogei ta bost urtekin
banua mundutik,
orra baten okerrak
asko ekarri nisas,
mundu guzia
eskarmentu bedi.

Santa Genobeba'ren bizitza

1 Santa Genobeba nolacoa zan
astera nua cantatzen,
orretaraco laguntasuna
berari diyot escatzen;
aren bicitza letu ezquero
egon liteque arritzen,
Jaungoicoaren argui ederra
ibillia zan zabaltzen.

2 Santa Genobeba zortzetican zan
duquesa baten alaba,
Condearequin escondu eta
juan zan Reintemosala
Jesunsengana izandua zan
chin fiña eta leyala,
gastetan ere educatua
munduan gutzi bezela.

3 Genobebaren esposo au
zan Cigifredo Condea,
pobrearentzat erruquitua
genios ere noblea;
Golo gaiztoa mayordomoa
bicio charraren jabea,
traicioan izandua zan
iñun pareric gabea.

4 Reintamosala palacua
deitzen cioten Jauregui,
guerra albista bildurgarri bat
ara citzayen etorri;
Orra Condea suertatu da
juatia aguintari,
escu bideac utzi cisquion
bere mayordomari.

5 Esan bear det nola pasa zan
eche artaco contua,
laster eguin zan guzien buru
Golo zan atrebidua;
Asquenentzat eguiten dio
pregunta escusatua,
Santa Genobeba gauza oyequin
egon zan chit penatua.

6 Genobebaren gustua etzan
guizon orren cortesia
esposoari abizatzea
au zan deseo guzia;
carta batequin abiatzen zan
echeco serbitzaria,
Golo gaiztoac arrapatu ta
espatas quendu bicia.

7 Goloc artzendu asmo sendo bat
Condea engañatzeco
carta falsoac atzera aurrera
echeco andrea galtzeco:
andican laster logratu zuan
calabozoan sartzeco,
Santa Genobeba mundura etorri
tormentu asco icusteco.

8 Presondeguian sartu zanetic
egun guichiren barruan,
Santa Genobebac bere burua
aurdun an sentidu zuan;
Cigifridoren criatura au
jayo eguin zan orduan,
laguntzallarie grano bat ere
calabozoan etzuan.

9 Golo cebillen dempora artan
Luciferrequin nastua,
lujuriosa engañatu ta
pecatus eberastuta;
criaturari mantzac quentzen
an ecin logratua
amac semea batayutzen du
izena desditzatua.

10 Ama semeac calabozotic
iltzeco sentenciatu,
Condea gansic Golo gaistoac
traicioan logratu;
Borrero ayec iltzeco ustez
aurrean an zuten artu,
orduan ere Jesus maiteac
eriotzatic libratu.

11 Borrero bat espatarequin
iltzaco seguan jarria,
batac besteai aguindu cion
taparzeco arpeguia;
orduan ere probatu zuan
agoniaco larria,
guizon oyeri jatzi citzayen
ceruco experiencia.

12 Borrero ari mayordomoac
modu onetan ordena,
Genobebaren begui oriec
entregatzeco argana;
artu escuan zacur baguiac
Conrado ori juana,
Golo gaistoac ez ezagutu
gucientzaco fortuna.

13 Modu orretan jarria zan
eriotzaco aurrean,
Jaungoicoari erregututzen
acordatzen zan gucian;
Borrero oyec ordenatua
juramentuan azpian
mendi mortuan egon cedilla
bere bicitza gucian.

14 Ama semeac gueratu ciran
bacarric mendi mortuan,
lendabico lau ura pasa
arbola baten ondoan;
arratz orretan elurra ere
gogotican eguin zuan,
senbat otz bere igarotzeco
jayoc ciran munduan.

15 Andic urrena cueban zartu
Jaunac emanic bidia,
erregututzen aditutzen zan
arturic ceucan fedea;
basautz batec mantantzenditu
Genobeba ta semea,
abere oni pizti gaiztoac
orduco jana umea.

16 Santa Genobebac probatuzuan
nolacoa zan pobreza,
bazauntzaren esniarequin
semea eta Condesa;
sufritu zuan cueva artan
miseria eta flaqueza,
tormentu oyec adiraztia
ez dago gauza erraza.

17 Ama semeac larru gorrian
egonac zazpi urtean,
bere guizona eta lagunac
etzera juan artean,
basautz bat billatu zuan
sasi batzuen artean;
ondoren asi sartutzen zayo
cueba zulo batean.

18 Basautz aren talayan egon
beguituaz aurrera,
iduritua an zeguala
persona baten figura;
aguindu cion bizia bazan
ateratzeco canpora,
bere esposa arkitzen zayo
Conde Jaun ori lurrea.

19 Bere esposa trizteza artan
Condea desmayatua,
izquetan asi etortzen zaye
saltoca desditzatua;
elur artean larru gorrian
ura zan mutill pijua,
aita berea icuzitzian
gueratu zan arritua.

20 Desditzatuac eguin cituan
gasdera arrigarriac;
aturditu eta egonac ciran
aditzen ceuden guciac;
Cigifredo orrec bialtzen ditu
etzera zerbitzariac,
aguindu cien eramateco
cachea eta saldiac.

21 Aita semeac eta Condesa
sartu zidarren cochean,
bazautz ura eramen zuten
bere ondoren atzian;
pena saminiac astutzen asi
alai zeuden biotzean
andic aurrera ondo izanac
irurac beren echean

22 Borrero Conradoc ta Enriquec
bazututen juicioa,
ezagutu ta ibilli ziran
Goloren ocasioa;
ama semeac billatutzean
escatu barcacioa,
Condeac eman andic aurrera
betico salarioa.

23 Urte betian Condea ibilli
moruen guerra orretan,
echera etorri Golo gaistoa
traicioa lanetan;
salduqueria declaratua
chancharic gabe benetan,
andic aurrera bici zan arte
calabozoa penetan.

24 Culpa gabeac ill erastia
delitu izugarria,
orrengantican calabozoan
Condeac zar eracia;
escapatian etzeula
artua ceucan etxia,
ama semeac billatu ezquero
Golori quendu bicia.

25 Urcabe beten Golo ill zuten
pasa istillu gogorrac,
berri onican es du banatzen
envidioso alperrac;
lujuriaco pecatutican
etorri ciran oquerrac,
gorputzeraco mezede gabe
animarentzat negarra.

26 Genobebaren bicitza onetan
jarri gaitian contuan
zenbat tristutra eta naigabe
igaroa zan munduan,
erruquitua ta limosneria
bera cebillen lecura
justua izan pozac zoratzen
eriotzaco orduan.

27 Ama semeac igaro zuten
bizitza guziz samina,
zar gastientzat ejenplo onetan
ederra dogo dotriña;
pecatariac icasitzera
orañ eguiñ eleguiña,
liburu oyec costatzen dira
errial bi ta erdiña.

BERTZO BERRIAC

MUTILL-ZARRAREN BENTAJA EGUI ETA GARBIYAC

1

Docena bat berso berri
gaztien consolagarri
nere mingaña sano dan arte
nai nituzque jarri
Beguiratuaz alcarri
andreric ezin ecarri
mutillzarraren cerdan
esango det sarri.

2

Egon zaitez aditzen
sartu nola gabilzen
gazten denboran escondu gabe
erraz da guelditzen.
Orain ajiac berritzen
indarrac ere urritzen
soldata gabe orain jarri naiz
anaya serbitzen.

3

Anayac nauca median
coñata aldemenian
gazte denboran acordatzenaiz
sasoya joanian.
Ez det gularic janian
gau ta egun beti lanian
ondo eguin da esquer gaistua
guero azquenian.

4

Illobac nauca arrotza
ua emendic orrontza
nequia franco esquer gaiztua
alimentu otza.
Soldata gabe morrontza
beguiratube zorrotza
animosua ezdago mutill
zarraren biotza.

Iñoc nai badu icasi
nere librua icusi

mutill zarraren testamentua
iracurten asi
Illabac dauzcat nagusi
indarrac juañ iguesi
onez aurrera orien mende
biarco det bici.

5

Ezurrac zaiquit gogortu
belarriac ere gortu
modu onetan mutil zarraren
envidia nor du.
Andreric ez nuen artu
orain anparo biartu
fraile nai ta ere ecin niteque
conventuan sartu.

7

Engañatu naiz ederqui
merecido baño obequi
nescachac ere ez dirade nai
ateric iriqui.
Banuen milla adisqui
castiguac zaisquit asi
estimacio charra nola dan
mutil zarrac daqui.

8

Mutillac beren sasoyan
nescachac ere indarrian
egun gucian ayen pardelac
nere bizcarrian.
Guero illun abarrian
estimacio charrian
ibiltzen naute soñeca galtzar
quendu barrian.

9

Lenago erromerian
dama gaztien erdian
gira ta bira ibiltzen nitzan
panparroiquerian.
Orain trisnura beguian

nago estadu erorian
pipa bat artu ortzian eta
suaren guardian.

10

Mutil zarraren pobreza
iñor icusi nai eza
escarmentua duanic bada
considera beza.
Bacardadeco trizteza
nor izango ezdu pereza
illobarentzat utzi bearra
bere intereza.

11

Nic daucadan ganancia
badaucat nori utzia
bi alcondara galtza pare bat
anayay utzia.
Au da esperiencia
munduco diferencia
mutil zarri tocatzen sayo
orlaco jantzia.

12

Orra illoba gaztiac
nola dauzcadan trastiatic
irabaciric ezdu izango
oyequin sastriac.
Enredo eta nastiac
orla dagoen tristiatic
ala ere ecin escarmentatu
nerequin bestiatic.

13

Onequin amairugarren
premicia edo amarren
ondorengoan escarmentua
egongo da emen.
Ezcon zaiteste lembait len
sasoya juañ baño len
orra nic esan mutill zarraren
istillua cer den.

BERSO BERRIAC

1

Berso berriyac jartzera nua
Nerequiñ andriarentzat
Emazte au len iduquitu det
Chit emacume abilltzat;
Ta orain berriz engañatu ta
Galdu nauela deritzat;
Cana bat neri jarri dit baño
Beste bat dauca beretzat.

2

Labore guchi daucat echian
Eta ausuan jaquiya,
Necazaritzan bici naiz baño
Estomagotic flaquiya;
Contrabandoric izan ezquero
Chamarran badet toquiya
Nic daducadan bici modua
Oso da penagariya.

3

Andria daucat medicu eta
Aita ere boticariyo,
Nere gaitzari beti dieta
Aguindu izandu diyo;
Lepua metu ijara seco
Atsetic galtza jariyo
Negu gogorric eguiten badu
Laster mundutic adiyo.

4

Len bajatuba bildurrez dago
Ceren galtzen duan cuchic
Endemas ere eguiten badu
Elurric edo izotzic;
Gosiac berac galdu biar nau
Naiz ez izan beste gaitzic,
Lanican asco izan bear det
Aditzen cucuben otzic.

5

Gosaldutzeco ez det izaten
Champon biren baliyua,
Generalian porru salda ta
Sudurretic oliyua;
Ogui sopabi talo puscabat
Goiceco alibiyua,
Lanera bizcor biraltzen du
Agure enbaliyua.

6

Oliyo gabe baba jartzen dit
Eguardiraco cucina,
Artua guchi urdaya falta
Eta ausuan cecina;
Mocadurican guztoric ez
Eta charric jan ecina,
Andria ala ipiñi balitz
Ill biar zuen antzina.

7

Arratzeraco eguiten zaizquit
Afaldutzeco goguac,
Deseo utsos artutzen ditut
Sopa ona ta traguac;
Digiritzeco indarra guchi
Daduca estomagubac
Ori esan da arin usten nau
Mantenu nazala luac.

8

Belarren udac ematen dizquit
Libratutzeco cañuac
Dieta orri beti seguitu
Gautan inoiz bañoac;
Ala sendatzen dirala diyo
Odol galduen dañuac,
Engañatzeco eguiten dizquit
Amoriosco siñuac.

9

Atzuac beti encargatzen nau
Tabernan ez sartutzeco,
Ardoric eta aguardentari
Seculan es probatzeco;
Benenuaren guisa detala
Edaten badet iltzeco,
Bildur aundiya emana nauca
Cuidados ibillitico.

10

Eta gañera encargatzen nau
Goizetan goiz jequitzeco,
Odolac nagui daduzcadala
Eta ayec corritzeco;
Gueldi egona calte dedala
Lanian icerditzeco,
Erremediyo oyec daduzca
Guizona saniatzeco.

11

Andria bera gaitz bera dabill
Aiciac du perseguitzen,
seme bat izan zuan ezquero
Ala dizquiyot aditzen;
Apenas duen nic becelaco
Dietarequin seguitzen,
Enfermedade bana daucagu
Alasen zait iruditzen.

12

Aguardinta gustatzen zayo
Aiciac acentatzeco,
Chocolatia berriz gañian
Barrumbia templatze;
Ogui ta ardo eta aragui
Sabela contentatzeco,
Estomagua bero darabill
Ajiac menderatzeco.

13

Arraultz frescuac arrai gozuac
Urdais eta chorisuac,
Oyec gañera guztatzen zaizca
Erari baliyosua;
Esponja ere udarequin on
Eri daguen gasuac,
Dietarequin ni bialduta
Billatzen cetic atsuac.

14

Atsuac ongui curatzen du
Estomaguco aicia,
Argatic dauca guilbor galanta
Guizona lepo lucia;
Orrec gaus ones zabela bete
Neretzat beti gocia,
Aspaldichoco denbora det nic
Modu onetan pasia.

15

Amabostgarren bersuan orra
Nola nabillen jaquiña,
Pentza zazute nolacua dan
Atzo charraren cucina.
Surruta franco berac eguiñ da
Neri sufritu ecina,
Orrelacoric etzan pasaco
Formala izan bacina.

¿Certaraco oyequin ezcontzen cerate?

Euscal errico nescachachoac
Ernaitu zaitezte jarren!
Cerea gatican gait pegacorra
Dabilquizuten ondoren
Eguin, eguin, «gurutze»
Orobat «Aitaren»
Plaga orren ecaitza
Galdu edin errien;
Cergatican caltea
Aundiya dacarren
Sartu ezqueroztandic
Echien barrenien.

Errañubaren guisan dabilta
Betí zuen ondorian
Gauza on franco baducatela
Mingaiñ gozoen gañian;
— «Mi padre Gobernador»
— Mi tío, Alcate
— Mis hermanas, Maestras.
— Conmigo cástate.
¡Ay mirabe gaztiac!
Erantzun nazute
¿Certaraco oyequin
Escontzen cerate?

Lo menos tengo cien millones
Ori diru jaquiñian
V los billetes del banco... cojo
Gañezca berriz cofrian
«Tengo pueblos enteros»
«Malaga aldian»
«Tengo dos mil molinos»
«Gau ta egun lanian»;
Tengo un gran piano
biscarren gañian
Porque allí dormía
Lastozco oiyan.

Tenemos viñas, tenemos trigo
Tenemos... tanto aceite
Teñemos nada ezcondutzian
Betí guertatzen cerate,
Onac badiradela
¿Esaten dezute?
Bi milletatican bat
Atera zazute;
Infernucic cerura
Sartzen dituzute
Eguin ezqueroztandic
Oriyen emazte.

Ezcondu eta... ondorenean
Dira comedi... politac
Gaisso daudela laneraco ta
Azaltzen dirade trampac:
Guizona echian ta
Andria fabrican
Gurasoac errietan
Beste aldetican
«Biraldu zan senarra»
Azcar echetican
Aurrenbat izan baño
Lenagotandican.

E—Mi muy querido ¡Ay, mi marido!
¡Qué malas noticias hay!
Porque vosotros alperquerian
Dezubelaco bici nay

Desde mañana asi
Bearca lanian
Quiscurtzen egon bague
Subaren aurrian
Acho sucaldeturic
Eltzien gañian
Cantando seguidillas
Tripa betetzian.

S.—Siempre me llaman Prisco Veneno
Al mismo tiempo soy liberal
Soy mano negra y socialista
Soy monárquico y federal
El día que me llegue
Capitán General
Con estos sagarduos
No voy á tolerar
Porque siempre me dicen
que vaya á trabajar
¡Qué mayor honra en mí
Que ser gran holgazán!

E.—Con tus mentiras, con tus garban-
Cansos nos tienes aspaldi (zos,
si eres liberal y eres federal
Todas las farsas para tí
Aquí es necesario
Trabajar, trabajar;
Con fábulas la tripa
No se puede llenar
El padre á palizas
Hoy te va á matar
Hasta que te entierren
No vas á descansar.

S.—Nadie á mí á palos me mata
Porque soy valientia
Tengo en Sevilla una gambara
Guizonen larrus betia
Hice robos y muertes
Utrera aldian
Estuve en presidio
Oguei bat urtian
Prefiero por la honra
Morirme catian
Tocando mi piano
Ta ez asi lanian.

E.—¡Aita! etorri bedi aguro
Maquill aundibat artuta
Cergatican alper char onec
Narabilquiyen jocaca.

S.—Cállate sagardua,
Cállate la boca
No grites gure tarrac
Bide gabe jota
E.—¡Aita! Azcar etorri
Iya ito nau ta
S.—Habla en cristiano
¿Por qué fuiste tonta?

E.—¡Ay, Jaungoico! ausen da ausen
Ausen da bicimodua
¡Oy! ¡Oy! Aitacia ez aldu entzun
Biotz nereco ojuba?
A.—Bay, bay, aditudiñat
Ornaun or aguru
¡Ah! ¡ah! cernolacuac
Dizcaten emango

Ez diñ ez eche on tan
Bearric eguingó
Bat, bi, iru, lau, esan ta
Cionat equingo.

S.—Vaya qué padre tan embustero
Vaya que padre tan bribón.
E.—¡Ayta! labana artu du eta
Obedu paquian egon.
S.—Venga usted cuanto antes
Venga usted mal suegro
Soy capaz de llamarle
Lerdo más que lerdo
En figura de estatua
Aquí le espero
Me voy á hacer un héroe
Si no tengo miedo.

A.—Cer esaten dec mutur ciquiña
Cer esaten dec ordea
Ara nun dedan i zapaltzeco
Labana bañan obea:
¡Quis! ¡cas! ¡quis! ¡cas! ¡quis! ¡cas!
Iretzaco seyac
Da, da, da, da, da, da,
Oraiñ amabiyac
Dan jodec ordu bata
Bum, bum, ordu biyac
Orlaco erlojuric
Etzeucac erriyac.

S.—Tras de placer vienen las penas
¡Oh! suegro, perdón perdón
A.—No, no, tómelos á buena cuenta
Y aprende quién es el bribón.
S.—Queridísimo padre
Qué día tan fatal
Los huesos el entierro
me empiezan á cantar
Usted sí que es un héroe
Y también inmortal
Cuántas me tiene dadas
Saque V. el total.

A.—Aisa nay yuque dembora onan
Aitac alperic galtzia
Artzen ditunac egoquigodec
Totala ateratzia:
Cirt, zart, cirt, zart, cir, zart,
Ortican calera
Din, dan, din, dan, din, dan,
Seguisac aurrera
S.—¿Usted quiere mandarme
Ebros auntz aldera?
A.—Bay, bay, piano ori
Añinatutzero.

Pasa diagu Vitoriya ta
Demboras gaituc Mirandan
Ire lagunac entzun ditzaten
Jotzero niac din, din, dan:
Joan ari emendican
A tu tierrarara
Ez ago etorriñaric
Gueyago onera
¡Or, or! izan dedilla
Zuen acabera
Erdaldanac erdaldun
Euscalac eusquera.

NERE SENARRA

ZORTZICO

1

Esaten dute bada
ezcondu, ezcondu,
etzait neri seculan
gogorie berotu,
oh! cer zoriorduco
ezcondu bearra,
guerostie eguitendet
sarritan negarra.

2

Bigar da urte bete
Ezcondu nitzala,
egun batez guchiago
damutu zai dala,
nere bodaco eguna
pasatu esquero,
egun bat cer dan ona
ez daquit arrezquero.

3

Plaza eder ta galan
ezcondu artean,
ni ere ala nitzan
dembora batean,
zenbait ikusten ditut
ezcondu ta guero,
esanaz dabilzala
ay! libre banego.

4

Ay! au bisi modua
sortu da neretzat,
ez daucat oliorie
porru saldarentzat,
azac eta borrajac
nitzanean bacarrie,
beti jaten nituen
olioz beterie.

5

Araco guizon sai
da nere senarra
ascotan ecartzen dit
beguira negarra,
posible baldin balitz
imposible dana,
pozic utzico nuque
nie nere senarra.

6

Nere senarrac ez du
beste equintzarie
tabernara joan eta
orditu besterie,
echera etortzeco
ay! nere bildurra
noiz icusico detan
bizcarrean egurra.

7

Ezcondu ezqueroztie
mosua garbitzen,
iturrico urican
ez det nie gastatzen;
beguietatie bera
datorren negarra,
musua garbitzeco
bastante da bera.

8

Ezcondu ezqueroztie
bost gona nituen,
bi prenda jarri eta
bi saldu nituen,
soñean dauca dana
guziz daucat zarra,
berriac eguiteco
esperantza chara.

BERSO BERRIAC

Lorenzo Picabeak bere andregaya isanduari jarriyak

1

Dama gazte bat Yancitarra
nuen nik adiskidia
arren despeida dala mediyo
farrak eguin dizkidia
bertzo batzuek ipiñitkeko
argatik daukat idia
irurizenzat badaukatela
naiko arrazoy biria.

2

Gaude milla ta bederatzi eun
sortzigarrengo urtian
gu Aranae-en jayuak guera
Naparruako partian
bertzo berriyak jartzera nua
euskara eder batian
sure aziyua etzait astuko
bizirik nagon artian.

3

Aizu Tomasa sure aziyuak
es dira kuriozuak
barkazigua emango aldu
gure Jaun amorozuak
zer nay eginda libre gerala
uste dezute batzuak
denbora pasa kanta disatzun
jartzen diskizut bertzuak.

4

Garay batian pentzatzen nuen
ziñala nezcacha fiña
biyak bakarrik fortunatzian
senbait itz gozo eguiña
konbenienziyak ekartzen dute
elkar ikuzi eziña
orrelakorik etzan isango
ongui portatu baziña.

13

Elkar ikusi gendueneko
galdetu nisun bereala
ez edo baya fiñ emateko
modu charrian gaundela
bazenakiyen zure mediyo
borda artu genduela
esan zeniran labran zarako
gogorik etzen dubela.

5

Dezpreziyua au egindiyozu
Lorenzo Pikabeari
orrek nerekiñ etzuela nay
gezurra dala diruri
maliziya ta inbusteriya
ibilli ditu ugari
neri eman nay ziskiran tachak
orra asaldu berari.

6

Urte beteda itzak emanda
jarri giñala alkarri
zer kalidade clase zenduskan
eznizun azko igarri
ni gezurretan baldin banabill
presente zeun den zedorri
orduan esan ziraden gausak
ez dira ongi etorri.

7

Pasadizuak esango ditut
Jaungoikoaren graziyan
aita San Miguel dirudiala
nabill aingeru janziyan
onelakorik ezda gertatu
Vizkayan da Probinciyan
culpa gustiyak atzuak ditu
Lorenzoren irizian.

8

Zuk egindako despreziyuak
Tomasa ez nago antziya
sasoy oneko nezkacha zeunden
soñian ongi jantziya
lenago franko beldur nitzan da
orain artu det etziya
urte betian sufritu dizut
amaika pazientziya.

14

Zer estadutan ibilli zeran
akordazaitte aurrena
damutazun bat artu desazu
biyotzetikan urrena
bertzo berriyak ipiñi eta
deskantzatu zait barrena
len bi nobiyo utzi dituzu
ni nitkan irugarrena.

9

Ama Virgiñas zer pasatusan
merezi luke jartzia
bere nobiyo estimatua
despreziatzen azida
preso sartuta ezda pagatzen
orlako kristau clasia
asto ostikolagarren gizan
bueltatzen ziran atzia

10

Ama Virgiña Agostokuetan
oraindik franko berri da
Irungo mutill polit batekin
asaldu ziñan errira
au ikusi ta lengo majua
erreselotan jarri da
ta kastellano koskor baiekiñ
andik bueltan etorri da.

11

Orretarako auso batera
juan ziñan lo egitera
eta ni ere irichi nintzan
nun ziñaden jakitera
elkarri gaizki portatutzia
animarentzat kalte da
bertzu oyekin enteratuta.
kontuak ondo atera.

12

Gaba ura lotan pasa zenduben
oso descantzu onian
nere igesi ote sebiltzan
beldurra eman seniran
anaya lagun artuta joan naiz
gero biyaramonian
isagüeran oraiñ sartu naiz
baña denbora juanian.

Berso Berriak

Tolosa-co Galtzaundie bere burubari jarriac

1

Neri deritzat galtzaundi
Apellidua det Goñi,
Aldasoro izen góitiya
Deitzen dira neroni;
Iltzerican ez nuben
Lenago pensatzen,
Bañan oraingotica
Ez naiz escapatzen,
Testamentu eguitera
Nua ni lembailen,
Nere parientiac
Lasatu ditezen.

2

Aitaren Semiaren
Espiritu Santubaren,
Jaun zeruac lagun zaidala
Lan onetan neri arren;
Sentimentu bacarra
Daducat barrenen,
Alaba ipurtaundiya
Utzitzia emen;
Orra neregatican
Oyec nola dauden,
Jaunac eraman nazala
Zerura lembailen.

3

Nere lengusu pocofinori
Nai diozcat bada utzi,
Nere escatzeco estanteriya
Bere genero ta guzi;
Bañan ango cristalie
Ez dezala ausi,
Beztela utzico dizcat
Guziac Ramos-i;
Eguiten badiote,
Jaun oni iguesi,
Laizter juango zaizca
Damac Rodriguez-i.

4

Ni ilda guero nere emaztia
Penaz illico bálitzaque,
Nere onduan enterratzia
Inola albalitz nai nuque;
Eta gañian jarri
Letra bat aundiya,
Emen dago galtzaundi
Eta compañaia;
Poza aundi bat arut zun
Tolosaco erriyac,
Mercatu ciralaco
Ordun erariyac.

5

Entierrua nai det eguitia
Neri bigarren elasian
Lau zapatarie eramatia
Gañera berriz aidian;
Jota nabarra juaz
Empero calian,
Sobrecama balcoitan
Naramatenian;
Arramele subiyan
Aizquen aizquenian
Sagui bat ardo jarri
Cajaren gañian.

6

Nic oraindaño aguin izandu
Ditean testamentubat,
Gaur bertatican izango dira
Ayec danac borratua;
Eta orain firmatu
Ere testigubat,
Aditu baituzute
Gaur nere contubac;
Isillie iduquiarren
Nere secretuac,
Dametaco iturriyan,
Eran cuartillu bat.

1

Nere cristabac jaquiñ zazute
zer diran gure casuac
arrigarriyac dirade gaurco
ascoren pasadizuac,
jarrico ditut biar bezela
guc emandaco pausuac
baldin laguntza ematen badit
gure Jaun amorosoac.

2

Dama gazte bat guztiz bicaña
campo asco icusiya
Euskal-errico mendi echian
jayua eta aziya,
mutill gaztiac engañatutzen
gazterican icaziya
orren mingañac salduco luque
bacarric mundu guziya.

3

Esaten ziran sasoyan nago
senar zintzo bat artzeco
aspaldichuan desioz nabill
su ni gana ecartzeco,
embusteriya franco eguiñ dit
ni bere gana jartzeco
tela ederra ezta izango
ori echian sartzeco.

4

Erantzun niyon nescacha ori
nere goguac esanez
zembait personac iñoz betetzen
dituzte samintasunez,
dembora joan da eztu baliyo
jartziac damutazunez
orregatican esaten dizut
len daducazun ede ez.

5

Zeralarican mutill prestuba
pentzatzen dezu ustia
gure artian egin nai nuque
ezcontzeco ajustia,
bacarradian aspaldi ontan
nic bizi modu tristia
zu bezelaco berogarriyac
munduban asco ezta.

6

Alcañri itzac emanda gero
giñan conforme jarriac
esposatzeco preziso biar
guinduzen paper berriyac,
orretaraco nere echetic
bisitatubas erriyac
bide oyetan esanaz contu
jo gauza guztarriac.

7

San Antoniyo Urquiolar
genduben erromeriya
trenian sartu giñadenian
damaren fanfarreriya,
colore zuri gorri ederrac
gañera guri guriya
oyec guciyac izanda ere
zera engañagarriya.

8

Allegatu ta lendabizico
giñan elizan satubac
relijua meza entzunda
ondorenian artubac.
erreso onac eginda gero
andic erretiratubac
amibiyetan barcaitaraco
mayian preparatubac.

9

Bascaldy eta irten giñaden
berriz plaza icusteco
berandu arte an egon gabe
goitican bera jasteco,
belarritaco eder batzube
erosi niscan jasteco
eta Durango maquiñacho bat
traje batzuec josteco.

10

Bigarren chandan Loyola aldera
egin genduben bisita
cupira gabe joatcn giñan.
bideoyetan asita,
oso contentu ibilli guera
Azpeitira irichita
andic echera San Inaziyon
gauz ederrac icusita.

11

Nesca ori gastechua da
dauzca emezortzi urte
cumplitzen zaisca otzailaren
amazaspiya bitarte,
batequin egon izandu baliz
etzuben izango calte
orregatican geldituba da
nere gandican aparte.

12

Azqueneraco nun izan giñan
contatuco det inz biyan
lendabizico Bilbaon eta
gero berriz Donostiyan,
nere ozpena aditu zuben
Agorrillaren zazpiyan
zergaitic eztan tramposagoric
eguzquiyaren azpiyan.

15

Zeibait persona estututzen da
orlaco lanac artzian
beti contubac ibilltzen da
tamaña ortan jartzian,
milla erriel gaztatu ditut
trenetan eta cochian
alare bera portatu bulitz
ajolaric etzian.

14

Cure contubac gogor chamarrac
ezdira izan antziña
esaguera ona izan du
baña irain dauca eziña,
cere demboran guztiyen gana
izandu zera etziña
obezenduben gaur beste moduz
ibilli izan basiña.

15

Orra gurequiñ izandu diran
izquetan adi erasi
len ere iñoiz orlaco gausac
eguiten ditut icusi,
oraindic ascos gogorraguac
orrec zituben meresi
ara euscaras berso berriyac
amar sentimon eraso.

BERTZO BERRIAK

ARANA GOIRI'TAR SABI-AREN GAMUTAGARRI,
MANUEL ENBEITA'K JARRIAK

1

X Gure didarrak ez entzuteko
¿Nun zara aita Sabin?o
¡Zuri negarrez urtuten gagoz
Alde zenduen ezquetiño!
Etzayak gaitik zu ill baziñan....
¡Nere biotzak zer diño!
¡Zu ilda bere etzai gogorrak
Bixi dirala ondiño!

2

Etzai gogorrez inguratua
Zu ziñan ludi onetan,
Euzcadi'gaitik ibilli ziñan
Gudarik gogorrenetan;
Geure Aberri guztiz laztana
Maite zenduan benetan,
Argaitik zintzo jarraitu zendun
Beren lagiak gordetan.

3

Oker lekutik, Sabin maitia
Zuk ein ginduzun zuzendu,
Orain Euzkadi'n Euzkeraz eiten....
¿Nok eingo dauzku gebendu?
¡Geure Aberri maite maitetik
Ez dogu gure aldendu!
¡¡Gora euzkadi didar eingogu!!
¡Naita bixitzia kendu!

4

Goiko Jauna Ona, Sabin maitien
Lan danak artuixus aintzat,
Berak igaro dauzan nekiak
Dauka dazalako gaitzat;
Mingostasunak ixaten euzan
Gozotasunen ordainitzat,
Orain zeruan aulki eder bat
Emoigozu aren lantzat.

5

X ¿Goiko Jaun Ona gu zer giñian
Kendu zeukunian Sabin?
Negar alua baño besterik
Etzan geratu Euzcadi'n
Ama euzkerak negar eiteban
Ta bere semiak bardin,
Esaten eben, ume zurtzakas
Geratu gara orain.

6

Beti ixanda gozua edo
Eztitsua gure lurra,
Eta euzkoak azaltzen daben
Eguia barriz ziurra;
¡Zu ziñan Sabin buru argiko
Gixon leylala ta zurra!
¡Argaitik azkar zartu zenduan
Erdel-dunetan bildurra!

7

X Abertzaliak zer ziran be
Guk ezkenkian antziña,
Sabin maitiak argitu arte
Illunik geukan adiña;
¿Zer izango zan gaurrarte Sabin
Zu bizi izan baziña?
¡Euzkal-dunentzat poztasunata
Erdal-dunentzat samiña!

8

Baña ill ziñan igaro eta
Ludico egun laburrak,
Azcori zotin eragiñ eutzan
Zure betico agurrak;
Obiratuten giñoiasela
Sabiño zure asurak;
Begietatik jausten zirian
Malco ugari zamurrak.

9

Irakurririk anbai edesti
Ta ikasirik askoak,
Jakiñik zersan egiñ eutzena
Amari etzai gaiztoak;
Didar eñ zendun iratzartuta
Jagui zaitese Euzkoak,
Ama onari ekarritako
Ozagarri berezkoak.

10

Ikusi zendun samintasunes
Alde batetik bastera,
Euzkadi'n dana, ija galdurik
¿Azkatasunen itzkera
Ta biorturik guztien jaube
Zan Ama ona Euzkera?
Sintzoai ziñan zer eskubide
Genduan irakastera.

11

Osatu eta goratu zediñ
Zeukan gurari zutzua,
Azkatasunen alde jarririk
Euzko abenda altzua;
Argitu zeuskun Euzko'tar azkok
Geukan ziñismen itzua;
Ta ¿zerda azkenez jazo jatztuna
zeu izanik añ zintzua?

12

Osagarri añ gosatzuakas
Ozatzen asi zanian,
Ta itzarturik Ama'ri adi
Jarri Euzcadi danian;
Arrotz lañoen euri galkorrek
Jarritu eutzan ganian,
Ipar aixetan zer eingo zendun
Igarri eutzubengan.

13

Euzkal errijen maitetasunak
Ziñopa eñ zenduzan,
Ta Euzkadi'ren aldes egiñik
Altizan zenduan dana;
Azillan ogei eta bostian
Betiko Sabin Arana,
Agur eginda itxi zenduan
Zeure Aberri laztana.

14

Ludiko gauza danari, agur
Eginda juan ziñean,
Erakutzi on azko emonda
Euzkadi'ñ zorionian;
Beti, zintzua ziñialako
Zeure bizitza danian,
Opa deutzugu gerta zadilla
Betico atzedengan.

15

Zu izan ziñan Sabin maitia
Euzko'tar seme azkarra,
Zu izan zinñan abertzalien
Maixu jakintzu bakarra:
Orian Sabin- zu zeure'ganduta
Zeruetako batzarra,
Maiteko doku dozu Jaun-Goico ona
Eta lengo lagui Zarra

PELLO JOSHEPEREN-KANTAK

1

Pello Joshepe tabernan dala
Aurra jayo da Laurraren,
Echera joan da esan omen du
Ez ba neria izan eu,
Beraren amak topadezala
Aur orrek aita zein duben.

2

Ay! au pena ta pesadunbria,
Senarrak aurra ucatu,
Pello Joshepe biotza nerea
Aur orrek aita zu zaitu,
Aur orrentzako beste jaberik
Ezin nezaque topatu.

3

Zure semia besuan daukat,
Senarra aldamenian,
Orain denborik-ezdaukat eta
Zuazkit ordu onian,
Neronek abisatuko dizut
Garaya datorrian.

4

Fortunosua banitzan ere,
Au da fortuna neria,
Abade batek eraman dizkit
Aurcho bi eta andria.....
Aurrak beriak baziran ere
Manubelacho neria!

5

Joango nitzaque zugana bañan
Urruti gaude maitia,
Zakurra zaunkaz asitzen bada

¿Nola eguingo det bakia?
—Arekikua eguingo det nik
Ta arren etorri zaitia.

6

Joshe Agustin nere biotza
Arren aditu nazazu,
Beti orrela egoten ere
Neke aundiya daucazu:
Beti orrela egoten ere
Neke aundiya daucazu
Azkoz obeto izango guerra
Ta ezkondu eguin biazu.

7

Pello Joshepe nere biotza
Zor dizut milla graciya
Ezkondutzeco desio nuke
Gazte dontzella garbiya,
Ez mundu ontan zembait bezela
Len bestekin ibilliya.

8

Pazientziya artu biarda
Mundu onetan Joshepe,
Andria ere zuria zan da
Aurra bestena diyote,
Guizonen faltan igarotzenda
Basuan zan bait larrarte.

9

Nere echian bi ollo dira
Ta bata daukat kiyua,
Ollarra berriz kukurruka
Kantoyan bera dijua,
Jaunak orra despeditu ta
Pasatu dibertziyua.

Iru Damatxo

1

Donostiya'ko iru damatxo
Errenteriya'n dendari,
Josten ere badakite baña
Ardua eraten obeki,
Eta kriskitin kraskitin
Arrosa krabelin
Ardua eraten obeki.

3

Donostiya 'ko neskatzatxuak
Kalera nai dutenian
Ama, piperrik ez dago, eta
Banua salto batian.
Eta kriskitin, kraskitin,
Arrosa, krabelin,
Banua salto batian.

5

Donostiya'ko iru damatxo
Errenteri'ko kalia,
Egunez oso triste ibilli,
Baña dantzatu gabian,
Eta kriskitin, kraskitin,
Arrosa, krabelin,
Bertako arramalian.

2

Donostiya'ko Gaztelupe'ko
Sagarduaren gozua
Antxen eraten ari nintzala
Ausi zitzaidan basua,
Eta kriskitin, kraskitin,
Arrosa, krabelin,
Basua kristalezkua.

4

Donostiya'ko iru damatxo,
Irurak gona gorriyak,
Sartutzen dira tabernara eta
Irtetzen dira ordiyak,
Eta kriskitin, kraskitin,
Arrosa, krabelin,
Irtetzen dira ordiyak.

6

Donostiyarrak ekarri dute
Getariya'tik akerra,
Kanpantorrian ipinten dute
Maitagarritzat dutela,
Eta kriskitin, kraskitin,
Arrosa, krabelin,
Maitagarritzat dutela.

7

Donostiya'ko neskatzatxuak
Mandatuén aitzakiyan
Mutillarekin egoten dira,
Kalian jolaskeriyen.
Eta kriskitin, kraskitin,
Arrosa, krabelin,
Pozez algara aundiyan.

8

Donostiya'ko arrantzaliak
Dira txit gizon bapauk
Gaztelupe'ko sagarduakin
Egiten ongi traguak,
Eta kriskitin, kraskitin,
Arrosa, krabelin,
Maiz bustirikan abuak.

Nere Andrea

1

Ezkongayetan zerbait banintzat
Ezkundu eta ezer ez,
Eder zalia banintzat ere,
Aspertu nintzat ederrez,
Nere gustua egin nuben ta
Orain bizi naiz dolorez.

2

Nere andrea, andre ederra zan
Ezkundu nintzat orduan,
Mudatuko zan esperantzarik
Ere batere ez nuan,
Surik bature baldin badago
Maiz dago aren onduan.

3

Zokoak zikin, tximak jariyo,
Aurra zinzilik besoan,
Adobakia desegokiya
Gona zarraren zuloan,
Iru txikiko botella andiya
Dauka berekin alboan.

4

Nere andrea alferra dago,
Ez da munduan bakarrik,
Gauza gozoen zalea da ta
Ez du egin nai bearrik,
Sekulan ere ondo izango ez da
Alakoren senarrik,

5

Larunbatetik larunbatera
Garbitzen ditu zatar bi
Bere ayenez berotutzeko
Egur erretan zama bi,
Belaun biyetan bana artuta
Ez da ixiltzen kantari.

6

Nere andrea goiz jaikitzen da
Festara bear danean,
Buruko miña egiten zayo
Asi baño len lanean,
Zurequin zer gertatuko zan
Nik bildurrik ez uuan.

Berso Berriac

1

Unos canciones nuevos
biarditu jarri
para las costureras
entreteni garri
con amores muy tiernos
gusis nago larri
porque le quiero mucho
Hipolitari.

2

Cuando te iba primero
calian pasatzen
suspendido me quedé
erreparatutzen
no me determinaba
iñori galdetzen
por el alto del cielo
jechiya hotesen.

3

El domingo siguiente
juan nizan plazara
por ver si le podía
eramán dansara
para decirle algo
iñondic albada
con el amor que tengo
conformatzen bada.

4

Si pudiera publicar
lenguaje bien
como está labrada
nere memoriyan
parese una Virgen
bere prezensiyan
con su cara bonita
nere erechiyan.

5

Oiga usted caballero
cer desu pensatzen
por el amor que tienes
nazu alabatzen
una más lechubina
ez dala arquitzen
que tú serás para mí
etzait iruditzen.

6

El señor dispuesto
izango altzera
cuando te has venido
nere biyotzera
me voy á mis amigos
abisatutzera
que me voy con la novia
paseatutzera.

7

Una estrella hermosa
daducat escuan
cuando la tengo aquí
naucazu zeruan
estate sentadita
neronen onduan
dejándome solito
etzaite su juan.

8

Distinguido tu eres
galaya nerequin
conformada me quedé
orrenbesterequin
conservemos primero
ezaidaco itzequin
para que nos casemos
biyoe alcarrequin.

9

Iduqui desaquesu
cinistaturican
sin perder en tu vida
esperantzarican
suspirando te digo
nere barrundican
sin fruto no se queda
lore ederrican.

10

Estos son los amores
bersotan jarriac
para los jovencitos
consolagarriyac
cuando se cumple así
deseo guciyac
démosle primero
Jaunari graciya.

BERTZO BARRIYAK

ORAINGO NESKATILLAI JARRIYAK

1

Gogoz entzun egixue
kantatzen dodana
eta ikusiko dozue
egia dala dana.

Esaten nua zer - bait
bertzo barriyetan
zer gertatzen dan orain
Euzkel-Erriyetan.

2

Neskatilla askori
zer yaken jazoten
zeozer nua emen
garbiro azaltzen.

Arrokeria ugari,
boltzan diru gitxi,
aulan da gusti be
nai dabe ondo jantzi.

3

Jantzi seda polita
gustatzen yakie,
ta lapikua ondo
prestatzen ez dakie.

—Ama, erropa daukat
gustiz mudatua
ta ein biar daustazu
barri sedazkua.

4

Bere amak dirautso;
—Neure alabia,
sedia baño obo - zu
perkal desentia.

Alabiaz darautso,
biyotz - biyotzetiz:
—Perkalaz baño sediaz
ederrago naiz ni.

5

Ama biurtuten dau
alabeak bestera,
ta arin - arinka dua
sedazkua eroatera.

Elduten da dendara
telia erosten
merke ala karu - dan
ez dau begiratzen.

6

Dirarik euki ez arren
ez da bildurtuten
alabia nai daben lez
jantzita ikustiarren.

Lau peseta kania
erosi leikena
amalau pagatendau
zorrekua dana.

7

† Tambolin-zotz antzeko
euren beso meyak
agiriyan darabillez
neskarik geyenak.

Gona laburrak eta
galtzerdi - sariak
agiri darabillez
pantorrilla erdiyak.

8

Baita be darabille
paparrak zabalik
zer esango daben,
bape lotza barik.

Argiro esateko,
diñotzuet barriro
bitan geyau ba - leuke
nai leuke ondiño.

9

—Auxe da, diño berak;
neure presentziya
Dukesan alaba lez
daukat orain jantziya.

Guk dogu poltza gitxi
Dukesak andiya
au da bakarrik orain
daukagun aldia.

10

Amak dauko etxian
ardura andiya
laketuteko aulan
alabai jantxiya.

—Ama, egon zadi zain
jasten garan arte
aita etorri ez daiten
biyaren - bitarte.

11

Egiten diranian
erromerian sartu
nundikuak diran
ez - leikez ezagutu.

Erdera egiten dabe
andiki autzera
alan astuten jaken
gure euskera ederra.

12

Mutillak ezin dira
eurekana sartu,
orregaitik egiten dira
asko neska sartu.

Onenbeztegaz nua
orain amaituten
papela naidabenak
txakur - andibaten.

Ardoari jarritaco itz neurtuac

Ni naiz chit gauza gozoa
eta pozquida osoa,
beltza naiz eta zuria
illuna eta arguia,
indarra det eta garboa
eta izena det ardoa.

Noé guizon aditua
zedorren pensamentua,
izanzan gauza andia
ipintzen mastia,
zu zaitugu ardoaren autore
joh zorioneco Noé!

Edari maitagarria
tristearen alegria,
dezu alaitzen beguia
quentzen melanconia,
mutuba ipintzen cantari
eta urrena dantzari.

Ausi, atera, ebaquia,
llaga, dala, edo zauria,

curatzeco belarra
clareta edo Nafarra,
moscatela edo Malaga
edozein ardo ona bada.

Pasatzen du aste osoa
aitzurtzen batec soroan,
necaturican guztia
dariola izerdia,
laster legoque au galduric
ezpalu jayean ardoric.

Jateco ez bada gogoric
eta eciñ eguiñ loric,
eritasun oben
edo beste edozeñen,
curatzeco balsamoa
da mats onaren zumoa.

Ardo gabe ez da funcioric
ez mezaric eta ez feztaric,
bada au faltatu ezquero
ez da arquitzen guero,

baicic naigabeco tristura
illuntasuna ta malura.

Galenoren medicinac
ta farmacia guztia,
du botiquit onena
ardoaren taberua,
todo lo sana, guztia
ardo ona daucan zaguia.

Barbero, medicu guztia
erremedio aundiac,
dituzte besterentzat
baña bada berentzat,
erremedioric oberena
ardo zarric dan onena.

Ardoa eranic neurritz
bein illa pizten du berriz,
baña bada asitzen
X belaunac cimurtzen,
eta iraquiten buruban,
ez da gauza onic orduan.

JURAMENTUBA

Begui urdiñac dituzu eta
arpegui zuri-gorriya,
nere biyotzac maite zaituben
aingueru zoragarriya;
zumia beciñ biguñia eta
mia da zure guerriya,
estutu bague artu liteque
bi escubaquin neurriya.

Lengo batian, izar berriya
ongui fortuna nerian,
maite ninduzun galdetu eta
bayetz eranzun zeniran;
pozaquin iya zoraturican
aditu eta seguiran,
beso escuya estutu nuben
zure guerriyaren giran.

Neri beguira guelditu ciñan
buruba triste etzanaz,
ni ere zuri beguira negon
«maite neria!» esanaz;
luzaro ala egondu guiñan
suspiriyuac emanaz,

biyoc elcarren beguiyetic
amoriyua eranaz.

Ongui penaguin ascaturican
zure guerritic besua,
ez zait aztuco nola ezan nizun
«nere maitecho gozua!»;
»zorionaren ecartzallia
»izar amoriosua,
»zu adoratzen igaroco det
»nere bicitza osua.»

«Maite nazula len esan dezu
»berriñ ezan zazu arren!»
»ez naiz entzutez gogobeteco
»milla biber esan arren;
»nun ta Cerubac erabaquiya
»beste moduz ez dacarren,
»dembora guchi barrun gu biyoc
»izango guera alcarren.»

Imagiña bat cillarrezcua
cordoi batequin lotuba,
beguiz aurrian jarri zeniran

colcotic ateratuba;
zeñetan zegon gurutzeturic
Jaunaren seme santuba,
«onen aurrian,—esan zeniran,—
»beguizu juramentua.»

Faltsiyarican ez zegüela
nere biyotz shamurrian,
proga emango nizun eguna
arquitzen zala urrian;
beguiratuba imagiñan ta
belaun escubiya lurrian,
juramentuba esqueñi nizun
Jaungoicoaren aurrian.

Naitasunaquin cumplituco det
ez da zer egon salañtez,
demborarican igaro gabe
gogo charrezco balantzez;
eracusitzen baldin badizut
falsiyarican mudantzez,
nere biyotza bete dezala
damutasunac arantzez.

San Iñazio Loyola'koaren ibilneurriya (marchea)

LENENGO PARTEA

BATENA

Iñazio, gure patroï aundia,

GUZIONA

Jesus'en Konpañia
Fundatu
Eta dezu armatu:
Ez da, ez, etsairik
Jarriko zaitzunik
Iñolaz aurrean
Gaurko egunean:
Naiz betor Luzifer deabrua,
Utxirik inperua.

Berriro *Iñazio, gure...*

Zure soldaduak
Dirade aingeruak,
Zure gidaria
Da Jesus aundia,
Garaitu dituzte zure anayak
Etsayak.

BIRENA

Ez dauka Fedeak,
Ez, Kristau nereak,
Ez dauka bildurrik
Iñungo aldetik.

GUZIONA

Iñazio or dago,
Beti ernai dago,
Or dauka jendea,
X Txit gorritzallea
Bandera altzaturik.

BIRENA

Gerran azaldu nairik
Gau eta egun
Guztiok pake desagun.

GUZIONA

Beti gau eta egun,

Berriro *Zure soldaduak...*

BIGARREN PARTEA

BATENA

Iñazio, bildu dezu munduan

GUZIONA

Arritzeko moduan
Jendea
Fede biziz betea,
Jende jakintsua
Eta indartsua
Beti dabillena
Gerretan aurrena,
Eleizaren etsayak billatzen,
Topatu ta garaitzen.

Berriro *Iñazio, bildu...*

Dituzu Anayak
Gerra egin nayac,
Da oyen legea
Etsai garaitzea:
Oyek ditu bere gordetzalleak
Fedek.

BIRENA

Dirade ezagun,
Dabiltza gau ta egun
Europa'n, Asia'n,
Afrika, Amerika'n.

GUZIONA

Legorrez ta itxasoz
Dijoaz ta datoz,
Dabiltza nekean,
Indiyo - tartean
Edo errege - etxean.

BIRENA

Jesus'en izenean
Beti pelean,
Bizitzak dirauen artean.

GUZIONA

Beti, beti pelean.

Berriro *Dituzu Anayak...*

IRUGARREN PARTEA

BATENA

Iñazio, dira zure Anayak

GUZIONA

Itxas gizon argiak,
Arraunak
Bogatzen dakienak
Pedro'ren Ontzia
Badago ertzia
Aitz - arri tartean
Egunen botean.
Bertatik botean dira sartzen
Eta argana joaten.

Berriro *Iñazio, dira...*

Sokakin loturik
Aitz - arri artetik,
Baldin bada etsairik
Oyek garaiturik,
Andara daude Ontsia kayera
Lurrera.

BIRENA

Naiz izan ekaitza
Bogatzeko gaitza
Eta badauz goyak
Naiz buzti odehyak.

GUZIONA

Arraunak arturik,
Alkar alaturik,
Botean sarturik
Bizitzaz aitzurik
boa, boa deirik.

BIRENA

An diyoaz kayetik
Bultzeaz killa,
Pedro'ren Ontziaren billa.

GUZIONA

Beti bultzeaz killa.

Berriro *Sokakin loturik...*

BERSO BERRIAC

1

Goguan izango det,
bai, gaurco eguna,
berriro biyoc alcar
icusi deguna:
aushen da dicha eta
aushen da fortuna
zergatican zu zeran,
maitecho cutuna,
nere asnasia ta
nere osasuna.

2

Eguiyazco amoriyoz
nai dizutalaco
zugatic pasatzen det
naibaguiá franco:
¡Orain au poza, bistan
zaucazquitalaco!
Aspaldiyan icusi
ez zaitudalaco
¡jura bildurra neucan
min zenubelaco!

3

Nere biyotzac ¡ó zer
poza duben artu!
Onen golpiac eziñ
ditut aguantatu:
bere lecutic dabill
nayian faltatu,
campora irten ez dedin
biar det calcatu,
gaishuac zuregana
nai luque saltatu.

4

Au nere zoramena;
zutzaz gustatu ta
bildur naiz guera nadin
burutic galduta:
aimbesteraño nago
enamoratuta,
nai badezu onetan
belaunicatuta
adoratuco zaitut,
agundu zazu ta.

5

¡Zer ote da graciyan
norbait erortzia!
Zu zerala meriyo,
¡ay, au erotzia!
Francotan guertatu zait
gogora etortzia
campantorrian gora
corrica iyotzia
ta zure alabantzan
campanac jotzia.

6

Nic ezin sinistu det
zuc esan dezula
nere amoriyua
dudan dacazula:
arren, orlacorican
pentsa etzazula,
eta nai det seguru
jaquin dezazula
beti bezela sure
mende nacazula.

7

Fin nabillen edo ez
ez zaudenze dudan
ara zer juramentu
eguingo dizutan;
ain amoriyo aundiz
nola zu zaitutan
maitatzen baldin badet
besteric seculan,
ez dezatala izan
parteric zeruban.

8

Zure graciyetara
oso zoratuba
biyotza sentitzen det
enamoratuba:
ni bizi naizen arte
baratz loratuba,
dizdizara clarozco
izar doratuba,
ez zaizu faltatuco
norc adoratuba.

9

Ala dirurizu ta
zaucazquit loreztat,
baratzacuac baño
oraindic obetzat.
¡Norentzaco zera zu,
loria, norentzat?
Ez zenuque izan bear
beste inorentzat
baizican biyotzetit
nai dizun onentzat.

10

Lengo egun batian
ay, San Antoniyo,
doi-doi eguin zeniran
calian ariyo:
badaquit, sobra daquit
zer dala meriyo
errecibitzen nazun
orlaco seriyo,
zuc asco meresi ta
nic guchi baliyo.

11

Aguro ezcontzeco
daucat animua,
bacarric aspertu naiz,
biat arrimua,
obran zurequin jarri
nai nuque asmua,
bara zumo gozo dun
marrubi umua,
zu nere minarentzat
zera balsamua.

12

Aditzera detanez,
dama begui alai,
zure ondoren dabill
maquinabat galai:
bañan ayetacoric
ez omen dezu nai,
baldin ni nai banazu
izan zuc senar-gai
conformatzen altzeran
esan ez edo bai.

13

Bañan icusten zaitut
erantzun nai ezic,
bayetzie esan gabe,
ain guchi ezetzie:
orla guelditutzia,
eguin gabe itzie,
ezin pentsa nezaque
dala beste gauzie
senartzaco artu nai
ez nazula baizie.

14

Senartzat nai alnazun
egon naiz galdezca,
ez nazu bayetz esan,
ezetze ere ezta:
ori zuc ez c'icazu
nai esan itzez ta,
beste modu batera
baliya zaitez ta,
igual da ematia
cartaz errespuesta.

15

Baldin ez banaitzazu
sartutzen gogora,
ez det asco pasaco
erriyan dembora:
paraje abetatic
juango naiz inora
egun guchiren barrun
betico campora,
Buenos Aires edo
Montebideo-ra.

16

Au nic diyot

Ez daquit zer esaten
ziyon errespuestan,
baña nola mutilla
Donostiyan ez dan,
falta zan egunetic
pasa diranetan
onezquero sartu da,
nere contubetan,
Montebideo-n edo
Buenos-Aires-etan.

VERSO BERRIAC

1

Seculan esta sartu izandu Donostiarric Ceruban
Numbait etzuten mediturican irabasitzen munduban
Gaistuarentzat Jaungoicoaren justiciya dan moduan
Condenaturic arquitzen ciran ayec danac infernuan.

2

Bein bat San Pedro bulcaturican Ceruetara sartuzan
Ta beriala presa guciyaz jende tartian gordezan
San Pedro berriz billa zebillen numbait asaltzen otezan
Aleguin franco eguinagatic inundic agueri etzan.

3

Orduan Pedro Jaunarengana larri juanzan beriala
Ta ezanciyon Donostiarra Ceruetan sartu zala
Jende tartian ezcutatu ta ecin billatu zubela
Infernuraco destinatuba anima ura seguala.

4

Jaunac Pedrori modu onetan emancion errespuesta
Donostiarra izan ezquero billatzen chit gaitza ezta
Iriyarena damboliñaquin jotzen astia da basta
posic saltoca eguingodiyo Ceruan dalaco fiesta.

5

Iriyarena damboliñaquin jotzen siranian asi
Donostiarra danen artian saltoca suten icusi
San Pedro berriz arren ondoren eguin baño len iguesi
Arrapatuta Ceruetatic infernura suten jachi.

6

Berialashen an sartu suten bere lagunen ondoan
Donostiaco contu guciyaz gogoratuza orduan
Demoniyoac icusirican pozturic galdetuzuan
Aber benetan oteciraden Carnabalac infernuan.

7

Guerostic beti an arkitzenda infernuan penatzen
Bere Ceruco pasadisua Erritarari contatzen
Alashen diyo, berriro banitz ni berriz orla guertatzen
Iriyarena juagatican enauc asico Santatzen.

8

Deabru ayec beren contura Donostiarra arturic
Sulo batera an bota suten cate gogorrez loturic
Toqui artaco berotasunez biciro egarrituric
Galdetzen suan ezalda emen inun sagardoteguiric.

9

Orain asitzen aridalaco Donostiaco Erriya
Demoniyuac omendaucate bere bicico larria
Bildurturican lengoco zarra estala naico aundiya
Ta eguitia pensatu dute beste infernu berria.

10

Baldin gueyegui itzeguin badet jaunac ez arritu
Utz eguinan baldin badago biarnazute barcatu
Donostiarrai gaisqui nai eta ez ditut bersuac sortu
Baisic oyequin Carnabaletan broma naiguendu pasatu.

S. PABLO-REN BICITZA BERSOETAN

1
Berso bi paratzeco
Artu det asmua
Arren lagun zadazu
Ama cerucua,
Espiritua arguitu
Seme Jaungoicua
San Pablaren bicitza
Cantatzera nua.

2
San Pablo apostolua
Lembici gaiztua
Jesusengana guero
Zan combertitua,
Cristandadea obia
Zala pentzatuta
Bereala artu zuan
Bautismo santua.

3
San Pablo ori fedian
Chit firme cijuan
Jesus-en apostolo
Nai zuala juan,
San Bernabe berequin
Lagun artu zuan
Panfiliaco Pergen
Predicatu zuan.

4
Pergetican urrena
Juan zan Listrara
Beti elbarri zana
Ecarri aurrera,
San Pabloc alchaltzeco
Oñaren gaiñera
Sendatu eta brincoca
Juan zan calera.

5
Milagro ori eguiñic
Segui predicua
Ange combertitzia
Arrigarriscua,
Esaten zuten zala
Bera cerucua
Guizon ichurarequin
Gure Jaungoicua.

6
Nescach bat zorguintzan
Etzayaquin nastuta
Deabrua ceducan
Barrena sartuta,
San Pabloc libratua
Jesusi escatuta
Preso eraman zuten
Dana azotatuta.

7
Gaizqui tratatu zuten
Ciegaco cepuan
Lur icara zortu zan
Gau erdi inguruan,
Ange buru saria
Icaratu zuan
Juateco Libertadia
Laister eman zuan.

8
San Pablo abiatu zan
Jesusalenera
Ange pobre gaisuai
Limosna eguitera,
Bera iltzeco asmuac
Etzeuden atzera
Contra marcha eguiñic
Juan zan Trodera.

9
Troden combertitua
Ange cuadrilla
Naiz zala judua ta
Igual gentilla,
Leyo altu batetic
Errori mutilla
San Pabloc piztu zuan
Eutiquio illa.

10
Allegatu zanian
Jesusalenera
Limosnac partituta
Juan eleizara,
Golpeca atera zuten
Andican campora
Bi caterequin loturic
Preso gaztelura.

11
Juduac atzetican
Gaztelura zuten
Egun artan icusi
Nai zutela iltzen,
Guezurra besterican
Etzuten asmatzen
San Pablo cebillela
Mundua enredatzen.

12
Azotiac emateco
Lembici ordena
Preparatzen arizan
Cargua ceucana,
Aditu zutenian
Romaterra zana
Iqueratu ange buru
Eguiten zuana.

13
Bigaramonian ceguan
Tribunal idiquia
Pablori eguiteco
Bertan justicia,
Bi aldetara ceguan
Gendia jarria
Erabaqui etzuten
Orduco ausia.

14
Jesusec gazteluan
Bertatic itzeguin
Ez icaratutzeco
Enemiguaquin,
Roman predicatzeco
Gogo onarequin
San Pablo animatu zan
Arrazoi orrequin.

15
Contrario gogorrac
Juduac biciro
Paqueric izateric
Etzuten espero,
San Pablo isilican
Biraldua guero
Cer nola pasa ciran
Orra esan claro.

16
Guerostic sei illabete
Pasa ichasuan
Allegatu ciraden
Galtzeco estaduan,
San Pablori Jesusec
Itzeguin orduan
Irichico cirala
Maltaco puntuan.

17
Arrimatu ciraden
Costa bastarrera
Arroca jo zuan da
Barcua ondarrera,
Ol pusca gain edo igari
Danac legorrera
Modu artan izan zan
Maltaco sarrera.

18
Milagruac eguiñaz
Maltan ere ala
Ascoc esaten zuan
Jesucristo zala,
San Pabloc eguin cien
Contra beriala
Crucificatu zana
Besteric etzala.

19
Maltan chit gende asco
Arc combertitua
Guciac artu zuten
Bautismo santua,
Apirillaren erdian
Zan marcha artua
Mayatzaren aurrenien
Erroman zartua.

20
Jerusalendic Romara
Bitarti gucian
Soldaduac atzetic
Berequin guardian,
Ala ere predicatu
Cebillen toquian
Neque gogorrac ciran
Nere iritzian.

21
Jerusalendic gueroz
Pablaren nequiac
Lanic asco ematen dit
Adierastiac,
Bi urtian loturic
Berequin catiac
Libratu Erromaco
Emperadoriac.

22
Catiac liblaturic
Laister ondorian
Erroman predicatu
Bere eguiñalian,
Gueroztic izandu zan
Gure Españian
Gendia jarrieracitzea
Cerura birian.

23
San Pabloc sasoy artan
Lan izugarriac
Eliza zarrac bicitatu
Eguiñaz berriac,
Illac pistu gainera
Sendatu elbarriac
Combertitzen cituan
Hereje guciac.

24
Garagarrac ogeita
Bederatzi cituan
Neron emperadoriac
Erroman ill zuan,
Alaco crueldaderic
Izan zan orduan
Orain gloria gozatzen
Daucagu ceruan.

25
Pecatariac biar degu
Biotzac bigundu
San Pabloc nay badegu
Cerutic lagundu,
Ange gloria ederra
Alcantza albaguendu
Zubizarretac ori
Desiatutzen du.

VERSO BERRIAC

1

Ceruco Aita marca itzazu
Pecatarien pausuac,
Cantabriaco descalabroac
Dirade lastimosuac;
Arbola eder bat dala mediyo
Jartzera nua bertsuac,
Milla urtean mantendu gaitu
Lau provincia osuac.

2

Guchienaz izan bear du
Milla urte pasatua,
Arbola aundi bat bada Guernican
Aitona batec sartua;
Aren aspian egon ementzan
Fueroen juramentua,
Orain argatic deitzen diogu
Arbola bedecatua.

3

Viva arbola maitagarria
Viva cantabriatarrae,
Viva Vizcaya Guipuzcoaquin
Alava eta Naparrac;
Viva cortean gure fabore
Dauden ministro bacarrac,
Beste gauzaric ez degu escatzen
Viva lengo fuero zarrac.

4

Arbola maiten zoragarriya
Etzaude guchi costea,
Igartu arren ateratzera
Atrebitutzen ez dira;
Sarrra oraindic sutic daguala
Aldatu dute bestea,
Isugarrisco furiya dacar
Isanagatic gastea.

5

Arbola dago igartua ta
Euskaldunac gaude triste,
Es det pensatzen pasatu danic
Munduan beste onembeste;
Orain guertatu sitequeanic
Ere es nuen nic uste,
Milla urtean mantendu gaitu
Fueroac quendu dituste.

6

Convenioa eguin zanean
Arbola aldatu zuana,
Motiborican asco badu ta
Aserre dago gugana;
Es da encargo guchi emanda
Mundu ontatic juana,
Defenditzera saya liteque
Sentimenturic duana.

7

Arbola orren in principala
Zan Vergaraco artean,
Arri sillares ingratua
Burnisco caja batean;
Milla zortzireun iruroguei ta
Amalau-garren urtean,
Satorrac fuerte ibilli ziran
Ura ebaqui artean.

8

Milla zortzireun iruroguei ta
Zortzigarrengo urtean,
Izar eder bat estali zuten
Oroi ascoren tartean;
Lañoac fuerte corritu zuten
Ura tapatu artean,
Guerostic es da egualdi onic
Cantabriaco partean.

9

Ara izar au tapatu eta
Cer eguin zuten lembici,
Fraileac eta monjac bidaltzen
Conventutatic asi;
Jesuitac ta misionistac
Saltatu ziran iguesi,
Esaten zuten gugatic oraiu
Españiaco nagusi.

10

Lendabico fueroen contra
Firmatu zuen guizona,
Ezqueleto bat becela eguinda
Ez dago oso guizena;
Dudaric gabe gogorutzen zayo
Etzuela eguin gauza ona,
Castigatzera bildur espaniz
Esango nuque icena.

11

Fueroac quendu zituen ori
Izenes es det esango,
Iltzen danean ez da orrentzat
Salvadoric isango;
Gusto gustiyac cumplitu eta
Esta mundutic juango
Deseo diyot bizi dedilla
Urte ascoan ta ondo.

BERSO BERRIYA

Azpeiteco hurcamendiaren gañian jarriac

1

Jose Tejeria da
au nere gracia
Guipuzcoaco Ayan
jaye ta acia;
tiroz aita ill nuan
orra desgracia
publicatzera nua
asunto gusia.

2

Deabrubac animua
eman biotzera
tiroz atrevitunaiz
nere aita iltzera
Donostiarra guero
cerbait ecartzera
eguin nuen oquerra
disimulatzerá.

3

Guisonac alchazuten
aita bicirican
johj semiac galdunau
berac esanican;
gurazubac etzuban
esan guesurrican
gorputza ill da anima
juan mundutican.

4

Paperian jarria
alde aurretican
aitari sembat eman
señalaturican;
esque ari san beti
aldamenetiican
gure enredo danac
sortubac ortican.

5

Aitac escatzen ciran
leguez eta bidez
eguiten niona da
aguinduta eman ez;
buru dana betia
pensamentu charrez
tirua eman nion
dirubaren orde.

6

Soldatu armac dunac
lotu curioso
baita eraman ere
Azpeitera preso;
declaracio charrac
eguiña ni oso
libratutzeco bear
guezurra preciso.

7

Aurrera egon ninzan
uca fuertian
salatsallia pranco
bazan bitartian;
guero aitortu nuen
egunen batian
guezur guciac ziran
neretzat caltían.

8

Azpeitiatic juan
Donosti aldera
Guipuzcoaco buru
dan tribunalera;
acusatuba nintzan
Judasen leguera
guesurrac balio ez
neretzat galera.

9

Andriac eta biyoc
emandaco itzac
comprenditzeco ere
oso dira gaitzac;
oyec guciac ciran
guesurreco saltzac
aitari ezarriaz
etzituben manchac.

10

Gaizqui eguin nucla
ondo damutzen zait
au escarmenturaco
beste guzientzat;
munduban ez da izan
oraindican beintzan
ume bat charragorric
gurasubarentzat.

16

Urca mendian nintzan
eseri ta jarri
nere entrañac zeuden
estueta larri;
bicia eman bear
oso lotzagarri
au beste guzientzat
escarmentarri.

11

Donostian artuba
nintzan albizia
posible etzala neri
biciric uztia;
jay! ura orduco
lastima tristia
etzan alegratuco
nere emazia.

12

Donostic guñan
Azpeitira etorri
bost guardiarequin
cochian ecarri;
cartzelan sartua eta
an neguan larri
sententzia tristia
zuten iracurri.

13

Zuzen da garbi eguin
dute justicia
badaquit nucla nic
ondo mereziya;
illbeltzaren amaseiraco
nere sententzia
goitzeco sortziretan
quenceco cicía.

14

Gaiztua izan banaiz
orra sujetatu,
sententzia orrec zirac
biotza erdiratu
Aita Aizpurorequin
gogoz confesatu
eguindaco oquerrac
danac acusatu.

15

Pauso bat eciñ eman
nuan ezergati
bi lagun banituben
beso banatatic;
urca mendira juan
guñan carcelatic
borrerua beguira
ceguan atzetit.

17

Barcaciua nuan
asquena escatu
cergatic eguin nuen
lenagu pecatu
orregatic bear det
orain nic urcatu
Jangoicoari arren
nitzaz erregutu.

BERSO BERRIAC

1
Milla ta zortzireun ta
larogueti ta bat urte,
berso bi paratzeco
encargatu naute;
palenca partidua
dala mediante,
enrreratuba bada
maquínabat gente,
guero contrariyuac
faltatu digute.

2
Ni naiz palencariya
Archiolacoa,
nere contrariyua
Zuanetacoa;
orain sei illabete
zan erronca joa,
palenca izateco
zortzi libracoa,
nai duanac irteteco
Provinciacoa.

3
Iturriozen orrela
San Juan chiquietan,
baita chapela ere
chiri baten puntan;
guero bandera jarri
Santa Lucietan,
ura zala nagusi
Provinci onetan,
erronca bazeucaten
cale cantoyetan.

4
Orrembeste erronca
aditutacoan,
contra ateratzea
disponitu nuan;
San Tomas-etan guíñan
Azpeitiara joan,
ya len esanetan
conforme cegoan,
partida orretan
cerratu guenduan.

5
Partida cerratu zan
San Tomas gaubean,
jocatzeo Ilbeltzan
ogueita laubean;
condicio bat jarri
ciran papelean,
zortzi libraco palenca
oraingo leguean,
iru acciotara
formalidadesan.

6
Labaca ecarriric
Biañitican,
ensayoetan asi
zan berriotican;
jocatzea damutu ezetz
oyen aldetican,
trabesac eguin dira
nosqui gogotican,
guero pagatu dute
patriqueratican.

7
Iñon ezta icusi
orrelaco lanican,
jocatu gabe trabesa
galdutzen danican;
segurantzaz ascori
ceuden emanican,
nigana etzeucaten
esperantzaz onican,
ez gueyago sinistu
oyen esanican.

8
Aguerrezabalacoa
Pachico jaunari,
abisatu ciola
bere lagunari;
bizcayan ta Naparroan
bacirala beste bi,
pruebac eracutsi
dizquiyogu alcarri,
guero onenac irten
ayetacoari.

17
Palencari etzanic
nic ez det marcatu,
contra iñor badator
nic eziñ barcatu;
itz bidlac orrela
oi dirade sortu,
terreno aundietan
naicelaco sartu,
jocazale ez danac
ez preñaric artu.

9
Ezquerric asco dizut
orishen Pachico,
ordena oyetara
eznazu jachico;
erriyac ere eztu
ori merecico,
len eguin guenduan
joca lembicico,
onenaz zein dan
orchen degu icusico.

10
Ama bialdu zuban
queja bat emanic,
etzuela ametitzen
orrelaco lanic;
Labaca zan guiari
cierto badaquit nic,
Ballaraco arrautzac
orduraco janic,
etzequiela semia
jocatzeo zanic.

11
Illaren ogueita lauban
Azpeitico plazan,
contrariyoric gabe
an arquitu nintzan;
derrior ecartzeco
leguerican etzan,
señalea galdu du
itzeguindan guisan,
orain arren bandera
nic bearco izan.

12
Fuuncio ori pasata
urrengo larumbata,
Tolosara joan da
eguin det erronca;
guero cargubac artzen
asi zan Labaca,
lau milla duro señale
nai baditue bota,
americano anaya
ateraric contra.

18
Adios Zuaneta
dizut milla graci,
gaizqui itzeguiteric
ez dezu mereci;
partida eguin guenduen
galdu irabaci,
lagunac dizutela
faltatueraci,
Provincian osca
ez gueyago asi.

13
Lau milla duro señale
ogueti milla jocua,
pillan eztira jartzen
berealacoan;
bire erdiyan jocatzea
disponitu zuan,
palencaric eztago
berriz ichasuan,
baña leorrera
ecartzen bazuan.

14
Anai bat badu orrec
or Mondevideon,
legorrera ecartzeco
allegatu niyon;
gu diruz bildurtzia
numbait zeisquiyon,
danac jocatutzeco
plantatu nitzayon,
orduanchen aguro
damutu zitzayon.

15
Orain desafiyya
asi naiz eguiten,
guero damutzecotan
ez det itzeguiten;
batzuen guisan ezdaquit
neure itzie jaten,
tiroric luceenera
nai dubanac irten,
Archiolac eztiyo
faltaco aurtan.

16
Mundu onen bost parte
oyen danen contra,
iñore irten nai badu
jotzen det erronca;
zortzitic amaseira
libra dan palenca,
arrayan pasagabe
escuico anca,
zeñec luzeagoa
plazan eguin marca.

JABEA BADU
J. V.

BERSO BERRIAC

guardasol compontzalle bati jarriyac

1

Barriño eta cantaro
guardasol ta pazi
zarrac compontzen Brechan
chalco bat zan asi
talaberazco fuente
edo plater ausi
manitzalle danac
ura zuten nagusi
oficiyua nuben
arrequiñ icasi

2

Da oficiyo pobre
eta ichusiya
zembait aldiz damutan
nago icasiya
eracutzi ciraten
deabruz jociya
quenduco nizquiyoque
jiba eta biciya
baldin luac artuco
balu policiya.

3

Componer platos y fuentes
ojuca Parisen
nitzan choriyac izu
zale guizan ibiltzen
ni icusi ta farrez
ciraden asitzen
zacurrac berriz zauncaz
citzaizquitan biltzen
ezcutatu artian
etziran iciltzen.

4

Ostalari gueyenac
nituben probatu
neregandican iñore
etzuben cobratu
fresco fresco zor nuben
danari ucatu
nere contra guciyac
ciraden quejatu
enizcaten petardo
charrac encajatu.

7

Madabidi bat eztet
an irabisiric
aruntza juaten berriz
eznago asiric
etorri naiz arropa
guztiyac ausiric
gorputza flaco argal
dirudic ere ez nie
justu justuban alle
gatu naiz biciric.

5

Brusa ciquiñ zar bat zan
nubena gañetic
lotaraco ez nuben
quendutzen soñetic
ipurdiya agueri
galtzaren zulotic
eta eciñ alde eguiñ
umien erditic
zazpi bider atera
ninduten erritic.

6

Onuntz etorri naiz ta
contuac antziran
artzeco nindutenac
apuratu ciran
batec soñetic brusa
atera nai ciran
beste gauzaric ezer
quendu eicntziran
guchi gatic buruba
puzcatu etziran.

VERSO BERRIAC

1

Berso batzubec
nai nitusque canta
gustatzen sayonican
iñor baldiñ bada;
historiya guciya
isangoda caca
nola eguiñ biardegun
gusiya banaca.

2

Nais aberatza isan
igualdala pobre
caca eguiñ biarco degu
egoteco libre;
medicuac daduca
sentensiya emana
ilcodala bertatic
caca eitestubena.

3

Caballero aundiyoic
esiñ dute eguiñ
eguitendena ere
guchi eta siriñ;
jan besa bildur gabe
artua ta babia
ordun eguingo dute
mocordo lodia.

4

Baserri baten onduan
mocordo bat nuan icusi
lusian basituben
saspi arraterdi;
urashen mocordua
gustis atzeguiña
lusia ta loriya
gustora eguiña.

5

Ipurtzulua ichiric
amar egunian
sesenac isansiran
iriqui sanian;
salto ta brinco sebiltzan
cuarto barrenian
icusi sutelaco
caca oriñalian.

6

Orra seigarren bertzua
bertatic cantatu
eta beste aldera
jendia diberditu;
nai dubenanc papera
seguituban artu
bertan bosna centimo
gueonec saltzeitugu.

BERTZO BERRIAK. — Senpelarr'ek jarriyak

Balentin Berrio-Otxo, Elorriyo'ko seme ta Tonkin'go Obispo Jaunaren bizitza, 1861'garren urtian, Santu guzien egunean, Zenturian martirizatua.

1	7	13	19
Milla zortzireun ta irurogeta zaspigarren urtian, Kristo zerutik jetxi zanetik onerañoko bitartian, iru Obispok pasatu duten martiriyuaren gogorra, penagarriya izan da oyen munduko bizitzea.	Goizero laurak jotzian meza eman ta konfesiya, barau egin ta obra onetan pasatzen zuen denpora. Pobrerik iñoiz etortzen bazan eskian atai ondora bere ogiya ari eman ta deboziñua gogorra.	Pasiatzer a etzan joaten komentu lagunarekin etxian zeukan tertulia ona errosariyo birekin. Bere gorputza martirizatzen azote, disiplinakin oraziyoak baliyo badu Zeruan dago Balentin.	Garagarrillaren lendabiziko goizean ziraden asi, arratzerako bost millatatik etzan granorikan bizi. Fede santuko kristabak iltzen zituenian ikusi. Balentin bere lagunetara abiatu zan iguesi.
2	8	14	20
Baten bizitza kanta dezadan au da bigarren bersoa, Elorriyo'ko semea da Balentin Berrio-Otxoa. Aita ta ama Bizkayan daude semea an ill da, gaisoa, jentil - tartian betetu zayo eriyotzako plazoa.	Logroño'n meza eman zuen ta Elorriyo'ra etorri, predikatzen ta konpeseñuan bere errian zan jarri. Azpeitiya'ko San Inazio'n bisita egin du sarri, azkenerako aren pausoak ziraden lastimagarri.	Bakardian oneraño zan Balentiñen historiya, Okaña'tikan Manila'ra ziran zortzi Ministro abiya Barkuan ere sufritu dute makiñabat kalameriya, biyotza penaz urtu leiteke ez baldin bada arriya.	Pedro Albato eta bestia Jeronimo Hermosilla gero Balentin Berrio - Otxoa saltatu zan euren billa. Iru Obispo batzautu ziran zeukaten biotza humiila ayen bizitza laizter izan da martirizatu ta illa.
3	9	15	21
Amairu urterik amabostera estudiyoak ikasi, gero aitaren ofiziyoa erakusten zuten asi. Goguan zeukan apaiz egin da nayago zuela bizi, tormentu gutxi mundu onetan ez du beragan ikusi.	Suertatu da gure Balentin San Inazio'n sartzia, pentsatu zuen ango Padriak abertentsiya artzia Nola nai zuen Santo Domingo zeukan jantziya jartzia ta favore egingo zizan albatzuen ekartzia.	Okaña'tikan Manila'raño barkuan bost illabete, jakiña dago izango zala asko leguaz aparte. Zortzi Ministro oyen artian au zan sobresaliente, gure Balentin ango maisuak Obispo nonbratu dute.	Arrapatu ta kate gogorrez lotuak zeuden alkarri iltzeko eman sententziya ta kartzela banetan jarri. Soldatu tropa baten jarri gero plazara ekarri, ezpatarekin lepua mostua dirade lastimagarri,
4	10	16	22
Berrogei urte orain zituen gertatu balitz bizirik, ogeta zazpi lendabiziko estudiantzen asirik. Seminariyo batera joan zan arotz ikasirik, negarrez nabill aren pausoak ezin adierazirik.	Ango Padriak maite izanik ipini zuan kontuau, agindu zion sartu zedilla Okaña'ko komentuan, Bide guzian eskian joan zan gabak askotan kanpuan, bere gorputza azotatuaz allegatzen zan lekuan.	Ango Padriak agindu zion eskubidia artzeko, predikatzen asi zedilla kristandadian jartzeko, Konfeziño ta barau egunak animas akordatzeko pekatuaren mantxa Judas'en kalabosuan sartzeko.	Orretarako eskatu zuten ordubeteko lekua, Jaungoikoari egin artian bere ofrezimeutua. Gobernadore batek eman du pena kantidadekua, iñor ayetas damutzen bada bertan kentzeko lepua.
5	11	17	23
Seminario eder batian Logroño'n apaiz egiña, beste gustiak baño lenago ikasirik esamifia. Buru argiya izanik eta Fede Santurako zintzoa, negarrez urtu leiteke artaz akordatu bagifia.	Allegatu zan Okaña'ra ta eman ziyoten jantzia, beraknaizuengorputzaren zat alako penitentziya. Munduko gauza gustiyak beti alde batera utziya, neke, trabaju, naigabietan artu du pazientziya.	Artua jan ta ura edari arri gañian lo eguin, beti Jesus'i erregututzen gugaz akordatu dedin. Kristandia nai zuenari konfesiñoa eragin, jakiña dago salbajiakin etzeguala ategin.	Iru Obispo oyen gorputzak ogei ta lau orduan, iduqui eta enterratuak urrikaltzeko moduan. Oriente aldeko-probintsia da Jeu - dat deitzen dan lekuan erregutzen dot ayen animak gerta ditezen Zeruan.
6	12	18	24
Ogei ta urte zituen, etzeukan umore illa kolejioko maisuak bezin estudianta abill. Obispo jaunak ezaguturik justua ta umilla, agindu zuen meza eman ta erretiratu zedilla.	Gure Balentin Berrio-Otxoak egin ziyoten pausuak, konsideratzen jarri ezkeror dirade lastimoak. Beti negarrez Jesusen'gana sabaldurikan besoak, aren biotza atsegintzen du Zeruko usai gozuak.	Erreiñu artan Gobernadore salbajien naguziya, Jaungoikuaren bildur gabia extranjeriyan aziya. Erlejioko Fede santuan jarri nai duen guziya, agindu zuen plazan kentzeko ezpatarekin biziya,	Orra ogei ta lau bertso berri ejenplo eder batian, oroipengarri kanta ditzaten pekatarien artian. Ay nere Jesus eskatzen dizut graziya errematian, komeni da ta sartu gaitzatu Zeruetako gloriyan.

122. VERSO BERRIAC.

1.

Emaztea ta bost alaba nie
Cer familia dauquedan,
Gazte gendea sasoicoa chit
Salgai daduzcat auqueran;
Presomituac modu batera
Nor gustatutzen otedan,
Condicioac cer daduzcaten
Jarrico ditut paperean.

2.

Gure alabac amac emanac
Daduzcat lecioac,
Pompa lujo ta banidadean
Oyen presomicioac;
Lendabicio clasean nai ta
Allegatzen funcioac,
Errentac baño aundiagoac
Daude ostentacioac.

3.

Zortzi eche gut baguinituen
Ezcondu guña denean,
Oraindie ere saldu bagueac
Bestela ya janean;
Cenec emana baldiñ balego
Billa gabilz gueyenean,
Soñac berriac agudo dira
Dirurican degunean.

4.

Gona luceac arrastaca ta
Tontor aundiac buruan,
Nere alabai gustatzen zaye
Modat dabiltzen moduan;
Eciñ sufritu principalago
Dabilienic inguruan,
Mundu onetan berac nai dute
Aundieneco graduac.

5.

Nere alabac bat badaucate
Illeac adornatzeco,
Eta sastre bat ezta gueyegui
Compondu eta josteco;
Criara ona comeni zaye
Garbitu eta jazteco,
Orduanche chit poliqui daude
Galai batec icusteco.

6.

Beti arropac jartzen dituzte
Moda berrian josita,
Paseoraco prestatzen dira
Ayec poliqui jantzita;
Eta orduan sarritan eguiñ
Ispilluari bisita,
Consolatutzen diradelaco
An'ederqui icusita,

7.

Gure alabac ondo jarrita
Daquie paseatutzen,
Ibilicho bat eguiñ artean
Eztira sosegatu zen;
Eta lagunac principalenac
Dituzte deseatutzen,
Bajuarequiñ tratatutzea
Asco dira lotsatutzen.

8.

Paseatzeco abanicua
Nai dute escu batean,
Euria ero bero bildurrez
Goardasola bestean;
Euscaraz, eta naiz erderaz
Itzeguiñ lagun artean,
Conde alabac baño aundigo
Dirade beren ustean.

9.

Oguei eta sei urtecoa da
Alaba Ines zarrena,
Bi guchiago dauzcana berriz
Josefa degu urrena;
Oguei eta bi dauzcana dago
Teresa irugarrena,
Ogueicoa Joana, emezortzian Ana
Au danetan ederrena.

10.

Orra alabac artzeco inore
Badauca borondateric,
Echetie ondo juanac baleude
Ez lizateque calteric;
Aberatsican baldiñ badator
Ezta ichico ateric,
Dama ederrac badaude baño
Aitac eztauca doteric.

11.

Nere alabac edertasunez
Ez dute beren nareric,
Alacoa bear duanarentzat
Inun eztago oberic;
Ondratutzea tocatzen zaye
Banu abilidaderic,
Izango aldira naiz'ez Duqueac
Conde semeac bederic.

12.

Dama ederrac berac batetic
Bestetic ondo jantziac,
Oven deseoan jartzeagatic
Aberats gende guciac;
Ezcondutzeo eguiñ nayeac
Gabilza diligenciac,
Mundu onetan serbitutzeo
Gustora comenentziac.

13.

Andre ederra beste gauzaric
Falta eztaucanarentzat,
Nere alabac baño oberic
Dala iduritzen etzat;
Pretendiente orrelacoric
Baldiñ allegatzen bazat,
Danan auquera jarrico diot
Nie estrañecoarentzat.

14.

Ignacio da nere icena
Apelidoa Guerrico,
Garbi itzeguiñ nai det eguiac
Eztel guezurric jarrico;
Pretendienteac gustocoa ceiñdan
Berac dio yarrico,
Aita alabac emenche gaude
Nor otedan etorrico.

15.

Alabac ventan, papera saltzen
Ari guera pregonari,
Dama ederrac ofrecituaz
Galai aberats onari;
Bear duanac esca bizayo
Aita eta naiz Amari,
Orra aditzen franco eman nie
Gustatutzen zayonari,

1910

Berso berriac, ongui meresiac, badaquic esdirana, guesurrac guciac

1

Milla bederatzireun eta
sortzigarrego urtian
berso batzuec para naidute
aserre gabe paquian,
gu beti ondo compontzenguera
gure lagunen artian
obe guenduque ala jarraitu
bisi gueraren artian.

2

Nescacha ascoc euquitendute
nunbait desio aundia
erri polita emen utzi ta
beste batera juatia,
ayentzat nunbait isan bearda
consuelo onbat aundia
Bilbon, Madridenedo Donostian
serbitutzen egotia.

3

Parebat urte eguiñ esquerero
echera dira etortzen
andican bueltan datosenian
esda erras eurac esautzen,
serageitican duquesalaco
lujua dute ecartzen
aberasgura izanagaitic
esdala erresbillatzen.

4

Nescacha ascoc erri onetan
eguin dute bentajia
urte escasac isanagaitic
eurac lujoso jastia,
esatendute alaisedala
oraingo moda berria
beste modistac datosenian
ataraco du obie.

5

Erri onetaco nescacha batzuec
es dira asco necatzen
lendabisico lana dutela
buruco uliac orrasten,
guero bi ordu guchienian
euren erropac janitzen
calera orduco ispilluanbe
buelteca dira ibiltzen.

6

Calera urtenda lendabisico
eguin errian bueltia
oso poliqui eramatendu
euran buruco uliac,
orduan ayec naicodutela
eurari beguiratzia
baña arela es da engañatzen
oraingo mutil gastia.

7

Goicetan sarri juatendira
plazara cerbait erosten
nescalagunac juntau esquerero
isquetan dirare jartzen,
orduan ayec an cembat guesur
ditubela bay esaten
alango nescac guero echera
asquenengo dira juaten.

8

Arratzaldian trastebatzuquin
errecara dira juaten
gusien arte erreca artan
teatrua dute jartzen,
batac esan da bestiac barre
ala dirade ibiltzen
arropac ascar garbitutzeric
ayec esdute pensatzen.

9

Guisonac sarri juatendira
ichos sabal orretara
euren alabac lotan utzita
cerbait ecarri albada,
andican bueltan datosanian
beguiratzen dute mollara
euran otarrac eramateco
iñor icusi albada.

10

Oraingo nescac esdute beinzat
alacoricen goguan
seragaitican ditubelaco
beste gaus asco buruan,
orain alaineche ibiltzendira
nescacha asco munduan
meresiluque ayec sartzia
eusquiric estan lecuan.

11

Beste batzuec ibiltzendira
errian josten icasten
damac besela sarritan dira
bascalostian pasatzen
ayeri iñore esdoza beintzat
erderas baño aitutzen
sembat alango ibiltzen dira
euskal erria galdutzen.

12

Nescacha ayequin esconduteco
dutenac desio aundia
laister echian icusicodu
oliogabe saltzia,
orduan ayec artuco dute
lendican diferenzia,
orain solteru dagon mutillac
obadu es escontzia

Bizi-bitez Euskera ta Euskaldunak.

(Azpeitiko Euskal-jostaldietan, gaurco Euskaldun obeen
 AITA-JAUN ON ANTONIO ABADI-KOARI.)

KANTAURREA.

Euskera bizi-bedi
 Bizi Euskaldunak,
 Beren kristautasunaz
 Nunai ezagunak;
 Ama Erria-ren alde
 Umanta¹ zaldunak,
 Oitarau² gordetzalle
 Alkarren lagunak.

KANTALDIYAK.

Agur gure biotzeko
 Aita-Jaun aundiya,
 Abadi-ko Antoniyo
 Aitor-en semia;
 Zurekin poztutzen da
 Azpeitiko erria,
 Zeralako Euskaldunen
 Aiñ maitalaria.

Badakigu zerala
 Euskaldun lenena,
 Jakinduri askotan
 Jakintsu goyena;
 Izar jakintzan ere
 Izar argiena,
 Gizonak zeruratzen
 Saya zeradena.

Euskera bizi &.

Aprika-tar beltz eta
 Ijito tarretan,
 Brasill-go erreinu ta
 Europa-koetan;
 Zure jakinduriya
 Egon da loretan,
 ¡Maitagarriya zera
 Guretzat benetan!.

1. Umanta—heroe.

2. Oitarauak—Fueros.

Alai gaituzu danok
 Emen agertzian,
 Euskal amore bizi
 Anaitasunian;
 Euskal-gauzak altšarik
 Iru egunian,
 Inazio-ren Etše
 Eta sorterrian.

Euskera bizi &.

Sutuko gera aurrera
 Zurekin batera,
 Euskaldun seme danok
 Alkar maitatzera;
 Maitatzera Fedea
 Maitatzera Euskera,
 Beltzebu-tar guziei
 Gogor egitera.

Maitaturik euskaldun
 Oitura dontsuak,
 Sortuko dira berriz
 Gizon ospatsuak;
 Loiola ta Loinaz-en
 Oso antzekuak,
 Okendo ta Elkano-ren
 Pareiz goitzekuak.

Euskera bizi &.

ICENIC GOZUENA.

Salvatzalleén aotic
datoz hitzac gu gana:
bein amorioz enzunic
illá pistutzen dana.

CORUA.

*Ez guizonaren cantua,
ez ere aingueruarena,
ez da áin icen gozua
nola dan Jesusena.*

1.

Barcatua cerade zu :
Aren zori onera
cerade gáur alderatu
coruaz goatzera.

Corua.

2.

Bildoch gaitzgabearentzat
gloriazco icena;
icen eder áu neretzat
da sariric onena.

Corua.

3.

Dolorearen ociña
Jesús dezu progatu ,
pecatariaren miña
dichan dezu trucatu.

Corua.

4.

Guizon leyalac laudatu
Jesúsen glóri arguia ;
emacumeac cantatu
Jauná, Guizon jachia.

Corua.

5.

Cantá umeac lendanic
Aren icen santua ,
cein gure osasuna gatic
ill zan gurutzetua.

Corua.

6.

Eta ceruco paquea
bagoaz goatzera ,
Jesusen icen maitea
guciac cantatzera.

Corua.

BERSO BERRIAC

SACRAMENTUEN GAÑIAN JARRIAC

1

Siñale ombat zabaldu naidet
Berso berriaz batian
Soberbia ta banidadea
Animarentzat caltian,
Alcarri amorio ombat izan
Bici gaitecen paquian
Ay nere Jesus lagun zadazu
Itz cho bi eguin artian.

2

Sacramentuac zazpi ditugu
Jaunac jarriac guretzat
Nola diraden esplicatzia
Gauza chit ombat deritzat,
Lenengo bostac jarri dizquiguz
Oso ordena zorrotzat
Beste bi oyec daramazquite
Borondatezco bicitzac.

3

Mundu onetan lendabico
Bataiatzen gueranian
Momentu artan guelditzenguera
Jaungoicuaren gracion,
Gauza guciac utzi cizquigun
Bacoitza beren neurrian
Gure animac inocencian
Añgueru gueran artian.

4

Bigarreneco Sacramentuan
Obispo Jaunen aurr an
Confirmatuaz indartzenguera
Erreligioco fedian,
Guerostic descuidatzen baguera
Gueure argaltasunian
Biotz umillaz jarrigaitecen
Jesus onaren aurrian.

5

Irugarrenian presisuada
Penitencia estua
Pecatuari alde eguiteco
Biarda propositua,
Contuan bici mundu ichuan
Daguan catolicua
Cergatic dauan alde ascotatic
Beti perseguiementua.

6

Laugarrenian confesatuta
Comulgatzen gueranian
Gure animac mantentzendira
Graciarequin batian,
Escusarican inóc badauca
Beren buruen caltian
Lenengotican contu atera
Guero galdu ezgaitian.

7

Bosgarreneco Sacramentua
Estremoncio santua
Pecatuaren manchac quentzeco
Jesusec disponitua,
Justuarentzat Ceruan dago
Betico bicilecua
Logratutzia deseatzendet
Gucien barcaciua.

8

Seigarrenian Templo Santuan
Sacerdotian Ordentzen
Gure Jauna prestatzen zaigu
Meza Santua ematen,
Balio aundico gauza da ori
Gogoz badegu aditzen
Descuidatuac izango guera
Ez badiegu seguitzen.

9

Zazpigarrenac eracustendu
Matrimoniua nola dan
Alcarrequico paquia ombat
Biardegula eraman,
Jesusec ala naidu icusi
Guizona mundu onetan
Saya gaitezen cumplitzera
Beraren aginduetan.

10

Aita Cerucuac escojituac
San José eta Maria
Oriece gandice sortu citzaicen
Pecatarien arguia,
Gure gatican erruquituzan
Ceru lurraren jabia
Comeni bada eguin dezala
Arren misericordia.

11

Sacramentuac esplicatzeco
Tocatzen diran moduan
Danorentzaco comeni zaigu
Iduquitzia goguan,
Ejemplo ona paratucigun
Cer eguin biar guenduan
Importancia aundiagoric
Ezdago ecer munduan.

12

Sacramentuac emateigüe
Jaungoicuaren gracia
Gure animac salbatutzeco
Eindaigun diligencia,
Norberac ondo esamiñatu
Ta aztertu conciencia
Bestela ezda erraz izango
Cerua irabaztia.

13

Bere aginduetac ondo cumplitu
Ama eleiza Santarenac
Jaquitiaren premian daude
Aztuta bici diranac,
Salvaciuac alcanzatzeco
Preciso biar diranac
Zorionican ez espero izan
Apartatutzen djanac.

14

Nola dan ama elisa Santa
Fediazzen cimentua
Dotriña onari seguitu ecie
Bide charretic dijua,
Jesus on orrec artuco digu
Egunen baten contua
Bitarteco arren jarri zaizquiguz
Virgiña biotzecua.

15

Mundu onetan guregatican
Eguin cituan pausuac
Aztugabiac izango ditu
Jesus gucion maisuac,
Barcaciua alcanzatzeco
Utzi diguz Ministruac
Gañera berriz templuan daude
Berequin Sacramentuac.

16

Jaun Cerucuac jaria dauca
Cristau guciene lecuac
Bera alabatzen pasatutzeco
Eternidade osua,
Justuarentzat gloria degu
Betico consuelua
Gauza charrena ezdu izangu
Animac salvaciua.

17

Mundu onetan nola gabiltzan
Atera zagun contuac
Galdu ezquero alferrie dira
Artzia sentimentuac,
Alcarrentzaco certaco dira
Benganza ta gorrotuac
Barcatutzeco esaten digu
Gucien Juez justuac.

18

Orra emen jarri berso berriac
Ejemplo eder batian
Euroc diote nola seguitu
Jesucristoren bidian,
Virgiña amac artugaitzala
Bere besoen artian
Comeni da ta sartu gaitatzuz
Cerueta atian.

BERSO BERRIAC

1

Abenduco illaren
Ogueita lauean,
Jesus Salvadorea
Jayo da gaubean;
Gu ipintzeagati
Estadu obean,
Erremediatu ta
Cerura bidean.

2

Aberatza da baño
Jayo pobrezan,
Ez gaur asco becela
Pompan ta grandezan
Soberbiac indarric
Izandu ez dezan,
Jaungoicoa jechi da
Alaco tristezan.

3

Belengo portaleco
Ucullu zocoac,
Jayotzeco artuac
Ditu Jaungoicoac
Ez palacio eder
Apaindutacoac,
Oyec dira virtute
Umildadecoac.

4

Jaungoicoa ucullu
Zocoan jayotzen,
Astoa ta iria
Arnasaz berotzen
Misterio onetan
Cer dan igarotzen
Pensatzean legoque
Burutic erortzen.

5

Ceru lurren jabe da
Alde batetican,
Nai duana eguiten
Duana bestetican;
Jesus orretaraño
Umillaturican
Nor pensa cezaquean
Orrelacorican.

6

Espiritu Santuac
Zuan formatua,
Mariaren entrañetan
Aur bedecatua;
Cristalen arguien
Guisa pasatua,
Eguin arren virginea
Dago guelditua.

7

Jaungoicoa mundura
Guison eguñican,
Orra nola jayo dan
Mariagandican;
Galdu gabetanican
Virgindaderican.
Beste Ama bat ezta.
Onelacorican.

8

Aundiac dira oyec
Mundutar batentzat,
Bañan ezta milagro
Jaungoicoarentzat
Nai duana Jesusec
Eguiten du beintzat
Eta zayatutzen da
Chit asco guretzat.

9

Amari Jose eman
Zayo esposotzat;
Jesusec izan ditzan
Biac gurasotzat;
Umanidade danac
Artu bear ontzat;
Cergati meseretan
Diran guciontzat.

10

Jesus nola jayo dan
Eta cergatican,
Cerbait esplicatu det
Cantuzco platican;
Gucion Jaungoicotzat
Ezaguturican,
Adoratu dezagun
pez jorrican.

11

Ongui etorri Jesus
Zure milla graci
Adoratzen zaitugu
Potenci ta gusi;
Jaungoicoarequiñ guc
Nai guenduque vici
Arren ez gaitzazula
Ceregandic utzi.

12

Norc pensa cezaquean
Jesus ona ala,
Guizona salvatzera
Etorrico zala;
Bici gaitecen bera
Amatutzen dala,
Guero bere glorira
Eraman gaitzala.

COMPLAINTA DEU RECSA

Marseillaco Probentcian, hamalaü Brigant Italianouec eguïn dusten hamar Assassinamendu Crudelen gainian 1873 an émanac

Aïria : Criminelac bethi, hatcemanac dira orotan

— 1 —

Cantu berriac aguertcen dira argui diten ignorantac ;
Ceru-Lurrac harritcen ditu, orai iğan den suyetac ;
Horietaz mintçatu dira, Gastiac éta Saharrac,
Cer Criminelac iğan diren, Nacioné liferentac ! (bis)

— 2 —

Brigant banda handi bat, aguertu çaüku Francian ;
Obra lasgarrienac éguïn, Marseillaco Probentcian.
Mundu gucia harritu da, suyet horien gainian
Holaco gaichtakinac, badirenez Italian ?

— 3 —

Hamar etche Assassinatu, Franciaco Lurrian !
Bertce çaspi Erre dituste, familiac aïntcinian !
Haür Aïnguere gaïcho batçu, Yaincoari gomendian ;
Lurrerat othoi béha deçan, heyen oren tristian !

— 4 —

Oren gaichtuan sorthu denac, hedatcen ditu bandérac ;
Haren gorphutçaren saria, seculaco Galérac !
Exemplu har deçagun oroc, cer diren yende crudelac ;
Hirour Chefa aïntcindariec, ichouri dusté odolac.

— 5 —

Yende guciac harrituric, bortha leihouac serraturic,
Gaü éta égun égon dira, barnian beldurturic.
Ohoïn, Brigant banda hori, elgarrenganat bilduric
Présent houna arribatu da Itàliaren aldetic.

— 6 —

Cer nahi éguïn duté, Marseillaco Probentciari,
Assassinatu onduan, Su émanez Etchiari,
Familiac oihuka çaüden, Ceruco Yainco Yaünari
Othoi arresta deçan, Masacre Crudel hori !

— 7 —

Marseillaco Probentcian da, Suyet hori arribatu ;
Heyagora éta Marraska, ez dute contidératu :
Beren Etchiaren barnian, dituste assassinatu,
Cer nahi éguinen çuten ez baliuste arrestatu !

— 8 —

Brigant horiec iğan dira, arrestaturic Armadas.
Eta guéro magnotatiac, bi yandarma brigadas.
Cer nahi sofritu iğan du, hango yendiac demboras !
Seculan orhoïtucó dira Italiaco Banderas !

— 9 —

Çaldiz youan cen armada, Briganten arrestatcera,
Yandarmac heyekilan, Lurpeco leicé batera ;
Obligatiac iğan dira, ordian errendatcera,
Yusticiac gastigatceco, gobernamentu Yustora.

— 10 —

Hamalaü Brigant iğan dira, arrestaturic ordian ;
Laü Emaste compaignaco, horiekilan batien.
Merkhatu bat bildu iğan da, horien yuyamendian ;
Bi éhun destamónio bacen, Condenamendian.

— 11 —

« Galetto eta Gabarino, Chef-Naüssia Fontana,
« Yusticiac ez deçaké, beste gauizetan Condena.
« Execo Assisetan, punitu dute obena.
« Hirour Chefen asken orena, iğan dute Guillotina ! »

— 12 —

Bertce, hamekac aldiz, seculaco Galeretan !
Laü egun passatu duté, yuyamendu horietan.
Bacen han yende frango, horien asken hitcetan :
Urricalemendu guti, holaco Crimineletan !

— 13 —

Marchouaren hamabian, altchatu cen Guillotina.
Hirour Chefa horien daco, Yusticiaren ordena !
Houna nolacoa iğan den, Briganten asken orena,
Galetto eta Gabarino, Fontanaren Çori houna !

— 14 —

Yuyamendu hori iğan da, Execo Assisetan,
Mila çortci éhun hirour, hoguey hamahirouan
Eskerrac errenda ditela, hango Yuyé Naüssietan
Arté hartan bici baüguinen, Etçayen astaparretan.

Reproduction interdite. — Propriété de l'auteur. — Jean ETCHEPARE, de Saint-Palais.

Briganten icenac éta adinac

Fontana, 20 ans ; Galetto, 25 ans ; Gabarino, 33 ans ; Joseph Trinchieri, 31 ans ; Jacques Ribetto, 46 ans ; Joseph-Pascal Montegazza, 38 ans ; Baptiste Bellora, 27 ans ; Joseph-Mari Montegazzo, 37 ans ; François Reynaud, 23 ans ; Jean Vercellone, 46 ans ; Angèle-Marie, femme Arezzo, 38 ans ; Marie Siméon, veuve Pourianne, 35 ans ; Françoise-Madeleine, 33 ans ; Marie Galigalis, 47 ans.

CANTU
1888 AN

CRIMALA

Laü Pundu

1.

Nahi gabe anhitz da, içaïten muuduan
Sujet haü guerthatu da, Lurdeco onduan
Gucientzat lekhua, delarie Ceruan
Çombeit behar da nazki, bethi ifernuan.

BERRIAC

EMANAC

ZGARRIA!

ico Aïrian

7.

Etchia mia eta, aïtaren chagrinac,
 Bi aïngueru gaïchuac, emaztiac hilac!
 Ordian hazi dira, marrazka saminac!!
 Aüzoco yende hunec, ikhuzirie crimac:

Laü Pundu

1.

Nahi gabe anhitz da, içaïten muuduan
Sujet haü guerthatu da, Lurdeco onduan
Gucientzat lekhua, delaric Ceruan
Çombeit behar da nazki, bethi ifernuan.

2.

Senhar Emazte batzu, ciren elgarrekin,
Etchian bici ciren, beren laü haürrekin.
Hirur Nezkatcha eta, Muthico batekin,
Maleruzki guerthatu, dira amarekin.

3.

Alabaric etzuen, ama harec maïte,
Eta semiarentzat, dena borondate
Aïtac eçaguturic, errandaco fite,
Diferentzia horrec, ekhar dio calte.

4.

Egun oroz çabilan, aïta lur lanian,
Haür gaïchuac utziric, amaren aldian,
Bi alaba gaztenac, hil ditu ohian,
Aïzcora bat harturie, chehatu ordian !

5.

Hirur garrenac sanya, baitzuen gambera
Memento bat egon da, yuaïteco hiltzera.
Aïta arribatu da, artian etchera
Ezkutic khendu daco, amari aïzcora.

6.

Aïzcora caüzitu du, odolez bethia,
Hirur garren haürrenen, hiltzerat abia.
Aïtac eguin ez balu, etcherat yitia,
Hartaz hil behar çuen, alaba Maria !

uco Aïrian

7.

Etchia mia eta, aïtaren chagrinac,
Bi aïngueru gaïchuac, emaztiac hilac !
Ordian hazi dira, marrazka saminac !!
Aüzoco yende hunec, ikhuziric crimac:

8.

Çaharrec erran dute, contzideraturic
Ez dutela aditu, nehon holacoric ;
Amac bere eznetic, umiac haciric
Aïzcora trichte batez, ezarriric hilic.

9.

Prezo eçarri çuten, Ama criminela,
Gaizki eguilendaco, lekhua han dela
Baï eta condenatu, guillotinatzero
Holaco amarentzat, ez dela sobera.

10.

Condenatu onduan, Semia galdatu,
Hil gabetarie nahi, zuen bezarcatu,
Haürrac aïtari eman, hola arrapoztu,
Ez dut ikhuzi nahi, ni ere hilen nu.

11.

Yuyatu izan dute, Tarben azisetan
Eta guero ezarri, cachote batetan
Urrikitan zar dadin, azken egunetan
Nahi badu parteric, guero ceruetan.

12.

Azken eguna yina, presta guillotina
Directurra bisitan, cachoterat yina
Behar zuela eguin, ongui examina,
Erraïterat yin eta, caüsitu du hila !!!

Jean Etchepare.

Propriété réservée de

MÈRES

GR

COMPL

Air: *Béranger à l'Académie*

1er Couple.

Lorsque l'enfant ouvre l'âme à la vie,
Chacun s'empresse autour de son berceau.
Sa mère souffre; et, cependant, ravie,
Elle entrevoit un avenir nouveau.
Ange gardien du chérubin sur terre,
Elle lui donne un regard triomphant.
Rien n'est plus doux que l'amour d'une mère;
Rien n'est plus cher, plus sacré qu'un enfant.

2e Couple.

ée de Jean **ETCHEPARE.**

LES

CRIMINELLES

LAINTE

démie ; ou : T'en souviens-tu.

4e Couplet.

Une autre mère, encore plus coupable,
A massacré ses enfants. Hélas !
Pour accomplir son crime épouvantable,
Pas un remords n'a retenu son bras.
Elle a jeté les membres à la flamme ;
Et, le bucher va toujours grandissant.
Honte, à jamais, sur son forfait infâme !
Rien n'est pourtant plus sacré qu'un enfant.

5e Couplet.

Lorsque l'enfant ouvre l'âme à la vie,
Chacun s'empresse autour de son berceau.
Sa mère souffre ; et, cependant, ravie,
Elle entrevoit un avenir nouveau.
Ange gardien du chérubin sur terre,
Elle lui donne un regard triomphant.
Rien n'est plus doux que l'amour d'une mère ;
Rien n'est plus cher, plus sacré qu'un enfant.

2e Couplet.

Pourtant, il est mégères infâmes,
Qui font périr ces pauvres innocents.
Ces monstres-là, ce ne sont pas des femmes.
Elles n'ont point d'assez grands châtiments.
Oh ! c'est affreux ; songer qu'on peut détruire
Ses nouveau-nés, hélas ! rien ne défend !
Les mettre à mort, lorsqu'ils vont sourire !
Rien n'est pourtant plus sacré qu'un enfant.

3e Couplet.

Oui, l'on a vu des mères criminelles
Prendre une hache et couper en morceaux
Leurs propres fils, et de leurs mains cruelles
De ces débris dépecer les lambeaux.
L'une a tué, dans sa fureur sauvage,
Ses chers petits tout inondés de sang,
Et, sans frémir, accomplir ce caruage ;
Rien n'est pourtant plus sacré qu'un enfant.

Une autre mère, encore plus coupable,
A massacré ses enfants. Hélas !
Pour accomplir son crime épouvantable,
Pas un remords n'a retenu son bras.
Elle a jeté les membres à la flamme ;
Et, le bucher va toujours grandissant.
Honte, à jamais, sur son forfait infâme !
Rien n'est pourtant plus sacré qu'un enfant.

5° Couplet.

Le tribunal a rendu sa sentence,
Des meurtriers voici quel est le sort :
Mère barbare doit perdre l'existence,
On la condamne à la peine de mort.
Devant sa porte aura lieu le supplice
Sauf une grâce du gouvernement.
Quant à son fils son amant, son complice,
Le bague affreux sera son châtiment.

6° Couplet.

Mère sans cœur que, le Ciel vous maudisse !
Vous détruisez le trésor le plus cher.
Que l'Univers, en courroux, vous vomisse !
Vos fils étaient la chair de votre chair.
Pour vous la mort n'est point assez cruelle.
Quand nous voyons l'échaffaud se dressant,
Nous répétons, quand votre sang ruisselle,
Que rien n'était plus sacré qu'un enfant.

CANTU

1888 AN

AINGUERUEI

Airia: *Pena dut*

1

Cantu berriac guciec, cantatzeco,
Suyetac trichtiac dira, khundatzeco,
Ama-seme batzu, baziren Orillaco

DOLOROSA E

EMANAC

EKIN DAGO!

dut eta dolore.

7.

Comizariua zuten abertitu
Berheala yandarmekin da partitu
Etche hura behar zutela bisitatu
Gaizkiaren marka gucia, batzemantu

Airia: Pena du

1

Cantu berriac guciec, cantatzeco,
Suyetac trichtiac dira, khundatzeco,
Ama-seme batzu, baziren Orillaco
Mundua harritu, baïtute sekulaco.

2.

Emaztia alharguna, cen munduan
Ezposa hila zuela, ez goguan
Semiarekin erori da, bekhatuan,
Etçaï çaharra, etzen nazki ifernuan.

3.

Haür bat eguin eta, hil du gordatzeco
Semiaren ohorea, beratzeco.
Matalazen artian, eman ithotzeco
Uzte zuten nehor, etzela ohartuco

4.

Ama crudelac cer crima, eguiteco!
Ithotzea etzen azki, haren daco!!
Marraza batez chehatu du, fiinitzeco
Bertz batian guero eçarri egozteco!!

5.

Haren gorphutza bertzian, urtharazi
Satan gaïchtuac, holadu galarazi
Aïngueru gaïchuae, etzuen ez merezi
Sorthuz gueroztic behar dira oro hazi.

6.

Biharamunian yalgui, zen canpora,
Aüzoco emazte batec, erran gora
Cer eguin zuen bezperaco carga hura?
Criminela bera galtzen da, baï ardura

du *eta* *dolore.*

7.

Comizariua zuten abertitu
Berheala yandarmekin da partitu
Etche hura behar zutela bisitatu
Gaizkiaren marka guciac, hatzemantu.

8.

Elherrietan izan da, yustizia
Ama-semiec, harturie conpainia
Erran baïtzuten, han zutela ihortzia
Baïnan haurric khaüzitu, gabe yalgui dira

9.

Ama semiac dituzte, arrestatu
Haürra zer eguina zuten atakatu ?
Ama criminelac, orduan, du aïthortu.
Bere crima izigarria; declaratu.

10.

Yuyatuac izan dira, azisetan,
Ama-seme horiec, ziren obenetan
Semia sekulaco, eman galeretan
Bizia behar du pazatu burdinetan

11.

Amaren yuyamendua, guillotina
Aphez hatekin eguinic examina
Curutze fika bat ezkuan baïtzen yina
Hola izan da, aman haren azken fina

12.

Gaztigatu izan ditu, yinco-yaüinac
Harec eguiten baïtitu, legue hunac
Chuchen guidatu behar dira bethi haurrac
Exemplu harzazue huntan, aïta-mac.

Jean Etchepare.

Propriété réservée de

UNE MÈRE QUI DÉCO ET LE FAI

Complainte :

Ecoutez le récit terrible
Du forfait le plus odieux,
Commis par une mère horrible
Et par un fils licencieux.
Souvent le noir aspect du crime
Désarme le bras criminel,
Car l'assassin devient victime.
Rien n'est impuni sous le ciel.

Dans un coin du nord de la France,
Vivait en un sombre taudis,
Dans la plus cynique existence,
Un couple : La mère et le fils.
Par un incestueux commerce,
Tous deux étaient liés, dit-on,
Et de cette union perverse
Allait naître un petit garçon.

Cette mère dénaturée
Dissimulait son embonpoint,
Mais sur sa grossesse avancée.

ée de Jean ETCHEPARE.

COUPE SON ENFANT FAIT CUIRE

AIR, *Laissez les roses aux rosiers.*

On prévint alors la justice
Qui se transporta sur les lieux,
Et qui vit au premier indice
Les traces d'un crime odieux.
Elle s'excuse à sa manière
Disant que dès la veille au soir,
Son enfant est au cimetière
Et qu'elle peut leur faire voir.

Au champ du repos amenée
En vain on gratte en tous lieux ;
La terre fraîche et remuée
Ne découvre rien à leurs yeux.
Alors ne sachant plus que dire
Pour voiler ses affreux forfaits,
Elle avoua l'avoir fait cuir
Pour le jeter aux cabinets.

En effet, on trouva chez elle
Les morceaux hâchés d'un garçon
Que cette tigresse cruelle
Avait fait cuire en un chaudron.

Dans un coin du nord de la France,
Vivait en un sombre taudis,
Dans la plus cynique existence,
Un couple : La mère et le fils.
Par un incestueux commerce,
Tous deux étaient liés, dit-on,
Et de cette union perverse
Allait naître un petit garçon.

Cette mère dénaturée
Dissimulait son embonpoint,
Mais sur sa grossesse avancée.
Le public ne se trompait point.
Bientôt elle mettait au monde
Le fruit de son coupable amour ;
Fils du crime le plus immonde
Il ne devait pas voir le jour !

Un soir on l'entendit se plaindre ;
On crut à son accouchement,
Et le lendemain, sans rien feindre,
Elle reparut comme avant.
Mais à sa tournure amincie
Les voisins comprirent d'abord
Qu'elle avait fait quelque folie,
Et que son enfant était mort.

Par l'un et l'autre interrogée,
Elle avoua l'enfantement,
En se montrant bien fortunée
D'un trop heureux avortement ;
Et que pour voiler l'infamie
Qui l'atteindrait avec son fils,
Elle cachait à la Mairie
Les mystère de son logis.

En vain en grâces on les veut,
La terre fraîche et remuée
Ne découvre rien à leurs yeux.
Alors ne sachant plus que dire
Pour voiler ses affreux forfaits,
Elle avoua l'avoir fait cuir
Pour le jeter aux cabinets.

En effet, on trouva chez elle
Les morceaux hâchés d'un garçon
Que cette tigresse cruelle
Avait fait cuire en un chaudron.
Tout était connu ; la justice
Conduit à la Maison d'Arrêt
La mère et le fils, son complice,
Pour attendre le couperet.

Plus tard devant la Cour d'Assises,
Ces deux monstres ont comparu ;
La mère est en proie à des crises,
Le fils a le front abattu.
Leur crime inspire à l'auditoire
Un double sentiment d'horreur,
On le sait, on peut y croire,
Tant il surprend l'âme et le cœur !

La Cour par deux arrêts sévères,
Jugeant chacun selon son tort,
Condamne le fils aux galères,
La mère à la peine de mort.
Telle est l'affreuse conséquence
Du vice, hélas ! qu'on ne craint pas.
Demandons à la Providence
Qu'elle daigne guider nos pas.

Mirabe Gaste baten Orgulluari

130

1

Verso polit battzube
Nua cantatzera
Nescacha baten pasa
Disua esatera;
Nola isandu duben
Majosco auquera
Bañon gusiyac utzi
Ditu alde batera.

2

Gausa chocantia da
Iñon pasatzeco
Donostico gendia
Estago astutzeco;
Zaspi pretendiente
Es gaude astutzeco
Nola isan dituben
Orrec escontzeco.

3

Primeroco majuac
Oraindic du miña
Escontzeco mandatu
Dama orri eguiña;
Ser oficiyo suben
Galdetu ta arguiña
Esantziyon etzera
Neretzaco diña.

4

Juanzitzayon bigarren
Pretenditzallia
Aguro eguin siyon
Arrire galdia;
Mutillac esan siyon
Zapata guillia
Estenai basisic naidet
Oficiyo obia.

5

Irugarrena juantzan
Pretendientia
Arrire etzan astu
Galdia eguitia;
Ya ser oficiyo
Suben ta sastia
Ura ere etzubela nai
Demontre trastia.

6

Laugarrenare juantzan
Pretenditutzera
Formalidadiaquin
Beraren echera;
Galdetu siyon sertan
Empleatzen sera
Arotziyan ¡ay Jesus!
Gustocua etzera.

7

Bost garrena ere juantzan
Nescacha orren gana
Ustes esplicatzera
Sent suben dana;
Arriyere esantziyon
Ser da sure lana
Panaderua ¡ay! ¡ay!
Gustatzen etzaitana.

8

Seigarrena ere juantzan
Bere pretensiyos
Ascar galdetu siyon
Arrire oficiyos;
Pioya sala esan
Siyon afisiyos
Algaras farres asi
Sayo despresiyos.

9

Sei oficiyo orrela
Despresiatuta
Señorito batequiñ
Dabil choratuta;
Arrequin esconduco
Sala chinistuta
Orra nun guelditudan
Tripa pustututa.

10

Orra aren gustoco
Oficiyua san
Lanican eguin gabe
Ibiltzia dantzan;
Orañ lambide ona
Dauca bere pantzan
Señoritua orañ
Senartzaco artzan.

11

Orra comenientziyac
Naisituben dama
Donostiyatican da
Ustutzera juana;
Sein dan esango nuque
Bañon au da lana
Gastia da ta estenai
Galdutzia fama.

12

Amabi bersorequin
Orra despedida
Nescari pasa sayon
Chascua ori da;
Aita San Romani orañ
Escatzen arida
Parto on bates aurra
Datorrela arguira.

MOZKORRA eta JOKALARIA

131

I

Ara emen bi ezkomberri
Sasoi ta dirua dutenak,
Baserri zelai ta zagazti
Bat baño geigo dituztenak,
Esan liteke-ba zorionian
Alkarrekin bizi biar lutekela;
Ori beinzat litzake ederrena
Bañan..... ez, ezda, orrela.....

III

Gero lanari utzirik
Asi zan eran ta jokatzén,
Eta jakiña, echeko dirua
Egunero zijuan guchitzen.
Bañan Pello'ri—izen au zun—
Orrek etzion bildurtzen,
Ba egunik utzi gabe
Mozkor galanta zun arrapatzen,

V

Seme bat euki zuten,
¡Nolakua ordia gaxual
Zan sistrin ta kaxkarra,
Ume ichurra ere gabekua.
Pellok berriz ama-semiei
Lagun egiñaz egon biarrian,
Uste zituben biyak bakarrik
Juateko mozkortzera kalkan.

II

Naiz gizona ez izan
Alper mozkor ta gaiztua,
Zan bere gaitzerako
Jokalaria purrakatua.
Orregatik laster asi zan
Dirua arturik bendian,
Egiten lagun berriyak
Mozkor ta jokalaria tartian.

IV

Jainkuak zikin ze ordutan
Juatezan Pello echera,
Mozkor-mozkortua beti
Lo zegon emastia esnatzera.
Oraturik gaxua illietatik
Botatzezun oyetik lurrera,
Ta jipoi galanta emanik
Bialtzenzun negarrez sukaldera.

VI

Eraman zion emaztia Amak
Bere echera sendatzeko asmuan,
¡Bañan berandu zan!
Zeukan-ba bere barruan
Tisis gaitz zitala sarturik,
Gizonaren jipoyen onduan;
Eta andre gaztia izanarren
Eriotza zebilkion inguruan.

I

Ara emen bi ezkomberri
 Sasoi ta dirua dutenak,
 Baserri zelai ta zagazti
 Bat baño geigo dituztenak,
 Esan liteke-ba zorionian
 Alkarrekin bizi biar lutekela;
 Ori beinzat litzake ederrena
 Bañan..... ez, ezda, orrela.....

III

Gero lanari utzirik
 Asi zan eran ta jokatzén,
 Eta jakina, echeko dirua
 Egunero zijuan guchitzen.
 Bañan Pello'ri—izen au zun—
 Orrek etzion bildurtzen,
 Ba egunik utzi gabe
 Mozkor galanta zun arrapatzen,

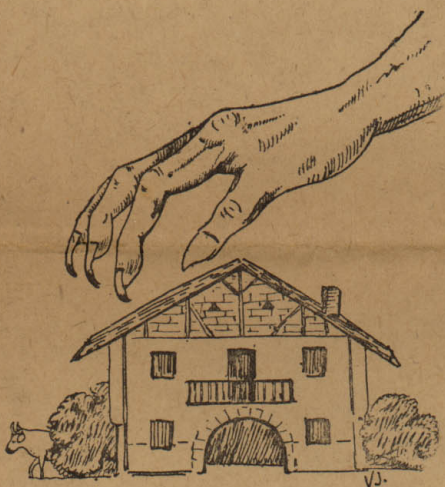
V

Seme bat euki zuten,
 ¡Nolakua ordia gaxual!
 Zan sistrin ta kaxkarra,
 Ume ichurra ere gabekua.
 Pellok berriz ama-semiei
 Lagun eginaz egon biarrian,
 Uste zituben biyak bakarrik
 Juateko mozkortzera kalia.

II

Naiz gizona ez izan
 Alper mozkor ta gaiztua,
 Zan bere gaitzerako
 Jokalari purrakatua.
 Orregatik laster asi zan
 Dirua arturik bendian,
 Egiten lagun berriyak
 Mozkor ta jokalari tartian.

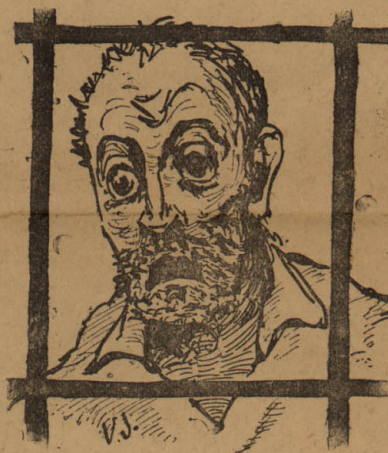

IV

Jainkuak zikin ze ordutan
 Juatezan Pello echera,
 Mozkor-mozkortua beti
 Lo zegon emastia esnatzera.
 Oraturik gaxua illietatik
 Botatzezun oyetik lurrera,
 Ta jipoi galanta emanik
 Bialtzenzun negarrez sukaldera.

VI

Eraman zion emaztia Amak
 Bere echera sendatzeko asmuan,
 ¡Bañan berandu zan!
 Zeukan-ba bere barruan
 Tisis gaitz zitala sarturik,
 Gizouaren jipoyen onduan;
 Eta andre gatzia izanarren
 Eriotza zebilzion inguruan.

VII

Nola joku ta arduak zien
 Osasunakin batera diura eraman;
 Nola etzuben inork lan egin
 Zelai baratz ta basuetan;
 Nola abere asko euki arren
 Zorrez betiak arkitzen ziran;
 Diru-emanle zurraren atzaparrak
 Artu zitun pozik bere bendian.

VIII

Azkenian il-ziran ama-semiak,
 Kendu zioten eche ta aberiak,
 Ta Pello ezer gabe arkitu zanian
 Eroturik il-zan Ero-Echian.
Orregatik igas egin beti
Inun badago joku edo erana,
Ikusi-ba ze negar-garria
Euki-dun pamily onek askena.

BERTSULARIEN GUDUA

ATHARRATZEKO PHESTETAN

EMAN BIGARREN PRIMA ⁽¹⁾

Gernikako haritch handiaren ume,
Sei echkanda lerdén, uduriz sei zume,
Mende hounen hastian, lorious sorthurik,
Izaneko dira botzik lanthaturik,
Goure zazpietarik sei Probenztietan.
Aita azkar dago Bizkaiko lurretan.

AIREA : Gernikako Arbola

1
Ekhiaren leñhuru, su gorri gorriak,
Zien jaikigiako lurreko phartiak,
Diradiala guziz benedikatiak !
Han sorthu umen ziren lehen Kantabriak,
Uskaldunen arbaso zinez aiphatiak (*bis*).

2
Kantabria, bergitez, zen athun houneko,
Bihotzez ezti eta odol borthitzeko ;
Bakia maite zian, chutik zen gerlako ;
Agertu gudukari handienentako
Etzen ez beldur izan : Errouma lekhuko (*bis*).

3
Mende eta mendetan, Uskalduna bardin :
Ez odol ez bihotzez khambiatu behin ;
Haur ala aitaso du othoitz bera egin,
Uskaldunak anaie, errai garsiekin,
Egon ditian bethi, zer nahi jin dadin (*bis*).

4
Anai ta batasunak Uskaldun'azkartu ;
Gizonaren zuzenez, houra baliatu :
Bere eremietan legiak phausatu ;
Gernikan banderatzat haritcha lanthatu ;
Libertate ederrez luzaz da gozatu (*bis*).

5
Erdalduna da egun holache mintzatzen :
Gernikako haritchak zer du itzalstatzen ?
Adarrak auherretan hark dutu zabaltzen ;
Uskaldunak ez dira orai hara biltzen ;
Haien lege zaharrer ihour ez behatzen (*bis*).

6
Erdalduna, ikhousak Uskalduna hountan :
Bizkaiarrekk igorri, ouhoure handitan,
Laphourtarrer echkanda, sorthurik Gernikan,
Dioelarik : Gauden lehengo fedetan ;
Lantha zazie barna hori zien lurretan (*bis*).

7
Ziberoua, bai eta Garazi aldia,
Mintzo Laphourtarreri, jakinik berria :
Ountsa artha zazie echkanda gaztia,
Errouak egin ditzan et'altcha buria,
Adarvez moulda dezan atherbe handia. (*bis*)

8
Eta gero guk ere, ez da ez dudarik,
Echkanda nahi dugu, Gernikan sorthurik ;
Zouin phartetan othe da bihotza hozturik ?
Orotan da hitz bera, botza althaturik :
Zazpiak bat, aitar se haurrak bildurik. (*bis*)

9
Uskaldunian, behech, bi izate dire,
Bat indarren eskuko, besti'aldiz libre ;
Haren lege zaharrak badutie erre,
Sinheste gogor batez, jabe dago bere ;
Haren arimak ez du khatiarik batre. (*bis*)

10
Ezin altcha trabarik fede dianari ;
Barnez jarraikiten da bethi ber chendari ;
Uskaldunaren beithan, nourk ahal ezari,
Lege batzuen peko behar dela jarri ?
Harek dio : Gernika ! dio : Kapito-Harri ! (*bis*)

11
Lurra, inñaziz jorik, da iharrausia !
Hori da itchasouen orroua handia !
Erhoki oldarturik dabila mundia ;
Ukhatu nahi luke zeluko argia ;
Uskaldunarentako houra bidaria. (*bis*)

12
Kampoua arrai goure eskualdetan aldiz ;
Choriak charamelan, iztarriak hautsiz.
Bedatsian gireia ? — Hala da uduriz.
Uskaldun bestan dira ! Lehen, orai, berriz,
Izan eta izanen, ourthoroz. Halabiz ! (*bis*)
JOANES GARAZTARRA.

(1) Nehork ez baitu merechi lehenbiziko primarik.

Eskualdunak eta Gernikako Arbola

AIREA : Gitarra char char bat dut nik ene laguna

1

Eskualdunek ohore, egun Gernikari,
Hango arbola eder choragarriari.
Zeren zaukun hedatzen orotarari ari,
Zazpi Eskual-herri ederren lokharri.

2

Elgar maithatzen dugu, Eskualdun guziek ;
Anayatasun batez haundi'ta ttipiek
Nahiz bi aldetarat gauzkatzen mendiek,
Gernikako haritza lokharri Zazpiek.

3

Orok erraiten zuten, eroria zela,
Eskualdunak, bethikotz, galduak ginela,
Bainan laster berri bat eth'orri zaukula,
Hil badare umeak azkar dituela.

4

Mil' urthe iraganik, azkenean hil zen!
Gur' arbaso zaharrak harat ziren biltzen.
Eskualdunen zuzenak handikan beiratzten,
Elgarrekin suharki hantchet hitz egiten.

5

Espanan Gernikako arbolaren pean,
Frantzian, Uztaritzen, Haitzeko gainean,
Ikhusgarriak ziren bat ala bertzean,
Beren zuzenen alde mintzo zirenean.

6

Uztarizko biltzarra aspaldi galdua !
Seietan hogoi urthe, badu hurbildua ;
Orhoitzapenak dauku arhintzen gogoa,
Estekan dugulakotz, geroztik lephoa !

7

Oraino irauten du, Gernikan biltzarrak,
Han dire bateratzen Eskualdun zuhurak.
Odol asko zainetan bihotzez suharrak,
Nihoiz ezdu baratu etsaien beldurak.

8

Arbola saildu hura bizi zelarikan,
Ordaina utzi zuen bere hazitikan ;
Ama hila aldean han da geroztikan ;
Haundi'ta azkar doha bethi indarretan.

9

Mende hunen hastean, haitz gazte hartarik.
Zazpi ezkur zituzten ezarri erainik.
Eskual-herri bezambat, hola berechirik
Agertu othe dira Zazpiak sorthurik ?

10

Zazpi erainetarik bortz dira agertu,
Biza lurrean dira sorth'gabe gelditu.
Biza gallze hortarik zer o'he da heldu ?
Nahiago ginuken ez balire galdu !

11

Landare hetarikan bat guri igorri,
Orduan bozkarioz oro gira jarri,
Bihotzez amodio, ezpainetan irri ;
Uztaritze Haitzean landaturik zarri.

12

Oi Gernikaren ume parerik gabea !
Atsegin da guretzat zure ikhustea,
Zu zira orai gure kontsolatzailea.
Libertate sailduko arbola maitea.

13

Arbola saildua du orai Uztaritzek,
Ohora dezagula Frantses Eskualdunek ;
Besti gaitzak eginez hortako guziek,
Pilota, dantza eta bertsuak zombaitek.

14

Hori zen lehenago, toki hautatua,
Hor egiten baitzuten, biltzar aiphatua.
Haundi'ta azkar zaite arbola saildua ;
Gutaz izanen zira, bethi maithatua.

15

Toki horren gainean, gure aitek lehen ;
Orhoit gaiten guziak, zer egiten zuten.
Batasunean zuten suhar hitz egiten,
Eskualdunen zuzenak oso egon ziten.

16

Gizon bedera zohan, herri bakotchetik.
Biltzar dembora zuten, iragaiten chutik
Ororen buruzagi zena zen bakharrik.
Harrizk'alkhi batean egoiten jarririk.

17

Ikhusgarri ederrak ziren denboretan.
Orhoitzapena dugu, orai bihotzetan.
Odolikan duguno guhaurek zainetan.
Eskualdun izan gaiten hitz eta obretan.

18

Ez bagir' Eskualdunak lehen bezain handi,
Aphaldu gabe chutik beden gaiten geldi !
Gernikako arbola, dugula lokharri.
Bethi tink atchikiak bihotzez elgarri.

19

Eskuarazko hitzkuntza atchikiz mihian,
Berdinikan ez baitu lurraren ga nian,
Lehengo fede bera horrekin batean,
Zeruan izaiteko eternitatean.

PIERRE ERRAMOUSPE,

Bankakoa.

BIGARREN OHOREZKO-AIPHAMENA

BIBA ESKUALDUNAK

AIREA : Gernikako Arbola

Jaz bereganatu du Jainkoak Zalduby,
Guzien arabera urthe bat goizegi :
Hark kantatuko zuen suyet hau handizki.....
Othoi kanta dezadan Herria nik ongi
Gogora detzadala zenbeit pertu berri !!! (bis)

1

Bozkaria gaitezen egun Eskualdunak :
Ichil detzagun denek gure aihen-minak.....
Nigarretan ginauden Eskualdun omenak
Hurbil othe zituen hiltze o egunak.....
Gu hiltzea, . . . ez, ez du nahi Jainko Jaunak !

2

Eskualdunen zaint eko eman du Gernikan
Haitz gazte balios bat zaharren pean.
Handik atheraturik landatu Frantzian :
Segur gauza hoberik ez ditake izan
Elgar maithara/teko guzier Herrian !!!

3

Milesker, bai milesker, Español anaiak :
Paganendurik ez du zuen dohain onak ;
Ama baten umeak girade guziak.....
Hori erraiten dauku arbola gaztiak !!!
Beraz bat dagozila zazpi Probintziak !

4

Eskualdunek munduan ez dugu parerik :
Hortakotz ez ginuke deus behar kanpotik.....
Egun elgarretarat zazpiak bildurik
Har dezagun chedea, zer nahiren gatik,
Nihoiz ez jasaiteko Herrian kaskoinik !!!

5

Kaskoinak etzaizkigu gu ontzeko heldu :
Uste gabea nahi gintuzkete galdu,
Mintzaira eskualduna Eskualduner khendu.....
Eskuara galduz geroz gureak egin du :
Brinan zaintzeko denek bat eginen dugu !!!

6

Denek egiten dugu juramentu egun
Sorthu bezala hilen garela Eskualdun.....
Eskualduna hastetik izan da fededun ;
Gure fedea ere beraz zain dezagun,
Hola gure omena heda dadin urrun !!!

7

Hi, Uztaritzen hagon Eskualdun arbola,
Hoa, hoa handituz zeruetan gora.....
Bethi Jainko maiteak hezala begira !
Bai, hi haiz iguzkia, hi ere itzala :
Eskualduna haiz eta Eskualdun hagola !!!

8

Ni, haur dohakabea, gazte nauk oraino
Bainan sofritzen diat halere frango,
Aspaldi hemen bainauk sor-lekhutik kampo.....
Desterruan plazerik ez duk bizitzeko.....
Egizak itzul nadin Herrirat lasterchko !!!

9

Haitza, gorphutzez urrun, bihotzez hirekin
Bizia eman niok plazer handirekin
Hire begiratzeko behar balitz egin.....
Agur bat igortzen haut pertsu haukiekin.....
Oi, kantatzera horrat nahiko nieke jin !!! (bis)

AZKAINDARRA.

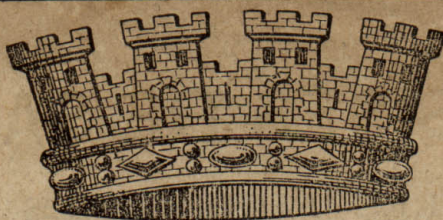
COUR D'ASSISES

DE

SAN-MODINA

(Iles Philippines)

BRIGANTEN

COUR D'ASSISES

DE

SAN-MODINA

(Iles Philippines)

YAUREGUIA

Cantu Berriac Hamalau Briganten Eta Hama-Çaspi.

ASSASSINAMENDUEN GAINIAN EMANAC

AIRIA : Nahi gabe ainhitz da mundian guerthatcen

I

Huna cantu berriac aire çaharrian
Declaratcen hasten niz, Heskual herrian
San-Modina deitcen den hiri ederrian
Hamalau criminelen suyeten gainian.

2

Itzazos bertçaldian San-Modin hiria
Philippineco isla da icendatia
Brigant banda handi bat hantcen agueritia
Oihan baten erdian çuten yaureguia.

3

Yaunac orai nahi dut mundia arguitu
Crima nahi duenac ongui Comprenitu
Hama-Gaspi Neskatcha dira destruitu
Hemeçortçi garrena baita concertbatu.

4

Hirur urthez faltatu Andere gastiac
Jose-Pozzolec ditu hatceman guciac
Tratamendu crudelac errecebitiac
Cer misericordiac galduric biciac !

5

Jose-Pozzolec çuen kuraye handia
Oihanaren erdian brigant yaureguia
Hartan hatceman dute bici Anderia
Bertce çombaitec çuten han galdu bicia.

6

Joze-Pozzel yuantcen lasterrez hirira
San-Modinaco yuyer pharte emaitera
Tropa igordeçaten hen arrestatcera
Horrec guidatu ditu briganten, leicera.

7

Pedro-Bendarez eta Stephano-Diaz
Chefa nauciac ciren briganten carguiaz
Bai eta garnituric Ciren harmeriaz
Ez baitçuten beldurric guillotinatciaz.

8

Hama-çaspi Neskatcha conçomitu hurran
Combat çofritu duten ez daiteke erran
Hemeçortçi garrena biciric gamberan
Contricioniaren eiteco maneran.

9

Haür gaichuac oihuka Aita eta Ama
Bai eta gomendatcen gure Yainco-Yaunac
Martierren gorphutçac uros du Arima
Orai goçatcen dute Ceruric-Gorena

10

Pedro-Bendarez çuten esposatçalia
Signifikatcen çuen aphecen ordia
Crima handia da hori yuyatia
Guciec har deçagun hortan exemplia.

11

Pedro-Bendarezeta Stephano-Diaz
Hiltcerat condenatu dira yusticiaz
San-Modina hirian guillotinatciaz
Cortçi-garren baitciren beren compainiaz.

12

Cortçi guillotinatu hamalauetarie
Sekulaco galerac lauec heyetarie
Nehon ez da agueritu holaco crimarie
Ez baitçuten phençatcen bacela lanyerrie

13

Brigant askenac biacpresundeguietan
Hogoy urtherendaco condenaturikan
Orai pagaditçasten penitentcietan
Eguin ditusten Crimac beren demboretan.

14

Canta Cantu berriac doloros garriac
Hamalaü Crimenelen misericordiac
Ontça gostaric haci Aitamen umiac
Briganten eskuetan galduric biciac.

15

Yainco-Yaüna yeutz çaitte lurraren gainera
Accione crudelen yustificatcera
Aingueruac ondotic odeyer behera
Andere martierren arimen bidera.

JEAN ETCHEPARE.

COUR D'ASSISES DE SAN-MODINA

ILES PHILIPPINES

RAPT DE 18 JEUNES FILLES

On nous écrit de Bazas (Gironde) les lignes suivantes :

« Une correspondance de San-Modina (iles Philippines), nous apporte le compte-rendu d'un procès criminel qui vient de se dénouer par huit condamnations à mort devant la Cour de San-Modina.

« Depuis trois ans, un grand nombre de jeunes filles disparaissaient subitement et, malgré toutes les recherches, on ne pouvait mettre la main sur leurs ravisseurs ni découvrir la retraite des victimes. La consternation était grande dans le pays, les familles offraient les plus grandes récompenses, on ne trouvait trace, aucun indice.

« Il y a six mois, José Pozzol tomba accidentellement dans une fosse, où il découvrit une porte qui le conduisit dans un véritable repaire de brigands. Il put s'échapper sans être aperçu, et peu après, la police prévenue s'empara de toute la troupe.

Quatorze brigands furent arrêtés et on découvrit les cadavres de dix-sept jeunes filles qui étaient mortes après avoir subi les derniers outrages. Une dix-huitième eut la chance d'être sauvée au moment où elle allait devenir la femme de Pedro Bendarez. Après chaque enlèvement Pedro faisait bénir par Stéphano Diaz son union avec la jeune fille, et quand il avait abusé de gré ou de force de sa victime, il la remettait à son chapelain avec ordre de la faire tuer. Stéphano Diaz l'épousait à son tour et la livrait aux autres brigands qui la tuaient après avoir assouvi leurs passions.

« Pedro Bendarez, Stéphano Diaz et six autres brigands furent condamnés à mort; deux aux travaux forcés à perpétuité et les autres à vingt ans de la même peine. »

Complainte sur le rapt de 18 jeunes filles

Air de : *Béranger à l'Académie*

Tous les journaux des Iles Philippines
Font le récit que d'ignobles brigands,
Qui habitaient d'un vieux château les ruines,
Ont accompli plusieurs crimes sanglants ;
Ont enlevé dix-huit jeunes filles,
Dont les parents navrés versaient des pleurs ;
Elles étaient belles, douces, gentilles,
On les aimait, elles charmaient les cœurs (Bis.)

Ils massacraient d'innocentes victimes,
Dans les recoins d'un sombre souterrain ;
Un prêtre infâme encourageant leurs crimes,
Il bénissait leurs criminels desseins,
Ils ne vivaient que de vols, de pillage,
Ils répandaient à flots le sang humain,
Ils commettaient d'effroyables carnages,
Après le viol donnaient la mort soudain. (Bis.)

Quand la justice arrête les coupables
Dans un repaire où logeaient les brigands,
On voit lutter ces hommes misérables
Contre la foule et de nombreux agents,
Un grand combat effroyable s'engage,
Des coups de feu retentissent soudain ;
Ils veulent fuir, on barre le passage,
On les saisit les armes à la main. (Bis.)

Les voilà tous sur le banc des assises,
Leurs noirs forfaits, des juges sont connus ;
Pour les garder, les mesures sont prises,
Chargés de fer, ils vont être entendus.
Ces fiers bandits que tout le monde accuse.
Sont d'un cynisme ignoble, révoltant,
Ils ont recours au mensonge, à la ruse,
Pour échapper au sort qui les attend. (Bis.)

Le sang versé demande et crie vengeance,
Et le jury rend un verdict de mort ;
Ils ont souillé, immolé l'innocence,
Ces criminels méritent bien leur sort ;
Sur cette terre ils n'ont plus d'espérance,
Ils sont tombés dans les mains du bourreau,
Tous ont subi la terrible sentence
En expirant sur l'infâme échafaud. (Bis.)

Parisen laü urtheco haür bat ičan da berrogoï eta hirur pusketan eçarriric.

Courrier bat assassinaturic. Emanen dugu heyen cantiac, cembeit egunen burian.

ASCAINECOAC ERE

COUR D'ASSISES DES BOUCHES-DU-RHONE
(Aix-en-Provence)

MARSEILLAN
Içan den assassinamendu baten gainian
CANTU BERRIAC

AIRIA : *Cantatcera niaçu aleguera gabe*

I

Cantatcerat niaçu berri triste baten
Oroc entçunen dute suyeta nolacen
Holaco crimarikan ez dugu ikhusten
Cerua eta lurra batçuec harritcen

II

Francian içan dira laido itzuziac
Crimaren arabera dira yuyatiac
Berac aguertu ditu oh ! esperentcic
Pietate gabeco amaren umiac

III

Marseilla deitcen duten hiri ederrian
Andere gaste batcen eskontças abian
Amodioa çuen barna bihotcian
Amac ez ametitcen yaun haren hartcian

IV

Amari galdein dute eskontceco botça
Maleruski eman du errepostu hotça
Fite eçarri dute martier hil holtça
Ganibetian trebe baitçuten bihotça

V

Ama bere alabas assassinaturic
Ez duelacotz eman permissioneric
Alaba haci balu larderiatu
Ezçayon guerthaturen segur holacoric

VI

Senhar emaste gañac ciren aleguera
Prestatu cirenian amaren hiltcera
Libratuco cirela guero eskontcera
Ordian çabalducen gaichtuenbandera

VII

Heyagora marraskas ama maite hura
Othoi ene alaba emadan denbora
Contricionia bederen ez dinat çobera
Ez baitu permetitu haren éguitera

VIII

Hil eta onduan guero laurdengatu dute
Itzaz baster batian ihortci baitute
Gouarda gomendant batec hatcemandu fite
Yandarmeriac laster arrestatu duste

IX

Ama haren gorphutça laü pharte eguina
Lehen ganit colpia bihotcian barna
Çombat crudela çuen oh ! asken orena !
Yainco-Yauna har çaçü çuc haren arima

X

Marseillaco andere esçondu nahia
Horra nunden Vitalis guillotinatia
Amari eguiteco cer accionia
Martier hil onduan çuc laürdengatia !

XI

Marseillaco hirian guerthatu suyeta
Crima handiagoric ez daitekeguertha
Heriotce lazgarri crudelena baita
Eskondu nahi cuten oh ! ama hil eta

XII

Horra bi criminelac eta heyen obrac
Harritu tu ilzazo bai eta leihorrac
Ez citusten hobiac ondoco demborac
Yauna guillotinatu alabac galerac

XIII

Maria Boyer cira segur malorosa
Galdü duçu arima, çure erreçussa
Ceruco Yaincoari eguiçu adressa
Horren barkhamendutan citçan mortifica

XIV

Bi belhaün buluciez herrestan bidian
Oihan eta desertu gucién artian
Ibilibehar cira tristia mundian
Nahibaduçu pharteric ceruco lorian

XV

Cantu hoc eman ditut guciée cantateco
Eta paticulaski neska gasten daco
Suyeta baita ongui exemplu hartceco
Aita-Amac ohora luçats biciteco

Jean ETCHEPARE.

AFFAIRE LÉON VITALIS & MARIA BOYER

UNE FEMME COUPÉE EN MORCEAUX A MARSEILLE

Un crime horrible a été découvert à Marseille, au bord de la mer, dans l'anse de la Madrague-de-la-Ville, à 40 mètres environ de la batterie du cap Pinède et à 200 mètres du restaurant Miguet. Voici les horribles détails de cette affaire, que nous avons pu nous procurer à la hâte.

Un employé des douanes, le sous-brigadier Gouin, faisait une tournée de surveillance à l'endroit que nous venons d'indiquer, lorsque, longeant le remblai bordant le rivage, il aperçut au bas du talus, des vêtements en lambeaux. Il crut un instant que ces hardes avaient été jetées là par un chiffonnier ; mais, poussé bientôt par la curiosité ou par le sentiment du devoir, il songea à se rendre plus exactement compte de l'amas mystérieux d'effets qu'il avait devant lui.

Sa première constatation lui fit éprouver un mouvement d'horreur assez naturel du reste. En effet, en soulevant le paquet retenu sous un amas de pierres, il mit à découvert une jambe sanguinolente, affreuse à voir. Le sous-brigadier Gouin n'eut plus aucun doute : il se trouvait en présence d'un crime monstrueux, et son premier soin fut de faire un appel désespéré à ses camarades, qui s'empressèrent de se rendre auprès de lui. Les pierres qui couvraient les vêtements furent immédiatement enlevées, et alors commença le plus cruel examen auquel il ait été donné d'assister. Le paquet était solidement ficelé.

En l'ouvrant, il s'en échappa le cadavre d'une femme coupée en cinq morceaux. Dans un jupon se trouvaient le tronc et la tête horriblement mutilés.

Dans un châle noir du paquet, on a retrouvé enveloppés une jambe et un bras ; dans un caraco, c'est l'autre bras, et enfin, dans un jupon, c'est encore une autre jambe.

Après les constatations faites, les membres épars du corps ont été déposés dans un fourgon des pompes funèbres et transportés à la Morgue où la foule est devenue, en peu d'instants, considérable.

C'est alors qu'une femme, les yeux en larmes, se précipita sur le cadavre en s'écriant : « C'est la femme Boyer ! C'est Madame ! La personne qui poussait ces cris était la femme de ménage de la victime.

Mais les auteurs de ce crime, où étaient-ils, quels étaient-ils ?

La femme Boyer vivait avec sa fille Maria Boyer, âgée de 17 ans, et un jeune homme qu'elle disait être son neveu, Léon Vitalis, né à Montpellier, se préparant à l'école de Médecine. Ce jeune homme, petit parent de la femme Boyer, ne cherchait en réalité, qu'à devenir l'époux de la jeune Maria.

L'attitude de Vitalis et de sa fiancée, avait, paraît-il, attiré l'attention des gens de la maison. La femme Boyer avait disparu depuis ce jour-là, et, loin de se préoccuper de cette absence, les deux jeunes gens disaient aux uns qu'elle était malade, aux autres qu'elle était partie pour Montpellier. Ils faisaient même des démarches pour vendre le fonds du magasin d'épicerie qu'exploitait la veuve Boyer, et avaient donné congé pour quelques jours au garçon de magasin.

Tous ces faits, ayant été révélés à M. Dietz, commissaire central, ce magistrat n'hésita pas à ordonner l'arrestation de Vitalis et de la fille Boyer.

L'affaire est venue aux assises des Bouches-du-Rhône, aux audiences des 2, 3, 4 et 5 juillet.

LA CONDAMNATION

Cette terrible affaire a occupé quatre journées d'audiences ; enfin, le 5 juillet, le jury a rendu un verdict affirmatif sur toutes les questions avec admission de circonstances atténuantes en faveur de Maria Boyer.

La lecture provoque une émotion profonde. Un silence de mort règne dans l'auditoire. M. le président ordonne de faire entrer les accusés et invite le greffier à leur donner lecture du verdict qui a eu lieu immédiatement.

Maria baisse la tête et pleure. — Vitalis reste impassible, les yeux baissés. La Cour se retire pour délibérer. Elle rentre après dix minutes de délibération avec un arrêt condamnant Vitalis à la peine de mort et ordonnant que l'exécution aura lieu sur une des places publiques de Marseille. Maria Boyer est condamnée aux travaux forcés à perpétuité.

COMPLAINTE

Air : *Maudite neige, tomberas-tu toujours ?*

1
Voyez l'histoire sans pareille
Je vais en faire le récit.
Dans la ville de Marseille,
Un crime affreux fut commis,
L'auteur du fait épouvantable
Une fille dénaturée.
Pendant la nuit deux misérables
Ont commis un grand forfait. (bis).

2
Une veuve avec sa fille,
Tenaient deux petits magasins.
Chez eux tout était tranquille.
L'on ne se doutait de rien,
Un jeune homme de connaissance
Chez elles était assidûment.
Dès lors le drame commence,
La veuve a péri tristement.]

3
C'est ainsi qu'ils projetèrent
Pour accomplir ce noir dessein,
D'assassiner la pauvre mère,
Pour posséder tout son bien.
D'un coutelas on la frappe,
Tombe baignée dans son sang
Et sa fille ouvre la trappe,
Qui reçoit le corps sanglant.

4
Pendant que Vitalis assomme
La pauvre femme terrassée,
Sa fille, Maria qu'on nomme,
Faisait du bruit pour étouffer

Les cris de sa pauvre mère,
Frappée d'un terrible couteau
Se défend quoique par terre,
Elle arracha l'arme au bourreau.

5
Quoique criblée de blessures
Elle résista à l'assassin,
Vitalis à l'âme dure
Maria il appelle soudain :
Fais-moi passer, dit-il en rage,
Une arme pour terminer,
Donne le couteau à fromage,
Que la tigresse lui fit passer.

6
Le lendemain de leur crime
Pour cacher ce grand forfait,
Sur un chariot leur victime
Se mirent à la transporter ;
Se dirigeant vers la barrière
Personne ne se méfiait
Que ces êtres sanguinaires,
Le cadavre allaient jeter.

7
Près de la mer sous des pierres
Cachent des débris humains,
Mais n'ayant pas de lumière
Des lambeaux se voyent enfin ;
Un sous-brigadier de douane
Passant soulève ces débris,
Découvre le corps de la femme,
Ensanglanté tout meurtri.

8
Or, la justice se transporte,
Guidée par l'homme douanier ;
A la morgue sitôt l'on porte,
Le corps de l'infortunée ;
Une femme sa voisine,
Qu'à la morgue était allée
Elle reconnut la victime.
S'écrie : c'est la veuve Boyer.

9
La police au domicile
Se rend avec précaution
De Vitalis, de la fille
Ils firent l'arrestation,
Ne pouvant plus nier leur crime,
Devant le juge d'instruction
Ils avouent le drame intime,
On les conduit en prison.

10
La fille fut condamnée
A vie aux travaux forcés.
De Vitalis, voilà le sort
Il est condamné à mort,
Restons humains sur la terre
Suivons bien les bons conseils
Honorez nos père et mère
Ainsi nous irons au ciel.

1907

BERTSULARIEN GUDUA

CAMBOKO BESTAN

LEHEN GARHAIT-SARIA

Pilota Heskual-herriko josteta nausia

Gizona ezin dagoke bethi eta bethi bere lan eta egitekoez burua hartua; ez da ere egina phausaldirik gabe eta bethi lanean artzeko. Phausaldirik gabe lanean ariz, higa litzazke laster bere indarrak, eta burua ere akhit lakioke ez balu noizik behin, bere egiteko handien ahatzarazteko gai ditaken josteta zerbait.

Horra zertako jendeak ukhan dituen eta orano ere badituen, eskualde guzietan, bere phestak eta jostetak.

Heskualdun bezembatean, hek bethi danik, eta beste guzien gainetik atchiki eta egungo egunean ere atchikitzen deien josteta, hura da pilota. Nun da, elizarekin batean bere plaza ere ez duen herria? Haurrak pilotari lotzen zaizko kasik chutik joan orduko. Handik goiti, ariko dira ahal duketen guziez, behin ere unhatu gabe geroago eta gogo hobez.

Oraiko demboretan ez dute ikusten ahal, zorigaitzez, arrabot partidarik, oro plekari emanak direlaketz; bainan lehenago ez zen hola. Lehenago, eta azken urthe hautarano, igandetan haurrak bazauden beha chora-tuak herriko pilotaririk hoberenak nola ari ziren, zer jo ederrak egiten zituzten, zoin ziren zalhuak eta azkarrak, zoin ederki zabilaten pilota, airetik eta pumpetik, besagainez, besazpiz eta orobat esku gibebez, batean alchatuz ez dakit non gora, bestean tiroa bezein chuchen eta zorrotz. Eta heldu zeieten bereri ere zerbeit halakoren egiteko nahia.

Ari ziren beraz, hek ere, su berri batekin, eta ere bai, gero eta hobeki, bederen onak balin bazituzten begia eta besoa, zalhuak errainak eta ichtazainak.

Azkenekotz izaiten zen nor-edo-nor nahi izaiten zituenak ikhusi jokhatzen pilotari on batzuekin, jakiteko bezala zer heinetako indarrak zituzten. Orduan ere erakuts zezatela ez zirela ez jeusen gatik lotsatzen ziren haur batzu, khonda zaitekela heien gainean eta behar izaiten zuten agertu pilotari handien kontra.

Halako partidak herri handietako eliza phestetan egiten ohi ziren, edo orano phestarik batere gabe eskualde bateko pilotariek desafiatu zituztelaketz beste batekoak diru puska jokatuz.

Partida hetara biltzen ohi zen, bereziki pilotari gazteak han berekoak balin baziren, lehen-lehenik, cheche eta larri, zahar eta gazte, herriko jende guzia, herriz kampak ere nok daki zombat, denetara plazan koka ahala, eta huna halako partida bateko goiti-beheitiak.

Partida hasteko tenorera oren bat aitzinetik plaza guzia jendez bel-beltza ditake. Nahi badeezu egin behaldi bat, ikhusiko tuzu ari direla oro elheketa, zoin serioškiago. Zertaz mintzo othe dira? Ein-eina, pilotariez pelotari gaztez, zer mentura duketen partidaren irabazteko; zer lanjer galtzeko. Badira ere bakharrak besten artean kurri dabilzanak, moltsa luze batzu dilingan, haro handitan, oihuka: « berrogoita hamar libera partidara! ehun libera partidara! » Gizon hek ez dira beren herrietarik jalgiak doidoia partida eder baten ikhusteko atseginaren gatik; lehenagorik ere bai, ea ez othe duten irabaziko diru puska bat ona.

Ez zeiete iduritzen alabainan haur gazte batzuek garhaitzen ahal tuztela bazter guzietan ezagutuak eta hek maite dituzten pilotari onak.

Gisa hortan ari direlarik, batzu elheketa, besteak ahal duten diruaren jokhatzen, bi eskualdetako pilotariek hautatu dituzte hiruna juie, eta hitzartu partida hamahiru jokotarik izanen dela.

Azkenean, hasteko orenera direlaketz, egiten dute *kutch* ala *pil*, zoinek duken arrabota, eta galdu dutenak badoazi gibelerat. Jendea ere jartzen da emeki-emeki eskasetarik kampo.

Hara beraz non diren hamar pilotariak, batzu arraboteko aldean, eta besteak paso marraz kampak aldetik. Mundu guzia heieri beha dago. Bainan besteak baino hobeki ikhusi nahi dituztenak, hek dira lehen aldikotz agertzen diren gazteak. Hala-behar-eta errefera dute. Hastera doazi, « Jo onera! » oihu egiten du botariak. Hainbestenarekin ichiltzen dira guziak. Botariak, ez hartua eiki plazaren ara, egiten du arrabot bat

ederra. Erreferan den gizon gazte lerdanak aldiz, hunki, doidoia eskularru puntaz, eta emaiten dako gibel-gibelekoari. Hak itzultzen du paretara indar handitan, baina erreferari gaztea, jarraikiten zako, belatcha choriari bezala eta, duhan oldarrarekin batean, sartzen du pilota nehor ez den zokho batean.

Jendearen bozkarioa ! jendearen oihuak eta zalapartak hain jo ederraren gatik ! Eta pilotari gaztearen bihotza ere, nola hazten ahal duten halako laudorio batzuek !

Aitzina ere atchik dezala errefera, hasi den bezalako paso ederrak eginez, edo pilotak erhautsiz ; hel dadiela, handik jalgi gabe, hiru lau jokotara, eta jendearen bozkarioa joanen da handituz gero eta gehiago.

Bainan besteak ere egiazki pilotari dira, pilotaritzat ezagutuak. Azkenerat botariak ez dako emaiten erreferara pilota lehertu eta zakhur batzuetarik baizik. Halarik ere erreferariak alchatzen, mimenaren pareko errainak dituelakots ; bainan ez baititu ezartzen ahal nahi lituzken bazter edo zokhoetan !..... !..... eta hortakotz egiten dakote arraia bat handik edo hemendik.

Lekhuz aldatzen dira beraz pilotariak. Zaharren aldi izanen da orai joko egiten artzea. Herrikoak lau jokotara helduak baitziren, bestek ere badituzte jadanik hiru. Erran nahi baita haurren beren eta haurren pareko lehakatuak diren jende gehienek oihuak eta bozkalentziak ezituak direla.

Diru jok hazalen mintzoa da entzuten gehienik. Kurri abiatuak plaza bazterretarik, hek ari dira oihuka : « Hogoi libera, berrogoi libera partidara, erreferaren alde ! » Bai, pilotari zaharrak ederki ari dira eta beldur izateko da nagusituko direla. Egin dute laugarren jokoa hartu ere bai aitzina ; bainan ez dembora luzearendako. Gaztek ez dituzte uzten joko lerro handiren egitera. Baten edo bien gaina hartu orduko, han tuzte gibeletik. Sei jokotan bardinduiak, bederatzitan ere bardintzen dira, eta orduan luzatzen dute partida sei jokotara.

Halako kenka char batean zirelarik, batzuek kintze bat eskas jokoaren hesteko. bestek kintze hura irabazi nahi adosteko, erreferariari joan zakon pilota bat, ez *pik*, bai *pik*, hein hartakoa. Halarik ere hak alchatu eta jo zar bat egin. Bainan botariak ordu berean oihu samin bat : *kintze pilota* « Paso pilota » ihardetsi erreferariak. Botariak, juei mintzo delarik, beste oihu bat : « Jueiak bil ! » Eta sei lekhotan zauden juei hek bildu ziren plazaren erdira elgarri agur handi bat egiten zutelarik. Egitekoa halakoa zelakotz, egon ziren aphur on bat elgarrekin. Gero haatik, edo-zeinen alde mintzatu baziren ere etzuen nehorik deusik erasi heyen juiamenduaz. Pilotariak ere hasi ziren makhurrik batere ukhan ez balute bezala. Bainan nola erran, nola adiaraz heieri beha daudenek dituzten atseginak eta ere bihotz minak.

Zembat aldiz ez dira bi aldetako jendeak chutitzen jakin ere gabe zer ari diren, eta egoiten lephoak luzatuiak, batean alde batera, bestean bestera, pilota nora, begiak hara, beha pilota gaitz penatu batzu nola izanen ziren hatzemanak eta gibel igorriak. Eta gero, heien oihuak eta tarrapatak, ikhusiz egiten dutela ez pilotaren hatzemaitea doidoia, bainan kintzearen irabaztea bera ere.

Bizkitartean kintze baten irabazteak, joko baten egiteak hala erhotzen dituen jende heiek, bederen gutiz gehienek, zer irabazi dukete partida irabazi-eta ? Irabazirik batere. Zer galtze partida galduz ? Deusere. Bainan irabaz dezatela, eta badukete atsegina jakiteko hek direla beste guzien nagusiak. Heek, erranen ahal, jadanik dituztela pilotaririk hoberenak.

Pilotari gaizoak ari ariarik kintze bat edo beste ezin trenkatuz hamabiek emaiten dute, eta *Anjelus*-ak hasten dira. Eta hara non pilotariak, utzirik pilota lurrerat, eta hartuz boneta eskura, zeinhatzen diren, othoitzaren egiteko ; plazaren bi bazterretako jende ere egiten dute gauza bera. Eta aldiz phesta hartara jinak zire erdaldunak, hek harrituak daude ustegabeko ikhugarri hari beha.

Eguerdiak joak bulta hartan, pilotariak orano ere ari, izerdia dariotela, hastean bezein su handiarekin, eta ez dute orano akhabo ; bainan baditake laster eginen dutela.

Azken aldian bost jokotara luzatua, hiru joko eta lau dira, herrikoek, lau. Kintzez aldiz, trente kuantu ; herrikoek kuantu. Hek luten makhurra, ez baitira erreferan. Hanchet botariak bote bat ezinago zarra !... Erreferariak, etzezaken besterik egin ; alchatu bai ahal-nola, bainan bigarren gibelkoetarano bakharrik ; hetarik batek jo bere indar guziarekin passo marra zokhora, iragan-arazi marra errez, arraia paso marran !...

Hura bihotzmina, errefera galtzen dutenentzat ! Zer hatspenak heek eta heien aldekoek ! Eta aldiz zer bozkarioa zer bozkariozko oihuak herriko jende guziak !

Hara beraz non den oraino ere erreferan jadanik hainbeste laudoriozko oihu entzuna den erreferari gaztea.

« Hots oraino ere paso bat ; paso bat bera ! » ari zaizko bazterretarik bere adichkideak. Hura emaiten da botariari buruz, boneta begietarano sarthua, ezkerreko zangoa bestea baino aitzinago, jauzi egin nahi lukenak bazala, gorphutza haren gainera aphalduchea, begiak itzea bezala botariaren beso ukhaldiari.

Ez galda botariari zer bote egin gogo, duen. *Pik* bat errabiatua du hak egin gogo, edo leherrarazi pilota paretara heldu gabe. Anhitzen beldurra hori da ; botariaren lagunek igurikiten dutena ere hori bera. Eta hortakotz, joan orde beren ohiko lekhuetarano, biderditan geldituak dira ; pilota bat hain gaitza ez dela urrun igorria izaiten ahal.

Denak ichil-ichila daudelarik beraz, eta kasik hatsik ere hartu gabe, zer behar duten ikhusi : « Jo ! » oihu egiten du botariak. Hain suertez zangoak huts egin, eta *pik*-aren orde !... arrabot bat ederra.

Uste gabeko chori errea, hura ahora ! Erreferariak ez du eskapatzerat uzten ; egiten du *paso* bat nahi duen bezalakoa eta hartan hesten partida.

Halako aldietan dira oihuak eta irrintzinak, oihuak, jauziak eta erhokeriak. Eta haatik, jadanik erran dudan bezala, bakhar batzuek besterik nehorik ez dukelarik sos baten irabazirik. Bainan badute ohorea, zombatenaz ere aipatuagoak baititazke garhaitu dituztenak eta hainbestenaz ohore gehiago.

Partida galdu duteneri bereri ere ez zeizte sobera gaitzi holako bozkariozko tarrapatarak, eta joanen dira beren herrietarat eginez beren baithan, egun hartan bestendako ziren bozkalentziak oihuak eta zalapartak, heindako izanen direla beste aldi batez, beste plaza batean.

Horra zek ahatzarazten deizten gure herrietako langileri beren bizi beherraren gatik dituzten lanak ; horra, beren zango-besoak azkarrarazten deiztelarik, gure gizon gazteak ostatuatarik kampo dauzkan josteta balios eta ederra.

BIGARREN GARHAIT-SARIA

ESKOUNTZE BAT

SANTA GRAZIAN

I

Etchenko haurrefan, Pette zen leen sorthia.
Houa nausi geia, houa zen prima.
Hoita hamar ourthe zouan bethatzera :
Andriaren hartzeko, han zen adinera.
Aita etzen gazte, bai orano pizkor ;
Laner buruz zagon erne eta bilkor.
Ama, adin gabe, zen aldiz zahartu :
Haur hanitch hazi, ta lan thorpek higatu.
Elhia zabilan, ez hatik aspaldi,
Etzei egiteko, Petteen zela aldi.
Bena Pettek etzian ihoula gogouan,
Behar ziala oano ezari lephouan,
Ezkountzako khorda orapilaturik :
Hain ountsa etzena amaz trataturik ?
Bi biak zirelarik, amak egun batez,
Irria ezpañetan, begitik nigarrez,
Erran zian bere seme primari :
Diala bi aldiz hogeï ourthe sarri,
Hire ait'eta ni, etche maite hountan,
Sinhestia gogor Jinkouaren beithan,
Sartu ginen nausi, etcheko-andere.
Etzen heben, garbi, gourerik deusere.
Lana hatik gunian, biek osoki maite ;
Azkar ginen eta suhar, kontent, gazte.
Jarraikiz, thai gabe, goure lan bidiari,
Egin dugu mouzkin, aisan gira jarri.
Hountarzuna bildu, bena jouan adina !
Zahartziarekin, jin chuchen ezina !
Bizi girelarik, o nahi giniek,
Sor-lekhu hountara, goure seme Pettek,
Bere nahiala, haitu egin eta
Ekhar dezan ene ordaria ; aleta
Badakiagu zerk hatzamanen gutian :
Ordutik ez gutik, hire bihotzian,
Izanen ihoula ez buru buruko.
Eztuk hatik, gutan, sekula hoztuko
Hire ertzeko dugun amorioua.

Chedia har ezak eta abiloua.
Hau, orano erran behar deiat hati :
Bazterretik entzun zoumbait elhe gati,
Ehadila, lotsaz, noula nahi gibel ;
Ez ikhous zelia orotarik ubel.
Etzaika moulde houn Bichkarreko Grachi ?
Odolez, benturaz, aphur bat du gachi ;
Bena bihotz houn duk, agudo ta zuhur,
Kaskoz omen dakik, bethi nourat buhur,
Houa nitek, gogoz, hire tzat otzatia.
Ez nuk aitzinatzen, hiri duk ikhoustia.
— Egun ber berian, amararen errana
Petteri sarthu zeon bihotzian barna.

II

Hanteche zen, gain batiau, ta chouri chouria,
Ageri, hurrunchko, Grachiren etchia.
Grachik bazutian hogeï ta bost ourte.
Etzian sekula, orduartian ouste.
Ukhen behar ziala ber'etcherik jelki,
Bizitze berri ein beste nourbaiteki.
Pettek ikhousi zian Grachi hanitchetan,
Harekila egon ere solasetan.
Bena etzeon, behin, gogouala sartu
Emazte gei behar ziala galthatu.
Amaren beithan hain zian harek handi
Sinhestia ! Ziouan usu : Ezpanendi
Ni ihouis abia lagun bat hartzera,
Amak ekhar leiket, chuchen bat etchera.
Elhe horietan, duda gabe baten
Lekhu arrailleria demendrento baten.
Noula nah'izanik, cheherik urhatsa,
Petigoran, zinez tinkaturik hatsa,
Amatto jouan zen, Bichkar etchiala,
Aita senekilan hitz harturik hala,
Bichkarrekouek, houa ikhoustiarekin,
Beren artian erran zien boztariorekin :
Ja ! ez da besterik ! Gaur, hola jiteko,

Badu zerbait handi gouri erraiteko ;
 Askazgouan behar ahal dugu sartu,
 Nahi badugu ber eskeintza houn hartu.
 Petteen ama, guti utzuli unguruz,
 Grachi eta haren aita amer buruz,
 Mintzatu zen, erran, garbi haren nahia :
 Zabaltu zian, kolpez, Petteri bidia.
 Eta demborarik batre galdu gabe,
 Goure primu, nahiz zen hein bat herabe,
 Ordu beretik zen hasi eiten khorte
 Grachiri. Erran zen : Goure bien zorte
 Houna edo gaitza, Jaun Goikouak berak,
 Mundu guzi guzia eskian dianak,
 Erabiliren du ; dugin hartan khouta.
 Ukheneko dugu arauz zerbait kouinta
 Nouiztarik nouiz, bata bestiarene eretzian ;
 Jinkoua othoi zugun etheke gitzan bakian.
 Pette eta Grachi, hantche hitz emanik,
 Amorio zinezko, nekez, algarganik,
 Beralde jouan ziren, nouzpait, orzoundouan,
 Bihotzetik bero, ezkoukzia gogouan.
 Gora behearak ein zutien aitek laster.
 Dudarik baterez, ezkontu gei gazter
 Dembora zerela luze uduritzen ;
 Haiduru denari beita hal'agitzen
 — Zelia eder da, hurrun dir'odeiak ;
 Etzi dirateke azkenian ezteiak.

III

Igante arratsa ; gaur merian ezkontzia,
 Pettek eta Grachik etzien ahatzia
 Aita amak eta laguntza bedera
 Harturik, jouan behar ziela Haitz-etchera,
 Baia erraiteko, garbi jaun merari,
 Bat bestiaren lagun nahi ziela jarri.
 Baia, tiesoki, errazik izan zen.
 Hartaraz geroz, nour othe da gibeltzen ;
 Horra, tinkaturik, juntetan lehena
 Orai etzei aitzin hauskarri hamena :
 Bortu gazna, ophil etchen erriarekin,
 Ardoua, nafarra, gaintika haiekin,
 Jakile eta han zirener orori,
 Aitziniala zeitzen hain sarri erori.
 Burhaso, ezkontzei eta hen lagunak
 Khountuz zauden zoubat ordu dian egunak !
 Ez aiphatzekoz hek ordunko ezkontza,
 Etzakien batere zertaz egin hitza.
 Lekhouak, Anttoni, Nicolas, Peilleilla,
 Jakin gabe nountsu den ere Esteilla,
 Espanaz mintzatu ziren ehunetan :
 Ah ! zer ardou gozouak kokouen lurretan !
 Berantouan, edanik arauz beren heña,
 Etcherat jouan ziren okherrik erreña.

IV

Espouseko goizian, zelia da garbi.
 Petteren anaie gaztia, hoge ta bi
 Ourthetako mouthil gothor bat, ari da
 Zaldiari ezarten zela eta brida
 Liliz aphaindurik, beharrietan gora,
 Ez deia lorious, Petteren bohorra ?
 Ta espous tcherkaria, zaldi haren gañen,
 Doua Bichkarriala, zalhe eta lerdan,
 Grachiren borthan da, kamptik baratu ;
 Haren aita amak harano galthatu.
 Agertu direnean, bi aithor bezala,
 Jautsirik zalditik, hitz ein dee berhala :
 « Pettek igorten nu, zier erraiteko
 « Egin dila zin bat, ez diana hautseko
 « Elizako legian, zien alhaba du
 « Emazte harturen, Jinkouak nahi badu.
 « Houna niz ni orai Grachiren tcherkara,
 « Haren bidatzeko egun elizara.
 « Behech zitie zien alhabaren ganik,
 « Ez da arras ziena hori egun danik. »
 Grachi, kapouchin beltch luze baten barnen,
 Oihal arhin chouria begietan gañen,
 Agertu da. Zoubait ari dira zinkaz ;

Grachi ezagun da, aldiz, nigar zipaz.
 Orogen aitzinian, lurrian bi belhañak,
 Ikharak harturik tialarik espanak,
 Pharkamentuskatzen da aita amari.
 Geroz, buruz haren bilha jin denari,
 Etchenkouek, besarka, kampo laguntu die :
 « Horra gour'alhabe ! Eraman ezazie ! »
 Bohorriala, Grachi, ber bera da igain ;
 Orok nahi ukhen die laguntu berhain ;
 Bena houra. eskiaz hartu eta gima,
 Zalhettorik beita, gazt'ere balima,
 Jauzi batez jarri da zaldian zankardotek,
 Lotsa gabe batre harek dezan egotch.
 Bohorra liroke chuchen jouan eraz,
 Esku khaldu batez, elhe batez beraz ;
 Eta, Bichkarretik barna elizala,
 Bidia egin liro arhinik berhala.
 Espous tcherkariak hatik zamaria
 Khordatik derauka, baratch, ezti ezta.
 Tiroz berria da orotan hedatzen,
 Ordian dela Grachi espous abiatzen.
 Horra Pette ere, bere lagunek,
 Etcherik eztenez thenorian jelki.
 Hartu du elizarat chuchen douan bidia.
 Gerrian du zeta zintura gorria,
 Jauntsi beltchak souñian, oihal hounez ahal.
 Li athorra chouri, papoua hein bat chabal,
 Lephouan batere da krabatik gabe ;
 Pette ezta izan, oano, baten jabe ;
 Elizarat ala etcheratekouan,
 Tirouen azantza, hurrunik bazouan,
 Mendi arteketan, batetik bestiala,
 X Uduri uhulgia azkar zabil ala.
 Eliza zaharrian, ezkontzia ederki,
 Herriko aphezak ein du plazereki.
 Aholku sanouak, juntatu berrier,
 Eman tu althare aitzinian bier.
 Ez dio khumitk har estei bazkariko,
 Ez du mouda berri harek ezariko.
 Bena behar beitu bendikatu kambra,
 Arristirian jouanen da espous etchera.
 Horra etzeiliarrak, algarrekin, metan,
 Eguerditarik landa aski bertan,
 Petteren borthala bildurik, unguru,
 Eta han hounki-jin bateren haiduru.
 Espousa eraitsi da bere bohorretik ;
 Ez da oano jelhi kapochin barnetik.
 Bere eguz-aita khantiAla jin zaio,
 Eskutik harturik, gero, gero erran deio :
 « Tziauri ! » Jouanazi du etchenko borthara.
 Petteren ait'amak jinik ziren hara.
 Haier buruz : « Houna Jinkouaz haitatu
 « Izan dena zien tzat ; behar zie maithatu
 « Egiatzko haurra bazunie bezala ;
 « Nahi luke bethi bizi ziekila
 « Bake oso eta amorio handian ;
 « Hounez laidoriorik baizik ezta mundian ».
 Gazalhabari : « Sar zite etche hortan ;
 « Igaiten zielarik, orai, horko borthan,
 « Zinez, Jinkouari, hitz eman ezazu,
 « Haren lagungoua galtzen ezpazaizu,
 « Familia berrian duzula bakia
 « Bethi etchekiren, eginez hounkia ».
 Petteren ait'amek, artian harturik,
 Laguntu die Grachi bihotzak hourturik.
 Harentako egin dien khamberala.
 Bazkarian mundia sarthu da berhala.

V

Bestak izan dira bero bi egunez.
 Erraneko dut hau, besteri entzunez ;
 « Grachi izanen da etchenko izarra ».
 — Halabiz ! Halabiz !

Joanes GARAZTARRA.

1903

BERTSULARIEN GUDUA

DONA-PALEOKO BESTAN

UNTZ'URHEA

ERAMAN DUEN KANTUA ZAMARRIPA TA URAGA ASUA-KOAK EGINA

ELIZEA TA EUSKEREA

Lema : *Ni beti beti zurokaz.*

Euskera ta Elizea izenez bigunak...
Ta izatez gosho gosho ta osoro legunak,
Guri goiko Jaunak
Goitik biralduriko eguizko ondasunak,
Maitegarriak dituz biotz euskaldunak.
Amacho kutunak,
Zurok maitatzen'emon nai dodaz egunak!

Alperrik Inpernuak, Amaren kaltean,
Maitetasuna ill nai dau nire biotzean...
Jaunaren echean
Erreko dot biotza maitetasunean,
Suak iratzi daian⁽¹⁾ biotzan ganean :
« Amakaz batean
Ibilko da biotz au bizi dan artean ».

Betoz, betoz ekachak euskaldun errira,
Maitetasun au bota-gurarik obira...
Betoz Euskadira !... (2)
Baiña ez, ez. Zertarako, alperrik badira?
Amok biotz ontatik aldendudo eztira.
Zerura-beguiria
Nire maitetasunen garrak (3) bizi dira!

Ezta bizi guizona maitetasun barik...
Ta Amon maitetasunak nauko ni bizirik.
Eurak ikusirik,
Bauko nire biotzak naiko pozgarririk.
Eztakit zelan dagon bat bere euskaldunik
Ai! biotz guztirik
Ama biok maitatu eiten eztabenik.

Euskaldun bakocharen biotz bakochera
Biraldu gura neunke nire sentiera,
Biotzak batera
Danok goratu daien Amon izaera :
Nai neunke biotz danak neurean antzera,
Emetik aurrera
Laztanik kantatzea Eliza ta Euskera.

(1) Iratzi daian = Pare que escriba.

(2) Euskadi = Vasconia.

(3) Garra = Llama.

L'ÉGLISE ET LA LANGUE BASQUE

1

La langue basque et l'Eglise— noms harmonieux,
essentiellement doux et entièrement euphoniques —
Voilà les véritables biens
que le Seigneur d'en haut nous a envoyés du ciel,
et que les cœurs basques trouvent aimables.
Mères vénérables,
C'est à vous aimer que je veux passer mes jours!

2

En vain l'enfer voudrait éteindre en moi
l'amour que je vous ai voué, ô mère (l'Eglise).....
Dans la maison du Seigneur
Mon cœur se consumera d'amour jusqu'à ce
que le feu imprime (cette aspiration) :
« A l'unisson avec sa mère
« Marchera ce cœur tant qu'il vivra. »

3

Que la tempête souffle au Pays Basque,
Espérant coucher cet amour dans la tombe.....
Qu'elle fonde sur la Vasconie!
Mais non, non! car sa fureur serait vaine.
Ces mères ne s'éloigneront pas de mon cœur.
Les yeux tournés vers le ciel,
Les flammes de mon amour pour elles vivront encore!

4

L'homme ne saurait vivre sans amour.....
C'est l'amour voué à ces mères qui alimente ma vie.
En les contemplant
Mon cœur possède toute la joie qu'il peut désirer.
Je ne sais comment un seul Basque peut exister
Sans aimer
Ces deux mères de tout son cœur.

5

Particulièrement au cœur de chaque Basque
Je voudrais communiquer ma manière de sentir,
Que les cœurs s'unissent,
Que tous exaltent l'existence de ces mères :
Je voudrais voir tous les cœurs, ainsi que le mien,
Dorénavant
Embrasser et chanter l'Eglise et la langue Basque.

Negarrez dagoz orain Ama maite zarrak,
Euskadin ikusirik aĩbat seme charrak,

Euskaldun chacharrak, (1)
Izenez euskaldunak, izatez zantarrak,
Amaren kalterako eguiten iĩdarrak.

Biotz euzkotarrak, (2)
Zuron maitetasunen amodio-garrak
Legortu beiz apur bat Amaren negarrak.

Euskaldun seme danok emen lur onetan
Maitatu bear doguz... maitatu benetan...

Denpora danetan
Euskera ta Elizea, mendi ta errietan,
Lur au ichi ta guero... Asabak (3) goietan,
Zeru-ateetan,
Pozik gaguizan artu (4) euron besoetan.

Esango al dauskue goitik Oihenart andiak,
Moguel, Elizanburu ta Larramendiak,
Euzko leñarguiak : (5)
« Zurok zaree Elizaren semecho onetsiak, (6)
Zurok Ama Euskeraren seme maitatiak : (7)
Biotzez guztiak
Gozotu nai dozuez Amaren urtiak ! »

- (1) Chacharra = Vil, despreciable.
(2) Euzkotarra = Euskaro, a.
(3) Asabak = Antepasados.
(4) Pozik gaguizan artu = Para que gozosos nos reciban.
(5) Euzko leñarguiak = Vascos illustres.
(6) Onetsiak — Benditos ó bendecidos.
(7) Maitatiak — Predilectos.

6
A l'heure actuelle ces mères vénérables et aimées
pleurent, De voir dans la Vasconie tant de mauvais
fils, De Basques méprisables,
Basques de nom, mais traîtres de fait, puisque
leurs efforts tendent à nuire à leur mère (l'Euskera).
Cœurs patriotes.

Que les flammes de votre amour sèchent un peu
les larmes que répand votre mère.

7
Tous les enfants du Pays Basque, ici, sur cette terre,
Nous devons aimer sincèrement....
En tous temps
La langue Basque et l'Eglise, à la montagne et dans
les villages,
Afin que, en quittant cette terre... les ancêtres là-haut,
Aux portes du ciel,
Joyeux nous accueillent dans leurs bras.

8
Que des régions supérieures le grand Oihenart,
Moguel, Elizanburu et Larramendi,
Ces Basques illustres, puissent nous dire :
« Vous êtes les enfants bénis de l'Eglise,
« Vous êtes les fils bien-aimés de l'Euskera :
« C'est de tout cœur
« Que vous voulez apporter des adoucissements aux
années de votre mère ! »

Ohorezko Makhila zilharreztatua eraman duen Kantua

ESKUAL-HERRIA

1
Frantzian bada tokia
Deithua Eskual-herria
Itsas bazter, mendi aldean, chokho batean jarria
Han sortua, han nahi nuke higatu nere bizia.

2
Laphurtarra pilotari
Zuberotarra dantzari
✧ Bachenabarreko artzaina bortuetan pertsulari
Egun hotan ageriko da bakhotcha nola den ari.

3
Itchuratik Eskualduna
Gizon ginharri, lerdena
✧ Hunez hun emanen derautzu ahorat deraman jana
Hala hala biphilki lotuz.... zalu makilaren gana.

4
Pertsuen sari, Ochala!
Balitz enetzat makila!
Gau beltzean eskuan nuke ernerik, ichil ichila
Etsaiek ez nirote lotsa, izanikan ere mila.

5
Eskual-herriko etcheak
Aitak nasai obratuak
Bizkarra gora, sabel zabal, gibelerat hedatuak
✧ Arkiña ungarri gizenez igerika korraleak.

6
Bertzenaz haurrak nun koka
Ezen badu dotzenaka :
Bihi ederrik jiten zaio alhorretarik orgaka
Barrukian behi, ahatche, behorra eta behoka,

7
Eskual-herriko etchean
Bizia doha bakean
Jinkoari othoitz eginez goizez eta aratsean
Aita eta amak zahartuz haur gisakoen artean.

8
Meza bezperen ondotik
Pilotari lot gogotik
Ikhusgarriki joiten dute besogain ala punpetik ✧
Herri guzia beha dago choratua bazterretik.

9
Eskual-herrian mendiak
Aberats eta garbiak
Han gozoki gizentzen dire zikhiro eta ardiak
Ipharrari buruz alhatzen multzoka behor, idiak.

10
Eskualdunen Irrintzina
Deiadar luze, samina
Aradaz arada badoha zelhai mendietan barna ✧
Entzun ordutik ichildu zen *Orrian Arrolanena!*

11
Eskuara zer mintzairea!
Nahasdurarik gabea
Diote galtzerat dohala.... amets zoro, haur elhea!
Amak erakutsiaz bethi orhoituko da umea!

12
Eskual-herri sakratua
Jakintsunek aiphatua
Ene bihotza hirea duk, hirea adimendua
Mundu guzian haiz bakarrik *Lurreko Parabisua!*
OCHKACH.

Hirurgarren Garhait-Sarria eraman duen Kantua José Artola eta Elizechea Donostiarrak egina

ZAZPIAK BAT

1

Kabi polita leku onean
Arkitutzen dan moduan,
Ala berean azaldutzen da
Euskal erria munduan ;
Zazpi umecho egatzen diran
Bezela Kabi onduan,
Pipirripiak eginaz pozez
Beren izkera gozuan,
Modu berean zazpi senide
Gabiltz pozkida osuan.

2

Zazpi anayak biyotzetikan
Maitatu bearrak gera,
Azaldutzeko *lege zar* eta
Oitura onak aurrera ;
¡ Gure izkuntzik ez da galduko
Gu sayatutzen bagera !
Baizik gero ta indar obean
Argituko da euskera,
Doatsunezko eta gozozko
Pare gabeko izkera.

3

Gu lau senide Españatarrak
Gera beti euskarakin,
Franciatarrak zubek irurak
Beti zerate gurekin ;
Bide zuzen ta jatorrezkoai
Bear diogu bai ekin,
Kopet argia, musu alaya
Degula beti gurekin,
¡ Mundua mundu dan bitartean.
Izan gaite elkarrekin !

4

Gure izkuntzak ez du mugarik
Magal bat degu guziak,
Lur ontakuak *Denak bat* gera
Naiz Espāñi naiz Franzia ;
Ama euskarak dianak gaitu
Begi onez ikusiak,
Bere bular ta zumo gozoak
Beti dauzka irikiak,
Ase ditzagun maitasunezko
Gure biotz egarriak.

5

Euskal erriko kabi ontatik
Irten dira *Ama* gana,
Seme jakintsu oso pizkorrak
Laguntzera beragana ;
Beti argitan izango dira
Oyek egindako lana ;
¡ Nork ez dakizki bere izenak ?
¡ *Bilinch*, *Manterola* jauna,
Iparragirre, *Belzunse*, *Abbadie*,
Ta *Duvoisin* kapitana ?

6

Gu ere lengo zarrak bezela
Gizonak izan gaitean,
Zazpi probintzi euskaldun onak
Elkarturikan batean ;
Lege zar eta euskal izkera
Degula borondatean,
Geren biotzak Jaunaren gana
Jarririk fedez betean,
Itsaso, mendi, zelaita lurak,
Munduan diran artean.

Laurgarren Garhait-Saria eraman duen Kantua

ZUBEROA

1

Ezagutzen duzia, Zuberaphartia,
Eskual-Herri guzian lekhu aiphatia ?
Han izatu niz eta nago choratia ;
Balio du gaur hartaz bi hitz erratia.

2

Mendi gorer inguru oihanak handirik ;
Zelhaiak gain gainetan zabal ta pherderik ;
Zolan aldiz ordoki nasaia ederrik :
Zuberako kampo hola da eginik.

3

Hantchet etche multcho bat, herritto bat duzu ;
Haratchago bertze bat berdin ikus zazu ;
Ez ilhun, ez ba churi ageri dituzu,
Hetan daude alegre muthil lerden batzu.

4

Ahuñeraino ere dir'egon tokiak
Arthaldi ederrekin bizi han yendiak ;
Orkhatzak bezein sano derade guziak :
Indarrak emendatzen tu libertatiak.

5

Horra Zuberatarra non dagon lanian ;
Goizik hasia eta han da ilhunian.
Lan egunez hark ez du oren bat phausian.
Urhiak gero baitu molxatto luzian.

6

Agudo ta zuhurra, bainan ez zikhoitza ;
Eguntto batzuz harek arin du bihotza :
Yan, edan, dantza eta goratik-an botza ;
Adiskidekin ez du behin ere hotza.

7

Phest' arratsaldi batez, zoazi plazara,
Chirulak yoiten badu han dantza zaharra,
Ikhus Zuberatarrak zalhu nol'ainhera;
Ochala! guk bagindu hen izterzain bera!

8

Merkhatuko eguna hor heldu denian,
Zuberatarra doa makila eskian,
Espartin churietan zangoak gustian;
Etcherako othe da arratsen bakian.

9

Zuberatarño horren makhur handiena :
Makhila ibiltzeko hura da lehena;
Adiskide-tzat bethi gizon hoberena;
Bakia maite eta gerlaz ez du phena.

10

Laphurtarrak irri bat Zuberarendako,
Batre ez omen hati trufa egiteko;
Han tu buru, zangoak khausitzen zalhusko.
Zolatik-gain gizonak eginak berdinsko.

11

Zuberatarrak dio : Badea makhurrik,
Zolaren arabera gaina den eginik?
Zer kaskoa nuken banu dilindan gerritik
Kintal bat Laphurtarren alderdi pizutik?

12

Bachinabartar hori mintzo da bieri :
Bib' Eskualdun guziak! Amodio elgarri!
Dugun pilotan eta bai izan dantzari;
Egun batzuez ere oro bertsulari.

YOANÈS GARAZTARRA.

Bortzgarren garhait-saria eraman duen kantua Victoriano Iraola-k Donostiarrak egina

ARRANTZALIA

Nere ume, ume zoragarriya
Jachi zate itsas basterrera,
Biyotz bigun eriyen kantatuak.
Ichiltasun oitan entzutera.

Batelchuan biyak éseri eta
Naitasunez bakar bakarrian,
Nere antsi amoriyoz betiak
Sartutzeke zure biyetzian.

Gau illunak zerua estaltzen du
Itsasoak ezdauka mugirik,
Aize bigun epela soseguan
Dena dago, dena zori-ongiz.

Ytsasora irteten naizenian
Goizian goiz nere batelchuan,
Beti zaitut imajiña bezela
Eramāten gordia kolkuan.

Biyak joango gera gozaldi batez
Bogatuaz itsas barrenera,
Aize ariñ gozotsuen soñuan
Naitasunen penak kantatzera.

Zuretzako arrapatuko ditut
Milla arrai chiki politenak;
Gero ayek sartu ondorian
Zuzaz dira guztatuko denak.

Jakin zazun amoriyua nola
Senti detan biyotz shamurrian,
Eskeñiko dizut juramentua
Itsas eder urdiñ zabalian.

Batelchuan urruti joango gera
Baga kiskur urdiñak pasiaz,
Alchatzen dan afar arro zuriya
Agurtu ta atzian lajiaz.

Ur aundiyak etzaitu izutuko
Ezta ere aize indartsuak,
Ikustian zure begi zabalak
Bihurtuko dira gozotsuak.

Erregintzat otsandetudo zaitu
Ugumarrak (1) kantu eztituan,
Itsastarrak zerura goitituaz
Zorionez pozezko ojuan.

Atozkit iai! atozkit batelera
Iarren atoz! !atoz beriala!
Illargiya disdiatzen ari ña
Illun zeguen itsaso zabala.

Aize bigun onak bultzatzen ditu
Bagachuak nere batelera,
Atoz laister! ume zoragarriya
Bihotz ill au konsolatutzera.

(1) Sirena.

OHOREZKO AIPHAMENAK

Urtzai baten gainetik — Harispe Marechala — Gacho etchiak — Biñi bedi bethi Uskara

EGIN DITUZTENERI

FETES BASQUES DE SAINT-JEAN-DE-LUZ

AOUT 1894

CONCOURS DE POÉSIE BASQUE

PIÈCES PRIMÉES

Garhait saria, kantu hunen emaleeri

ESCUALDUNAC

1

Nahi duzue jakin gure arbasoac,
Miaturic leihorrac eta itsasoac,
Zergatic Cantabrian zitazken cocatu?
Toki hoberic nihon ezinez causitu.

2

Zeru gaina maiz urdin, denbora maiz gozo,
Hiru laurdenac leihor, bertzea itsaso,
Asco mendi aberats, zelhai gizen asco...
Non holacoric causi urus bizitzeco!

3

Horchet da Escualduna bere gain jarrico.
Arrotzari ez dio deus ere khenduco;
Bainan ez nihor hurbil hartaz nausitzeco :
Nihola ez du nahi bertzeren azpico.

4

Erromaco harmada, lurra bentzuturic,
Heltzen da hunaraino gogoia suharric;
Bainan Escual-herriac ez eman amorric :
Cesar ihesi doha ongi zafraturic.

5

Libertate maiteaz jabe gelditzeco,
Escualdunac geroztic egin du lan asco.
Bera bere lurretan Jaincoz landa nausi,

*Ohorezko lehen aiphamena kantu hauk eman di-
tuenari*

EUSKAL-ERRIA

BERE OITURA

USANTZA ETA LIBERTADE ZARRAK

*AZALKAYA :
Euskal-erri maiteari.*

ASIERA

¿ Nun arkituko det nik lira bat
Orain gogoz kantatzeko?
¿ Nun arkituko, Eushal-erriko
Gloriak alabatzeko,
Bere oitura ta libertadien
Gañean itzegiteko?
¿ Nun, bada, nun det nik arkituko
Lan au pozez egiteko?
¿ Arkituko det lira eder au
Chorichoen kantuetan?
¿ Arkituko det larrosachoen
Orri gorri gorrietan?
¿ Arkituko det intz goiz tarraren
Perla dizdizarietan,
Bestela berriz Euskal-errian
Ditugun kantu ederretan?

II

EUSKAL-ERRIKO DANTZAK

Erri chiki bateko
Plaza politian,
Dantzan ai da jendea
Umore onian;
Aurrekua dantzatzen
Plazaren erdian
Ai dira; eta poza
Daukat biotzian,
Dantzatzen ikustean
Osoro pakian.

Eguna badijoa
Bukatzen... bukatzen
Ta berriz eguzkiya
Illuntzen... illuntzen;
Illargiya zeruban
Bakarrik da ikusten,
Gaba piskabanaka
Azi da etortzen,
Eta eleizachoko
Ezkillak du jotzen.

Dantzan ai zan jendeak
Ezkillak aditzian
Gau beltza datorrela
Berak pensatzian,
Ta illargiya zeruban
Triste ikustian

Hiru laurdenac leihor, bertzea itsaso,
Asco mendi aberats, zelhai gizen asco...
Non holacoric causi urus bizitzeco!

3

Horchet da Escualduna bere gain jarrico.
Arrotzari ez dio deus ere khenduco;
Bainan ez nihor hurbil hartaz nausitzeco :
Nihola ez du nahi bertzeren azpico.

4

Erromaco harmada, lurra bentzuturic,
Heltzen da hunaraino gogoia suharrie;
Bainan Escual-herriac ez eman amorric :
Cesar ihesi doha ongi zafraturic.

5

Libertate maiteaz jabe gelditzeco,
Escualdunac geroztic egin du lan asco.
Bera bere lurretan Jaincoz landa nausi,
Berac egin legetan nahi zuen bizi.

6

Españan Gernicaco arbolaren pean,
Frantzian lehenago Haitzeco gainean.
Zer icusgarri ziren Escualdun biltzarrac!
Han guzientzat bardin chuchentzen macurrac.

7

Eta horiec orai ametsac iduri.....
Gure zuzen guziac dauzcute ebatsi.
Oi! libertate saindu, izar goibeldua,
Agian ez zaitugu beticotz galdua!

8

Hala hala zainetan odolic duguno,
Ez ahal darozcute nihore ebatsico
Gure mintzaira zahar, pareric gabea,
Eta oroz gainetic gure sinhestea!

9

Aspaldi bizi gare Cristoren legean,
Betitic sinhetsiric Jainco bakharrean.
Igandetan lorian gure elizetan,
Guziac garelaric cantaz hari betan.

10

Aintzindariac hemen dire obeditzen,
Ez dueno manuac arima colpatzen;
Halaber ohorezki zaharrak ekhartzen,
Erromesac, eriac, gogotic laguntzen.

11

Mariñel, edo artzain, edo laborari,
Lanean nekhatuz da Escualduna bizi :
Bainan halaric ere, Escualdun etchea
Maiz ohatze pullit bat choriñoiz bethea.

12

Escual-herri guzian oi! zer gazteria,
Maite dueno choilki bere sor-herria!
Zergatic du sobra maiz bilbatzen bizi

ASIERA

¿ Nun arkituko det nik lira bat
Orain gogoz kantatzeko?
¿ Nun arkituko, Eushal-erriko
Gloriak alabatzeko,
Bere oitura ta libertadien
Gañean itzegiteko?
¿ Nun, bada, nun det nik arkituko
Lan au pozez egiteko?

¿ Arkituko det lira eder au
Chorichoen kantuetan?
¿ Arkituko det larrosachoen
Orri gorri gorrietan?
¿ Arkituko det intz goiz tarraren
Perla dizdizarietan,
Bestela berriz Euskal-errian
Ditugun kantu ederretan?

¡ Ah! baditugu bai Euskaldunak
Chorichoak arboletan,
Bai eta ere larrosachoak
Intzez beteak, menditan;
Kantu ederrak aditzen dira
Gure baserrihoetan;
Bañan badegu beste gauza bat
Bai gure kondairaetan.

¿ Badakizute zer gauza dan au
Guk euskaldunak deguna,
Gure biotzak, Euskal-lurrean
Geyena maitatzen duna?
Gernikan degun aritz santuba
Gure gauzetan maitena,
¿ Au ez da, bada, Euskal-erriko
Gauzetan, onen-onena?

Aritz chit santu onen azpian
Nai det nik orain kantatu,
Zergatik bere ostó ederretan
Lira au detan arkitu;
Eta onela nere kantua
Pozez, bai, det nik moldatu,
Arbol santuko itzal gozoak
Diradelaco lagundu.

Zeruko musa garbi garbiak
Lagun ¡ bai! neri kantatzen,
Euskal-erriko libertadeak
Ote ditugun ekartzen;
Gernikan degun aritz santuba
Beti ote dan bizitzen;
Gure barrengo edolarekin
Bestela degun alchatzen.

I

JAI EGUNEAN

Loreak bere orriya

Daukat biotzian,
Dantzatzen ikustean
Osoro pakian.

Eguna badijoa
Bukatzen... bukatzen
Ta berriz eguzkiya
Illuntzen... illuntzen;
Illargiya zeruban
Bakarrik da ikusten,
¿ Gaba piskabanaka
Azi da etortzen,
Eta eleizachoko
Ezkillak du jotzen.

Dantzan ai zan jendeak
Ezkillak aditziar
Gau beltza datorrela
Berak pensatzian,
Ta illargiya zeruban
Triste ikustian,
Guztiyak dijoaz bai
Ezkillak isiltzian,
Ta plaza gelditzen da
Bakartasunian.

.....
Euskal-erriko dantza soñubak
¿ Zeñi ez zaizka gustatzen?
Euskal-erriko oitura zarrak
¿ Zeñek ez ditu maitatzen?
Ooitura eta usantzak oek
Baditugu guk ikusten,
¿ Nola gintezke erri maitean
Ez egon beti pensatzen?

III

GABON

Alaia eta tristea ; edo, baserrietan eta arrantzalietan
echeetan.

Elur zuriyak estaltzen ditu
Mendi, baso ta zelaiyak,
Triste kantari, adarrez-adar,
Ai dira chori chikiyak,
Baserrietako sukaldietan
Berotzen nekazariyak,
Salechietan gorderik daude,
Otzez beterik, ardiyak.

Gabon gaba da ; gabon gaba da
Kantatzen dute mendiyan :
Kant'ori bera jende guztiyak
Pozez beterik, erriyan ;
Aditzen ez da beste gauzarik
Etchetako atariyan :
« Poztu gaitezen, gabon gaba da, »
Erantzuten baserriyan.

¿ Zer porgarriya dan ikustea

Ez anar darozetate inhere esatse
Gure mintzaira zahar, pareric gabea,
Eta oroz gainetic gure sinhestea!

9

Aspaldi bizi gare Cristoren legean,
Betitic sinhetsiric Jainco bakharrean.
Igandetan lorian gure elizetan,
Guziac garelaric cantaz hari betan.

10

Aintzindariac hemen dire obeditzen,
Ez dueno manuac arima colpatzen;
Halaber ohorezki zaharrak ekhartzen,
Erromesac, eriac, gogotic laguntzen.

11

Mariñel, edo artzain, edo laborari,
Lanean nekhatuz da Escualduna bizi :
Bainan halaric ere, Escualdun etchea
Maiz ohatze pullit bat choriñoz bethea.

12

Escual-herri guzian oi! zer gazteria,
Maite dueno choilki bere sor-herria!
Zergatic du sobra maiz bilhatzen hiria,
Cascoinduz icasteco frango tzarkeria!

13

Bai, egiaz, eder da Escualdun lerdena,
Su pindarrac begian, zaluric dohana,
Gerrico sedarekin, poneta buruan,
Ezpartinac oinetan, makhila escuan.

14

Escualduneri beha phesta egunetan,
Batzu jauzi-motchetan, bertzeac pilotan...
Ez da nihon ez dantza, ez joco hoberic :
Zertaco bertzeric har horieac utziric?

15

Españan Nabar, Biscail, Alaba, Gipuzco
Frantzian Bachenabar, Laphurdi, Zubero,
Zazpi herri hoietan Escualduna bego :
Ez dezake pareric iguzkiac bero.

16

Biba beraz goraki, biba zazpiac bat!
Iduri dute casic zeruco choco bat.
Zazpietaco seme, Escualdunac oro,
Gauden elgar maitatuz orai eta gero.

BI ESCUALDUN.

Gauzetan, onen-onena.

Aritz chit santu onen azpian
Nai det nik orain kantatu,
Zergatik bere osto ederretan
Lira au detan arkitu;
Eta onela nere kantua
Pozez, bai, det nik moldatu,
Arbol santuko itzal gozoak
Diradelaco lagundu.

Zeruko musa garbi garbiak
Lagun ; bai! neri kantatzen,
Euskal-erriko libertadeak
Ote ditugun ekartzen;
Gernikan degun aritz santuba
Beti ote dan bizitzen;
Gure barrengo edolarekin
Bestela degun alchatzen.

I

JAI EGUNEAN

Loreak bere orriya
Dauka intzez chit bustiya;
Kabi-chuloan pozez beterik
Kantatzen ai da choriya;
Bildocha dago alaiya;
Pozturik guzti guztiya.

Eleizachoko dorrean
Ezkillak jo du goizean,
Nekazariya mezara dator
Ezkill soñula aditzean,
Alai dago biotzean
Kampo ederra ikustean.

Eleizachoan sarturik,
Jaunari erreguturik,
Meza santuba bukatutzean
Eleizatik aterarik,
Mendi bidea arturik
Dijoa oso pozturik.

.....
.....

Euskal-errian beti izan da
Eta izango fedia,
¿Onela nola ez da biziko
Pakean ango jendia?
¡Fede santuba, fede santuba!
Gure biotzetan gordia,
Iduki zazu zure eskutik
Gure ama Euskal-erria.

III

GABON

Alaia eta tristea ; edo, baserrietan eta arrantzalien
echeetan.

Elur zuriyak estaltzen ditu
Mendi, baso ta zelaiyak,
Triste kantari, adarrez-adar,
Ai dira chori chikiyak,
Baserritako sukaldietan
Berotzen nekazariyak,
Salechietan gorderik daude,
Otzez beterik, ardiyak.

Gabon gaba da ; gabon gaba da
Kantatzen dute mendiyan :
Kant'ori bera jende guztiyak
Pozez beterik, erriyan ;
Aditzen ez da beste gauzarik
Etchetako atariyan :
« Poztu gaitezen, gabon gaba da, »
Erantzuten baserriyan.

¡ Zer porgarriya dan ikustea
Elkharturik familiya,
Egiten denak, pozez beterik,
Gau artako afariya!
An ikusten da amonachoa
Alaiturikan guztiya,
Dadukalarik bere ondoan
Billobacho chit eztiya. 8

Dana poza da gabon gabea
Euskal erriko menditan,
Baso-tartean eskutaturik
Diran baserrichoetan;
Ez da ikusten batere penik
Eche geyen geyenetan;
Bañan, ¿ nork daki ote dagon, bai,
Orduban norbait penetan?

Aditzen ditut, penaz beterik,
Alargun baten negarrak,
Bere ondoan gordetzen diran
Umechoen deadarrak ;
Aditzen ditut, denbora berez,
Itsas soñu chit gogorrak;
Ikara sartzen digu barrenen
Turmoi gogorren dardarrak.

¿ Nun dikan dator, orren mintsua,
Alargun aren negarra?
¿ Nundikan dator ume gaisoak
Egiten duten deadarra?

† ? Nun dikan dator, itsas aldetik
Alako marru gogorra?
¿ Eta nundikan ikaragarri
Turmoi gogorren dardarra?

Alargun gaiso arentzat ez da
Gau artan pena baizikan;
Bere biotzeko senar maitea
Goizean aterarikan,
Arratsaldean bere portuko
Bidea, bai, arturikan,
Yto zan bada, bere umeak
Miseriyan lagarikan.

Miseri oek ikusirikan
¿ Nork ez du negar egiten?
Alargun aren tristetasuna
Baldin badegu ikusten,
¿ Nola ez diogu, oso gogotik
Bere penetan laguntzen?
Karidadeaz, jende guztiyak
Orain erruki gaitezen.

.....
.....

Alaitasuna, baserrihoan
Degu posez guk ikusten,
Aur ayen penak ikusirikan
Tristuraz gera betetzen,
Alargunaren negar samiñak
Oso gaitu gu penatzen;
Mundu ontako gauzak dirade
Beti onela gertatzen.

IV

EUSKAL-ERRIKO KANTUAK

Euskal-erri daneko
Baserrichoetan
Kantu zarrak dirade
Kantatzen gabetan;
Poz aundia daukagu
Gure biotzetan.
Kantu oek aitzean
Gure mendietan.

¿ Zeñek ez dauka poza
Oek aditzian?
¿ Zeñek malkoa ez dauka
Aitona ikustian,
Kantatzen gogotikan
Bere baserrian?

.....

¿ Libertadeak ! ; libertadeak !
¿ Nun zaudete, nun, gorderik ?
¿ Foru santubak ! ; foru santubak !
¿ Nun, bai, nun ezkutaturik ?
¿ Nun dira arkitzen Euskal-erriko
Lege santubak azturik,
Ydukirikan Euskal-erriko
Semeak, onen tristerik ?

Galdu ziraden, galdu ziraden,
Bai gure libertadiak,
Nork daki noiztik, gordetzen ziran
Euskal-erriko legiak ;
Galdu ziraden *foruak* eta
Gure usantza guztiak,
¿ Ez gera egongo Euskaldun denak
Orain osoro tristiak ?

Euskaldun danak elkar gaitezen
Lege zarrak ekartzeko,
Beren laguntza gozo arekin
Oso libre bizitzeko ;
Geroago ta biziroago
Sort-erria maitatzeko,
Eta onela, beti ta beti,
Oso doatzu izateko.

BUKAERA

Kantatu det nik, aritz zar maite
Anziñakoen azpian,
Euskal-erriko oitura eta
Libertadien gañian;
Kantatu det nik gure aitonen
Lur santu oso maitian
Mundu erotik iges egiñik
Chori ta lore tartian.

¿ Zeñek ez ditu gogoz maitatzen
Kabi-chuloko choriyak ?
¿ Usai gozoa zabaltzen duten
Larrosochoen orriyak ?
¿ Zeñek ez ditu pozez beterik
Ikusten gure mendiyak ?
¿ Zer gauza eder maitagarriak
Dituen Euskal-erriyak !

Lore, zelaicho, baso ta mendi,
Asko zaituztet maitatzen,
Zergatik nere erri maitean
Zeraten zubek ikusten;
Euskaldun danak zuen aldean
Gozo gerade bizitzen;
Zuen ondotik atera ezkerro,

7
Erdi yakintsun baten omen du ustea
Eskuarak erdaratik duela hastea :
Gaiohoa ! iduri dik horrek erraitea :
Arranea dugula pikarren umea !!!

8
Mintzaia eder hunen araberaoak,
Gure yostetak dire pare gabekoak,
Eskual yauziak eta pilota yokoak,
Bi mila urthe baino zaharragokoak.

9
Buruzagi gorenek ez zuten sinhesten
Berek ikusi gabe Eskualduna zer zen :
Ikusiz dantzan eta pilotan aritzen
Biba Eskual-Herria ! oihu egin zuten,

10
Eskualdunek oraino hau dugu loria,
Guzia giristino da Eskual Herria.
Gure-fede hazkarra bethi atzarria
Nehork ezin hautsi du hunen lokharria.

11
Mendien bi aldetan, zazpi probintzia,
Zazpiak bat zirela ez da ahantzia...
Zer bihotzmin anaien hola berechtia,
Eta librotasuna ondikoz galtzia !!!

12
Haurrak, ikhasazue Eskuaraz mintzatzen :
¿ Ikhas pilotan eta onheski dantzatzen ;
Bai eta fedearen hazkar atchikitzen
Arbasoen iduri oroz izan gaiten.

PIERRE DIBARRART,
Baigorriko Eliza-kantariak egina.

*Ohorezko hirnrgarren aiphamena kantu hau eman
duenari*

KHANTU BERRIAK

Perkain pilotariaren airean : Laur phundu.

I

Hizkuntzetan lehena nundik zen athera ?
Hori dakienikan munduan othe da ?
Eskualdunak zirenez Adam eta Eva,
Hoi erran dirona da Yainko Yauna bera.

II

Eskuara zen iduriz, lehenik munduian,

Beti onela gertatzen.

IV

EUSKAL-ERRIKO KANTUAK

Euskal-erri daneko
Baserrichoetan
Kantu zarrak dirade
Kantatzen gabetan;
Poz aundia daukagu
Gure biotzetan.
Kantu oek aitzean
Gure mendietan.

¿ Zeñek ez dauka poza
Oek aditzian?
¿ Zeñek malkoa ez dauka
Aitona ikustian,
Kantatzen gogotikan
Bere baserrian?

.....
.....

¡ Bakea, bear bada
Dago Euskal-errian!

¿ Zeñek ez du sentitzen
Zerbait biotzian,
Ama batek aurrari
Gogoz kantatzian,
Lo, lo nere maitea.
Berari esatian?
¿ Malko gabe zein dago
Au aditutuzian?

Kantatu ditut Euskal-erriko
Oiturak, pozez beterik,
Nere sort-erri chit maitearen
Gloriak gogoraturik;
Euskal erriko oitura oek
Guk guztiok ikusirik,
¿ Zein ateratzen da pena gabe
Bere sort-erri maitetik?

EUSKAL-ERRIKO LIBERTADE ZARRAK

Euskal-erriko libertadeak
Nai nituke nik kantatu,
Nere sort-erri chit maitearen
Gloriak oso alchatu;
Galdu dirala libertadeak
Pensaturik naiz penatu,
Foru santubak gogoratzian
Osoro naiz ni tristetu.

Baserrichoko agurechoa
Ikusten det sualdean,
Idukirikan billobachoak
Bai, bere aldamenean;
Onek gogotik Euskal-erriko
Gloriak kantatutzean,
Malkoa zait bai, nere begitik.

Libertadien gainan,
Kantatu det nik gure aitonen
Lur santu oso maitian
Mundu erotik iges egiñik
Chori ta lore tartian.

¿ Zeñek ez ditu gogoz maitatzen
Kabi-chuloko choriyak?
¿ Usai gozoa zabaltzen duten
Larrosochoen orriyak?
¿ Zeñek ez ditu pozez beterik
Ikusten gure mendiyak?
¡ Zer gauza eder maitagarriak
Dituen Euskal-erriyak!

Lore, zelaicho, baso ta mendi,
Asko zaitutzet maitatzen,
Zergatik nere erri maitean
Zeraten zubek ikusten;
Euskaldun danak zuen aldean
Gozo gerade bizitzen;
Zuen ondotik atera ezkerro,
¿ Zeñek ez du pena artzen?

Euskal-erriko oitura zarrak
Saya gaitezen gordetzen,
Gure aitonen lege santuban
Ote geraden bizitzen;
Chit anziñako libertadeak
Ote ditugun ekartzen,
Eta onela bizi guztian
Doatzu geran izaten.

¡ Euskal-erria! ¡ Euskal-erria!
Nere sort-erri maitea,
Nere lan dena da ta izango da
Zu beti maitatutzea;
Libertade ta lege zarrakin
Pakean zu ikustea
Onetarako gure partetik
Lana gogoz egitea.

Finis coronat opus.

BONIFACIO ETCHEGARAY,
Donostiaría

Ohorezko bigarren aiphamena kantu hau eman duenari.

ESKUARA, ESKUALDUNAK

ETA HEYEN LORIAK

AIREA : Adio, Eskual-Herria.

1

Gizon Eskualdun zahar ohoragarriak
Biloak churi bezein kolore gorriak,
Hitz ederrak mihian, arrai arpegiak,
Agur derauzuegu, oi gure loriak!!!

Arbasoen iduri oroz izan gaiten.

PIERRE DIBARRART,
Baigorriko Eliza-kantariak egina.

Ohorezko hirngarren aiphamena kantu hau eman duenari

KHANTU BERRIAK

Perkain pilotariaren airean : Laur phundu.

I

Hizkuntzetan lehena nundik zen athera?
Hori dakienikan munduan othe da?
Eskualdunak zirenez Adam eta Eva,
Hoi erran dirona da Yainko Yauna bera.

II

Eskuara zen iduriz, lehenik munduian,
Hortaz mintzo baitziren Noeren barkuian;
Lurra ikhus orduko, mendi inguruian :
« Hara! hara! » zioen, eskuaraz orduian. ✕

III

Babel dorreaz geroz kasik ahantzia,
Aita Noek beiratu orhoit zen guzia;
Hori baita arrotzek ezin ikhasia :
Gure aurkian dute bertzek ifrantzia.

IV

Eskuara bertzetarik duzu aintzin gibel;
Bainan gu hortan gaude bethi danik fidel;
Hortaz mintzatzea da guretako eder;
Hau bera dirostegu heldu diren haurrer.

V

Aiphu emaiten diot Eskual Herriari,
Bache-Nabarren hasiz, Chubero gainari,
Laphurdi, Probentzia, eta Nafarriori,
Gipuzkoa, Alaba, Biskay ederrari.

VI

Ez dira Frantziako, lur hoien erdiak,
Zathituak baitira, bortzetarik biak,
Lur gizenak ditugu, aberats mendiak,
Hautan egiten dira hazkuntza handiak. ✕

VII

Eskual herria duzu hainitz maithagarri;
Hemen badugu ogi, arno ta haragi;
Osasunaren dako airea da garbi :
Zer deskantsuan gauden, hortan da ageri.

VIII

Lur hau gure ait'onek zuten hautatua,
Etsai gachtoetarik azkarki zaindua;
Nahiz bi aldetarat dagon zathitua,
Amodioak dauka batera lothua.

IX

Berrogoi mende huntan, Eskual Herrietan,

Guk guztiok ikusirik,
Zeiñ ateratzen da pena gabe
Bere sort-erri maitetik?

EUSKAL-ERRIKO LIBERTADE ZARRAK

Euskal-erriko libertadeak
Nai nituke nik kantatu,
Nere sort-erri chit maitearen
Gloriak oso alchatu;
Galdu dirala libertadeak
Pensaturik naiz penatu,
Foru santubak gogoratzian
Osoro naiz ni tristetu.

Baserrichoko agurechoa
Ikusten det sukaldean,
Idukirikan billobachoak
Bai, bere aldamenean;
Onek gogotik Euskal-erriko
Gloriak kantatutzean,
Malkoa zait, bai, nere begitik,
Erori, oni aditzean.

« Euskal-errian libre gerade
Ta gera beti izango,
Zergatik gure libertadeak
Beti ditugun maiteko... »
Esaten zuben aitonachoak :
« ... Oek ez dira kenduko,
Gure odola lenago degu.
Pozez, bai, guk isuriko... »
« ... Euskal-errian dira bi aritz
Ipiñiak Jaungoikuak,
Gernikan eta Ustaritzen, bai,
Aspalditik alchatuak;
Aritz oetzaz gogoratzian
Erortzen zaizkit malkuak,
Zergatik diran bi arbol oek
Biotzetik maitatuak... »

Aitonachoak pozez beterik
Auche suben bai kantatzen,
Nere begiyak, au aditzian,
Malkoa zuben ichurtzen;
Nere biotza piskabanaka
Dijoa penaz sufritzen,
Ezin nezake denbora askoan
Segitu, ez, nik kantatzen.

Lana gogoz egitea.

Finis coronat opus.

BONIFACIO ETCHEGARAY,

Donostiaria

Ohorezko bigarren aiphamena kantu hau eman duenari.

ESKUARA, ESKUALDUNAK

ETA HEYEN LORIAK

AIREA : *Adio, Eskual - Herria.*

1

Gizon Eskualdun zahar ohoragarriak
Biloak churi bezein kolore gorriak,
Hitz ederrak mihian, arrai arpegiak,
Agur derauzuegu, oi gure loriak!!!

2

Zaharren laudatzeko bethi da dembora :
Aipha dezagun egun mintzaia Eskuara,
Jainkoak igorria Tubalen baitharra
Eta Tubalek bere haur guzietara.

3

Noeren seme bat zen Japet deitzen zena;
Eta Tubal Japeten seme bortzgarrena
Hura zen Espainia beretu zuena,
Hartarik da ethortzen gure hastapena.

4

Tubalen haurrak ziren Tubaloak deitzen;
Guerochago Iberak erraiten zioten;
Iberek Canderatzat kurutze bat zuten,
Tubalen izenaren lehen letra baitzen. — (†)

5

Tubal Eskualdun zela da segurtamena,
Kurutze hark baitzuen lau-buru izena
Tubalen haurrek berek eman ziotena :
Eskuaraz emaiteko hori zen zuzena.

6

Yakintsun handienek aithortzen dutena,
Eskuara mintzaietan dela ederrena;
Nihoiz auzokoekin nahasi ez dena :
Hortakotz deitzen dute munduko lehena!

Bache-Nabarren nasiz, Chubero gainari,
Laphurdi, Probentzia, eta Nafarrori,
Gipuzkoa, Alaba, Biskay ederrari.

VI

Ez dira Frantziako, lur hoiien erdiak,
Zathituak baitira, bortzetarik biak,
Lur gizenak ditugu, aberats mendiak,
Hautan egiten dira hazkuntza handiak.

VII

Eskual herria duzu hainitz maithagarri;
Hemen badugu ogi, arno ta haragi;
Osasunaren dako airea da garbi :
Zer deskantsuan gauden, hortan da ageri.

VIII

Lur hau gure ait'onek zuten hautatua,
Etsai gachtoetarik azkarki zaindua;
Nahiz bi aldetarat dagon zathitua,
Amodioak dauka batera lothua.

IX

Berrogoi mende huntan, Eskual Herrietan,
Yende bera bizi da hainitz guduketan,
Etsaiak izan dira, bainan alferretan,
Beren hezurak utzi dituzte lur hautan.

X

Sartzen zen bezain sarri lur hortan Moroa,
Aitek egiten zuten batasun osoa;
Heien gainerat zallu hedatzen besoa :
Hunki hau etsaienzat ez baitzen gochoa.

XI

Herkulen pare ziren Kantabre zaharrak;
Bihotzez ezti eta berthutez azkarrak;
Oro izitu ditu hek zuten indarrak;
Amorrik ezdu egin nehoiz menditarrek.

XII

Fedean azkar ziren gure arbasoak,
Bere bizi guzian zuzen bidekoak;
Eta hartan alchatu beren ondokoak,
Hortaz laguntzen gaitu gu bethi Yainkoak.

XIII

Zeru Lurren Yabea, zuri oihuz gaude
Deusetan ez baigare laguntzarik gabe :
Heier bezala guri iguzu fagore;
Hori galdetzen dugu ondokotzat ere.

JOANES OXALDE,
Bidarraytara.

1903

Euskal-itz jostaldien Batzarrea

(Euskal-festen XXII garren urtea)

Zerubetako Erregiña

AMA BIRJIÑA GUADALUPEKOARI

Berrogei pezetako aldeera eta bitezarra Irun-en irabazitako moldaera

Guadalupeko Birjiña Ama
emenchen Zure ofetan,
kanta aldichobat Zuretzako
nainuke egin benetan;
lagun zaidazu argitasuna
bigaldurik Zerutikan,
zergatik nere zentzuan ezta
illuntasuna baizikan.

¿Zein ezta juango erregutzero
orlako Ama onari,
gau eta egun Zeruetatik
laguntzen ari danari?;
berak itzcho bat egin ezker
bere Semecho Jaunari,
osasuna ta pake santua
bigaltzen dizkigu guri.

Zure izena bakarrarekin
¡begiyak zaizkit bustitzen!
nere hiyoztak oso egiaz
beti baizaitu maitatzen;
beragatikan kantachoabek
Zuri dizkitzut donkitzen,
bada atsegin aundiagorik
eztet bestela sentitzen.

Jaungoiko onak jarri zinduben
Ama gure bitarteko,
pekatariyen erregu birez
Semea bigundutzeko;
Birjiña ona nola ez dizu
¿Seme orrek adituko?
pekatariyak ezperantzarik
ala ez baitu galduko.

Ondar ale bat besterik ez naiz
zure oiñperako diña,
alaz guziyaz maitatzen dezu
ordan aüse bada fiña;
lore sorta bat eskeintzen dizut
biyoz neriak egiña,
gauza guchida bañan ar nazu
Zerubetako Birjiña.

Zeñek lezaken Zeruetara
itzuli egin mundutik,
Birjiña ona deitu nazazu
igotzeko bai bertatik;
Zure baimena izan ezker
errez da sartzen atetik,
¡O! zer zorion paregabea
neretzat orduartatik.

Gau illunian izar ederrak
duben bezela poztutzen,
Zure oroitzak gure naigabe
guziyak ditu aztutzen;
zerbaitengatik pekatariyak
Ama baitizu deitutzen,
ala Zerutik dei ura dezu
berialaše aytutzen.

Bañan barkatu Ama maitia
¿zer arinitzan esaten?
pekatariya izanikanen
aingeru nitzan egiten,
gogoratzia erreza baita
¡bañan zer zalla izaten!
naitasunezko ametsak ditu
nere zentzuak somatzen.

Mendi gañean elizacho bat
bada Zuri donkitua,
¿zeñek eztaki zenbat mirari
dagon bertan gertatua?
arantza baita eriya juaten
nai gabez betetakua,
Zuri erregu egin ezker
laister dago saritua.

Agur parerik gabeko Ama
Agur liriyo garbiya,
gure biyotzen intza gozoa
izar dizdizalariya;
umildurikan eskatzen dizut
nitzaz izan errukiya,
egun batian irichitzeko
Zerubetako Gloriya.

ROSARIO ARTOLA.

Gerra ta pakia

Ogei ta bost pezetako aldeera eta bitezarra Irun-en irabazitako moldaera.

Egun dena igaro
nuen mendietan,
ikusirik jarrita
beren tontorretan,
edertasun aundiak
atze-aurietan
erri, baso, baserri,
soro, zelayetan,
batean bukatzeko
inguru denetan.

Jechi nitzan, penakin,
menditik kalera
sartu banitz bezela
kartzela batera;
afaldu ta ondoren
joan nitzan oyera,
mendiko neke ayek
anchen utzitzaera,
obeto esateko
deskansatutzaera.

Sartu nitzan oyea
eta artu luak,
(kanta bearrik ez du
gizon nekatuak).
Berriz ditut ikusten
nik lengo lekuak,
¡bañal... ¡ez zori gaistoz
len bezelakuak,
baizik ordu guchiyan
arrunt mudatuak!
Begiraka jartzen naiz
ezker-eskuyera,
lenbizi urrutira
ta gero urrera,
eta ikusirikan
beti gauza berá,
¡sartu zan naigabe bat
nere biotzera!.....
zer ikusi nituen
nua esatera.

Lenagoko baserri
politak, churiak,
agertzen dira orain
suakin erriak;
an ez dago besterik,
paret eroriak,
aurcho gabe arkitzen
dira atariak,
t'andik aldegiñ dute
chori kantariak.

Desagertu dirade
lengo sagastiak....
¡non dira eche aurreko
inchaurre, gereziak?.....
Noizpait etorririkan
jaun kaltetariak,
berekin zituztela
soldadu taldiak,
purrakatu zituzten
aizkoraz guztiak.

Zelayetan ez dago

arto ta garirik,
ez ere soruetan
belarcho berderik,
baratz politak daude
oso igarturik,
eche ondoan ez da
ageri metarik,
ez eta len bezela
pagota pillarik.

Menditikan errira
jechi nitzanian....
¡jura kuadrúa jarri
zitzaidan aurrian!.....
ume chiki gasuak
amen magalian,
andre denak negarra
begien ertzian,
t'aiton amonak pena
aundien erdian.

Gero ditut ikusten
gizonak, ez zarrak,
izandu ziradenak
pizkorak, azkarak....
¡batzuek... anka-motzak!
¡bestiak... elbarrak!

¡zerk erakarri ditu
orlako negarrak!...
—Aiton zar batek dio:
¡gerrak, gazte, gerrak!
Gu emen bizi giñan
guztiak pakian,
gerra zikiñ au sortu
zuten bitartian;
¡orain!... ¡landriak ez du
senarrik echian!....
¡gurasoak semerik
ez du bazterrian!....
¡senideak tiroka
elkarren artian!...

Batzuek nai zutela
errege paratu....
bestiak... etzirala
arrekin kontentu,
ta... ¡gizon azkarrenak
ill ta lurperatu!....
¡bestiak sekulako
oso elbarritu!...
¡mendi, kale, baserri,
guztiak ondatu!

Albisti denak dira
chit negargarriyak,
ondatu ta gelditu
dirade erriyak;
toki denetan dira
egiñ pikardiyak,
kalte aundiya dute
maizter-nagusiyak,
sekulako lur jo-ta
gerade guziyak.

¡Betiko galdu ditut

nere lau semeak!....
¡orri... erre dizkate
bere bi echeak!....
¡umeak aitik gabe!....
¡alargun andreak!....
¡jarrasatuak oso
mendi ta kaleak!.....
¡orra gerrak ekarri
ditun mesedeak!.....

Penaturik joan nitzan
oso urrutira....
Noizpait allegatzen naiz
dierri berrira,
ta jartzen naizenian
berari begira,
kalietara orain....
gero baserrira....
atsegiñ bat sartu zan
biotzan erdira.

Zuaitz ederrez mendi
denak estaliak,
frut' arbolen adarrak
frutakin betiak,
zelai abek artoa,
garia bestiak,
berde zoragarriyak
soro, belardiak,
churi ta pozgarriak
ango baserriak.

Erriyan ari dira
lanian jendiak;.....
ots aundiya daukate
ekintzategiak,
ke beltza dariote
beren chiminiak,
gauzaz kargaturikan
karro ta gurdia,
igarotzen zituzten
erriko kaliak.

(¡tizon batzuek dabilz
farrez pasiatzen,
fabrikako nekeak
ala aztu-azten;
besteak baratzchuak
landarez apaintzen,
emakumeak beren
echeak chukuntzen
eta neska mutillak
kalian jostatzen.

Ikusten ditut gero
pozez beterikan,
langille-nagusiyak
denak baturikan;
nagusiyak ez dute
aunditasunikan,
ayekin jarduntzeko
ez ere lotsikan....
orrek laja ninduen
chit alaiturikan.

Bati galdetzen diot:
—¿emen ez da gerrik?
eta erantzuten dit:

—Ez ere bearrik.
¡Ez degu, ez, geiago
egiñ nai negarrik!,
¡ezta ikusi berak
dakartzkin okerrik!....
¿alda pakia baño
gauz obeagorik?
Emen bizi gerade
guztiak pakian,
aserrerikan gabe
kanpo ta echian,
aberats eta pobre
batasun aundiyan,
eziñ ikusiyikan
ez da gure artian....
orlako bentajarik,
¿bada gerratian?

Gerra ez dute sortzen
gizon paketsuak,
baizikan barren gaisto
eta setatsuak,
zeñak, mugi-azirik
itzal dauden suak,
uzten dituzten denen
barrenak sutuak,
eta alde guziak
gero erraustuak....

Esnatu nitzan, bada
negon lo zorruan,
ta berela berso au
zan nere goguan,
(Senpelar bersolari
zanana munduan)
“gerra zaleai sartu
bala bat buruan
ta aspertuko dira
seguru orduan”.....

Penak eta negarrak
denari kaltiak,
besterikan ez dakar
inoiz gerratiak;
lana ta zoriona
dakartzki pakiak
ori da nai duena
Jaungoiko maitiak....
¡ichi zaizkagun bada
gerrari atiak!

Eta izan dedilla
pakia gurekin,
zorionekuak izan
gaitezen berekin;
ez dezagula sortu
gerrik inorekin,
¡pakia, bai, pakia!
mundu guziakin,
goitalchatu dezagun
erri au orrekin.

ENRIKE ELIZECHEA.

! A m a !

BERROGEI TA AMAR PEZETAKO SARI BAT ETA BITEZARRA IRUN-EN IRABAZITAKO MOLDAERA

Biotz barrengo naigabe latza
leguntzen dute malkoak
lore legor bat udan bezela
egun sentiko lanbroak.
Argatik orain negar ta negar
ase nai luke kolkoak
t' argatik ere len baño geigo
maitatzen ditut bersoak;
oiek, amacho, malkoak dira.
malko pisu ta beroak,
nere animatik *mara mara* gaur
ishuritako tantoak.

¡Ama...! ¡Zer izen maitagarria,
¡zer itz shamur, eztiduna,
biotz-mugira guziak sendo
ernai-azten dizkiguna!
Ori da gure ordu zalletan
denok aitatzen deguna,
anima larri miñerituen
oroitz-iturri leguna;
ama zan lenaz nere penaren
sendakai on chit biguna,
t' ura gabe gaur ezin nezake
garaitu bizitz aztuna.

Etorkizun bat ona neukala
irichi naiaz ohea,
euskal-erritik urrundu nitzan...
urrundu... ¡doakabea!
utzirik ango mendiyak eta
nere kutun shar maitea.
Une char batez arturik ala
bear ez nuen bidea,
geroztik ezdet iñoiz arkitu,
iñoiz ez lengo pakea;
damu garratz ta zatilariatz
ergaldu zait megopea. (1)

Tristura makur illungarria
beñere kentzen ezdana
datorkit orain gogoratuta
ill zaidan ama laztana;
egiya zan, bai, ark neri onuntz
netorren eran esana,
¡Jauna, barkatu; penaz aitu da
ni gabe soill arki zana;
¡ill da lo negon irten-goizean
alboraturik nigana...
mushu emanda ezpaiñ tartean
malko bat utzi zirana!

(1) Espiritu.

(2) En porriadas endo shas.

(3) Melancolía.

Oroitutzen naiz nola goiz artan
nik ez ikusteagatik
negarrez anchen gela chokuan
egon zan bakar bakarrik;
etzait aztuko gero neketan.
entsiyaz ongi lepotik
ama gashuak nola esan ziran
asnas estu bat egiñik:
"¡Seme... bazoaz, ... bazoaz orla
amaren aldamenetik;
betiko gabaz nere bizitza
estaliko da gaurtandik!"

Alaz guztiyaz mundu berrira,
eskergabeko semea,
bideztu nitzan... t'arrezkeroztik
¡aushen da bakartadea!
Ikusi nai ta nabaitu eziñik
sorterriko mugaldea
ichas eskiñan gau t' egun nabil
iradipenaz betea;
umezurtzaren basamortuko
negu beltz eta luzea
igaroko det adime-leyaz (2)
jasorik biotz triste.

Anchet eritu bakarren gisa
egingo det nere jira
zorabi eta kezka tartean
uts utsa dagon kabira;
kupigarritzko zorigaitz ontan
¡noan... noan... sorterrira,
amacho zarra ill dan leku ta
jaya nitzan alderdira.
Inguraturik alako pushka
maiteak dauden tokira
otoitz egiñaz an bizi nai det
zeruetara begira....

Le go nekean ordañez orain
zeruan erdi erdian
zure anima egon bedi ta
gorputza berriz lurpian.
Illargizko gau damorrigarri, (3)
ishill ishill ta geldian
zauden lekura urbilduko naiz
egoitz ezti shamurrian
amacho, zuri, kontatutzera
koi a guziyak batian...
illa bakarrik entz ten duten
izkera maitagarrian.